T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRK DÜNYASI EDEBİYATLARI ANA BİLİM DALI

AŞIK ÖMER'İN TAŞKENT'TE BASILMIŞ DİVANI ÜZERİNE BİR İNCELEME

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Mirlan İBRAEV

DANIŞMAN

Yard. Doç. Dr. Mehmet TEMİZKAN

İZMİR-2007

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

Türk halk şiiri içinde âşık şiirinin özel bir yeri vardır. İlk örneklerine on altıncı yüzyılda rastladığımız âşık şiiri, en parlak devrini on yedinci yüzyılda birkaç şairin şahsında yaşamıştır. Bu şairlerden biri de, Âşık Ömer'dir.

Âşık Ömer, sadece on yedinci yüzyıl âşık şiirinin değil, Türk Halk şiirinin de en büyük şairleri arasındadır. Şöhreti, Anadolu sınırlarını aşmış; daha hayattayken bütün Osmanlı coğrafyasına yayılmıştır. Âşık Ömer, asıl vatanının Aydın ili olduğunu söylemesine rağmen, Konya ve özellikle Kırım Tatarları tarafından da sahiplenilmiştir. Bu sahiplenme bugün de devam etmektedir. Kırım'da bir anıtının dikilmesi ve adına "Aşık Ömer Günleri" adıyla bir sempozyum düzenlenmesi, bu sahiplenme duygusunun sonucudur. Eskiden beri var olan bu sahiplenme duygusunun sonuçlarından biri de, Âşık Ömer'in şiirlerinin Kırım Türkçesi ses özelliklerini taşıyacak şekilde ve Kiril alfabesiyle basılmış olmasıdır. Sovyetler Birliği döneminde, Kırım Türkçesi ve edebiyatıyla ilgili eserlerin genellikle Taşkent'te basıldığı bilinmektedir. Nitekim Kırım'daki Tatar çocuklar için hazırlanmış "Edebiyat Hrestomatyası"adlı antoloji mahiyetindeki kitap da aynı şekilde Taşkent'te basılmıştır. Taşkent'te basılan eserlerden biri de, Âşık Ömer şiirleridir. Bu eserin ilk sayfasında, Âşık Ömer'in temsili bir resminin altında, şairin "1621–1707 yılları arasında yaşadığı ve meşhur Kırım-Tatar klâsik şairi ve on yedinci yüzyılın en çok yazan âşığı olduğu, 25 000 mısradan fazla şiirinin bulunduğu…" ifade edilmektedir. Görüldüğü gibi, Âşık Ömer, açık bir dille Kırım sahası şairi olarak gösterilmektedir.

Tez çalışmamız, bu eserdeki Kırım Türkçesinin ses özelliklerini taşıyacak şekilde yayınlanmış şiirlerin Latin harflerine aktarılmasından meydana gelmekte ve Önsöz, Giriş, İki Bölüm, Sonuç ve Kaynakçadan oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, önce "Âşık Edebiyatı Hakkında Genel Bilgiler" başlığı altında Âşık Edebiyatı tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu başlık altındaki bilgiler için, konuyla ilgili temel kaynaklara başvurulmuştur. Daha sonra "On Yedinci Yüzyılın Siyasî ve Kültürel Durumu" başlığı altında da Âşık Ömer'in yaşadığı devrin siyasî ve kültürel durumu özet olarak sunulmuştur. Bu bilgilerden sonra, Âşık Ömer'in hayatı, edebî kişiliği, dili ve üslûbu ile Âşık Ömer üzerine yapılmış sayıca pek de fazla olmayan çalışmalar tanıtılmaktadır.

Çalışmamızın Giriş bölümünü Kırım Tatarları ve Türkçesi adlı birinci bölüm takip etmektedir.Bu bölümde Kırım Tatarları ve Kırım Tatarlarının dili hakkında özet bilgiler tanıtılmaktadır.Burada, özellikle Kırım Tatar Türkçesinin fonetik (ses bilgisi) özellikleri üzerinde durulmuştur. Çünkü Türkiye Türkçesi ile Kırım Türkçesi arasındaki temel farklar, büyük ölçüde fonetik farklılıklardan ibarettir.Bu bölümde, ayrıca Latin harflerine aktardığımız şiirlerle ilgili bazı açıklamalar yer almaktadır. Yanlış anlaşılmaya meydan vermemek için, çalışmamıza, bu başlık altında kısa bir açıklama eklemekte fayda görmüştük.

Birinci Bölümü“Metinler” adlı ikinci bölüm izlemektedir. Bu bölüm de “, Âşık Umer, Şiirler Gazeller (Tertip eden:Rıza Fazıl), Gafur Gulam Adına Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent 1988” künyeli eserdeki şiirlerin Latin harflerine aktarılmasından oluşmaktadır. Bu şiirler gazel, koşma, semaî, murabba, muhammes, müseddes, destan, müstezâd, muamma, beyit, şarkı, tekerleme ve müfred nazım şekilleriyle yazılmıştır ve aynı adlarla aktarılmıştır.

Çalışmamız, Sonuç ve konuyla ilgili kaynakçaların bir liste halinde sunulduğu kaynakça bölümleriyle tamamlanmaktadır.

Çalışmamın her aşamasında yardımlarını gördüğüm Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Müdürü, hocam Prof. Dr. Fikret Türkmen’e; ayrıca yardım ve rehberliği için de danışman hocam Yard. Doç. Dr. Mehmet Temizkan’a teşekkür etmeyi bir görev kabul ediyorum.

Mirlan İBRAEV

GİRİŞ

A. ÂŞIK EDEBİYATI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

On beşinci yüzyıla gelinceye kadar, âşık edebiyatının yerini destan geleneği ile dinî-tasavvufî edebiyatın aldığı görülmektedir. Destan geleneğinin temsilciliğini ozanlar adını verdiğimiz halk şairleri yapıyordu. Başka bir ifadeyle, bu geleneğin icracıları ozanlardı. Ozanlar, tanık oldukları kahramanlık olaylarını veya duyduğu, gördüğü tarihî vakaları, zaferleri, halkın başına gelen felâketleri ve toplumu yakından ilgilendiren meseleleri şiir tarzında söylemekteydi. Onlar, bütün bunları kopuz eşliğinde yapıyordu. Ayrıca, ozanlar, özel toplantılarda (düğün, şenlik…) da diğer edebî türleri çok başarıyla icra etmekteydi.

Çeşitli Türk boylarında kam (Altay), baskı, başkı, bahşi (Kırgız), oyun (Yakut), Şaman (Tonguz), Ozan (Oğuz) adlarıyla da anılan bu sanatçılar, toplum içinde etkili olup zaman zaman büyücülük ve hekimlik de yaparlardı[1].

Dinî-tasavvufî edebiyat geleneği ise, sözlü bir gelenekti. On ikinci yüzyılda Ahmed Yesevî ve onun yolunu takip edenlerle başlayan bu gelenekte şiir, musikî ile birlikte icra edilmiştir. Yesevî tarikatında; Allah'a varma yolunda şiirler saz eşliğinde söyleniyor, kimi zaman da müritler duydukları heyecanları çeşitli rakslarla ifade ediyorlardı. Toplantılarda söylenen hikmetler dil, vezin ve üslup bakımından, halkın hayal kurma gücüne uygun yapıdaydı.

Türklerin İslâmiyeti kabulü sonrasında, ilimde ve sosyal hayatta birçok değişmeler ortaya çıkmıştır. İlim dili Arapça olurken, Farsça da edebî alanda ağırlığını hissettirmiştir. Türk şairleri, Arapça ve Farsçayla birlikte Fars ve Arap şairlerinin kullandıkları aruz veznini ve şiir (nazım) şekillerini de almıştır. Böylece, Anadolu'da yavaş yavaş klâsik edebiyat dönemi başlamıştır. Fakat, bunun yanında kırsal yerlerdeki sanatçılar hece vezniyle şiir söylemeye devam etmiştir. Bundan dolayı, Anadolu'da klâsik Türk edebiyatı ve halk edebiyatı diye adlandırdığımız iki ayrı edebiyat teşekkül etmiştir. Tarihî metinlerde Selçuklu ordusunda ozanların, kopuz eşliğinde destansı şiir

---

[1] Doğan Kaya, **Âşık Edebiyatına Giriş**, Kırgızistan – Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, Bişkek 2003, s. 3.

söyleyip askerleri eğlendirdikleri kaydedilmiştir. Halkın yerleşik hayata geçmesiyle birlikte, göçebe kültürün ürünü olan destansı şiirin yerini yavaş yavaş âşık şiiri almaya başlamıştır. Böylece, Anadolu'daki âşıklık geleneği, ozan – baksı geleneğinin zaman, düşünce, dünya görüşü ve inancın değişmesiyle şekillenmiştir. Bunun yanında, yeni bir sanatçı ve şiir tipi ortaya çıkmıştır.

Dinî – tasavvufî edebiyatın yanında, Anadolu'da on beşinci yüzyıldan itibaren âşık edebiyatı oluşmaya ve bu yüzyılın ikinci yarısından itibaren âşık edebiyatı olarak şekillenmeye başlamıştır. Bu yeni edebiyatla birlikte, "ozan"ın yerini "âşık", "kopuz"un yerini de "karadüzen, bağlama, çöğür, tambura, cura" almıştır. "Ozan" sözüyle "geveze, saçma sapan sözler söyleyen kişi"[2] kastedilmeye başlamıştır. İlerleyen zaman içerisinde genel olarak âşık adı altında toplanan şairler, çeşitli özelliklerine göre "âşık, Hak aşığı, halk aşığı, badeli aşık, saz şairi, halk şairi, Hak şairi, meydan şairi, kalem şairi, çöğür şairi, ozan, halk ozanı, sazlı ozan…" gibi adlarla anılmaya başlamıştır.

Âşık edebiyatı hem sözlü hem yazılı kaynaklara dayanmaktadır. Sözlü kaynaklar daha çok âşıkların hafızasıdır. Yazılı kaynaklar ise ya okuma yazması olan âşıkların ya da meraklıların cönk denilen defterlerde topladıkları şiir, hikâye ve folklorik metinlerden ibarettir. Bu edebiyatta mûsikinin de önemli bir yeri vardır.

Âşık edebiyatının oluşmasında önde gelen unsurlar, halk edebiyatı ve halk mûsikisidir. Aşıklar, genellikle hece veznini kullanmışlardır. On yedinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren, arûz vezni de yaygınlaşmıştır. Kafiye bakımından ise halk edebiyatında yaygın olan yarım kafiye çok tercih edilmiştir. Aşıklar türkü, türkmâni, varsağı, ezgi, deyiş, kayabaşı, üçleme, koşma, mani gibi halk edebiyatı nazım şekillerini kullanmışlardır. Müslümanlık ve yerleşik medeniyete geçişin etkisiyle, halk edebiyatı unsurları belli bir oranda zayıflamış, tasavvuf (tekke) edebiyatı ve divan edebiyatı etkisi ağırlık kazanmıştır. Âşık edebiyatı üzerinde dinî–tasavvufî edebiyat etkisi sürekli ve belirleyici olmuştur. Âşık edebiyatı üzerinde divan edebiyatının da belirgin etkisi vardır. Âşık edebiyatının oluşumunu tamamladığı on altı ve on yedinci yüzyıllarda divan edebiyatı yüksek bir seviyeye ulaşmış durumundaydı.

---

[2] "*Âşık Edebiyatı*", **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, C. I. Dergâh Yayınları, İstanbul , 1977, s. 188.

Aşıklar, heceyle yazdıkları şiirlerde de, divan edebiyatına ait mecazları da kullanmış, benzetmelere de başvurmuşlardır. Divan edebiyatının âşık edebiyatı üzerindeki etkisinin en somut örnekleri arasında aruzla yazılmış halk edebiyatı nazım şekillerini gösterebiliriz. Divanî, semaî, kalenderî, selîs, satranç ve vezn-i aher adlarıyla bildiğimiz bu nazım şekilleri tamamıyla âşık edebiyatına aittir. Aruz vezni yanında nazım birimi olarak beyit de kullanılmıştır. Çoğunun gazelden farkı, gazelin pek çok aruz kalıbıyla yazılmasına karşılık, bunların tek aruz kalıbıyla yazılmış olmalarıdır.[3] Hatta, bunun da istisnaları vardır, ancak çok azdır.

On yedinci yüzyılda yetişen Âşık Ömer ve Gevherî gibi iki büyük usta ile saz şiiri üzerindeki divan edebiyatı etkisi daha belirgin hal almıştır. Bu yüzyılda yetişen diğer bir büyük saz şairi de Karacaoğlan'dır. Bu meşhur saz şairi on yedinci yüzyılın ikinci yarısında Anadolu topraklarında büyük bir şöhret kazanmıştır. Âşık Ömer ve Gevherî gibi iki büyük saz şairi kendilerinden evvel yaşamış ve şöhret kazanmış bu saz şairinden çok etkilenmiştir. Karacaoğlan, bir yörük çocuğudur. Toroslar'da ve Çukurova'da yaşamıştır. Bu büyük saz şairinin Âşık Ömer ve Gevherî'den ayıran özelliklerinden biri de, divan edebiyatı etkisinden uzak eserler yazması ve devlet hizmetinde pek bulunmamasıdır. Karacaoğlan'ın halk zevkine uygun ve divan edebiyatı etkisinden uzak eserleri, şair daha hayattayken bütün Rumeli'ye yayılmıştır. Âşık Ömer ve Gevherî başta olmak üzere Âşık Hasan, Âşık İsmail ve daha birçok şair tarafından ona nazireler yazılmıştır. Bu meşhur saz şairinin şöhreti Anadolu, Azerbaycan ve Türkmenistan'a kadar yayılmıştır. Hatta, Karacaoğlan'ın Kırım'da tespit edilmiş bir şiiri de, onun şöhretinin bir delilidir. Karacaoğlan günümüzde de Azerî ve Türkmen edebiyatında önemli bir yere sahiptir.

On yedinci yüzyılda önceki yüzyıla göre daha çok âşık yetişmiştir. Nicelik ve nitelik bakımından on yedinci yüzyıl, âşık edebiyatının altın dönemidir. Ancak kaynakların yetersizliği sebebiyle, bu âşıkların pek çoğu hakkında geniş bilgi yoktur. Âşıkları, şiirlerinden edindiğimiz bilgilerle ve şair-nâmelerin verdiği bilgiler sayesinde tanıyabilmekteyiz. Âşıklar şiirlerinde genellikle yaşadıkları olayları ve savaşları konu etmişler; bu sebeple pek çok destan meydana getirmişlerdir.

---

[3] Abdurrahman Güzel,Ali Torun, **Türk Halk Edebiyatı El Kitabı**, Akçağ Yayınları, Ankara 2003, s.18.

Âşık edebiyatı temsilcilerini düşünce şekli ve ifade özellikleri bakımından iki gruba ayırmak mümkündür. Birinci grup geniş halk kitlelerine daha yakın olmuş, hayatları boyunca halktan kopmamışlardır. Bunlar köylülerle yeniçeri çocuklarının duygu ve düşüncelerinin temsilcisi, kısaca sesi olan âşıklardır. On yedinci yüzyılın ikinci yarısından önce Karacaoğlan, Kayıkçı Kul Mustafa, Köroğlu ve Cezayir şairleri ile on dokuzuncu yüzyılda Dadaloğlu bunlardan şöhretleri en yaygın olanlarıdır. Saz çalıp irticalen şiir söyleyen bu âşıklar, şiirlerini yalnız hece vezniyle ortaya koymuşlardır. On yedinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren görülen diğer grup ise daha çok büyük yerleşim merkezlerinde yaşamış, kendilerini devlet adamlarına sevdirmiş saz şairlerinden oluşan gruptur. Bunların en önemli temsilcileri Âşık Ömer, Gevherî ve Kâtibî'dir.

On sekizinci yüzyılda da âşık edebiyatı devam etmiş ve klâsik edebiyatın etkisi artmıştır. Aruz veznini kullanmaya çalışan âşıklar çoğalmıştır. Bu yüzyılda dinî-tasavvufî edebiyat, âşık edebiyatı üzerindeki etkisini daha da artırmıştır. Aynı zamanda divan şairleri de âşık edebiyatı tarzını denemeye başlamışlardır. Bu yüzyılda âşıklar, şiirlerinde daha hayatî konulara ve sosyal temalara yer vermeye başlamıştır. Bütün bunların yanı sıra, onlar, kahvehanelerde, bozahanelerde, meyhanelerde ve panayırlarda kendilerini daha çok göstermeye çalışmıştır. Aynı yüzyılda âşık edebiyatı Osmanlı topraklarında yaşayan Ermenileri de etkilemiştir. Kendilerine "aşug" denilen ve Türkçe söyleyen Mecnûni, Âşık Vartan ve Civan gibi önemli Ermeni âşıklar, bu yüzyılda yetişmiştir.[4]

On dokuzuncu yüzyılın sonlarında, büyük yerleşim merkezleri ve özellikle İstanbul'daki kuvvetli âşıklık geleneği yerini başka bir geleneğe, "semâi kahveleri"ne bırakmıştır. Bu kahvelerde âşıklar mâni, destan, koşma, divan (divanî), semâî, kalenderî gibi şiirler söylemişlerdir.

Yirminci yüzyılda âşık edebiyatı gücünü korumaya devam etmiştir. Her devirde olduğu gibi bu yüzyılda da âşıklar, toplumun aynası olma özelliğini korumuştur. Âşıklar bu yüzyılda yine hece vezniyle söylemeyi tercih etmişlerdir. Saz, irticalen şiir

---

[4] Bu konuda geniş bilgi için bk: Fikret Türkmen, **Türk Halk Edebiyatının Ermeni Kültürüne Tesiri**. Akademi Kitabevi, İzmir 1992.

söyleme, mahlas kullanma ve karşılaşma bu yüzyılda da devam etmiştir. Yirminci yüzyılda yetişmiş âşıklardan en ünlüleri Kağızmanlı Hıfzı, Çıldırlı Şenlik, Derdiçok, Yusufelili Huzurî, Âşık Veysel (Şatıroğlu), Âşık Ali İzzet Özkan, Talibî Coşkun, Yaşar Reyhanî, Murat Çobanoğlu, Mevlit İhsanî'dir.

1931, 1964 ve 1967 yıllarında Sivas'ta ve 1966 yılından itibaren de Konya'da düzenlenmeye başlanan Âşıklar Bayramı, âşık edebiyatına gözle görülür bir canlılık getirmiştir.

B. ON YEDİNCİ YÜZYILDA SİYASÎ VE KÜLTÜREL DURUM

Bilindiği gibi, on altıncı yüzyıl, Osmanlı devletinin en güçlü dönemi olarak kabul edilmektedir. Bu yüzyılda, devletin sınırları genişlemiş, kara ve deniz kuvvetleri tarihindeki en parlak devrini yaşamıştır. Sanatın hemen hemen bütün dallarında bu yüzyılda en büyük eserler verilmiştir. Mimaride Mimar Sinan şiirde de Fuzulî, Bakî gibi isimler on altıncı yüzyılda yetişmiş büyük sanatçılardır. On yedinci yüzyılda on altıncı yüzyılın bir devamıdır. Devlet hayatında bir duraklama dönemine girilmiş olmakla birlikte bu hemen hissedilmemiş ve devletin ihtişamı devam etmiştir. Kırım Hanlığı, Mekke Emirliği, Erdel Krallığı, Macar Krallığı, Eflâk Voyvodalığı, Boğdan Voyvodalığı, Nakşe ve Şira dukalıkları, Gürcü Prenslikleri ile Kazak (Kazak) Hatmanlıklarının Osmanlı Devletine olan bağlılıkları, bu yüzyılda da devam etmiştir.

Osmanlı devleti, bu yüzyılda da gerekse doğuda, gerekse batıda savaşmaya devam etmiştir. Sayılan bu eyaletlerdeki karışıklıkları önlemek ve ayaklanmaları bastırmak üzere askeri faaliyetler yürütülmüş; bunların bir kısmında başarılı olunmuşsa da, bir kısmında daha uzun bir dönemden sonra mağlubiyetle tanışmıştır. Yenilginin doğal bir sonucu olarak da ağır şartlar taşıyan antlaşmalara imza atmak ve bazı toprak kayıplarına razı olmak zorunda kalmıştır. Bununla birlikte, daha önce de söylediğimiz gibi, devletin ihtişamı bu asırda da sürmüştür.

On yedinci yüzyılda, büyük sanatkârlar yetişmeye devam etmiştir. Özellikle şiir alanında büyük şairler yetişmiş ve Türk edebiyatında bir değişim söz konusu olmuştur. Divan edebiyatı sahasında Nefî, Şeyh Galib, Nailî ve Nabî bu asrın büyük isimleridir.

Üslûpta yeni bir tarz olarak “Şebk-i Hindî”, muhtevada da hikemîlik” ön plana çıkmaya başlamıştır.

Tekke şiirinde bir zirve olan Aziz Mahmud Hüdayi de on yedinci asır şairidir. Tekke şiirindeki tekrarın bir sonucu olan dar çerçeveyi genişletmiş, yeni konuları işlemeye başlamış ve bu yolla “Zühdî Edebiyatı” olarak adlandırılan dönemin kapısını aralamıştır. Bu asırda, ismini saymadığımız daha pek çok şair yetişmiştir.

On yedinci yüzyılın bizim açımızdan en büyük özelliği, “Saz Şiiri’nin en parlak veya zirve döneminin bu yüzyılda gerçekleşmiş olmasıdır. İlk örneklerine on altıncı yüzyılda tesadüf ettiğimiz saz şiiri, on yedinci asırda Karacaoğlan, Gevherî ve Âşık Ömer’le doruk noktasına ulaşmıştır. Günümüzde de bu üç aşık, bu tarzın en büyükleri olarak kabul edilmektedir. Bu yüzyıldaki bir diğer önemli gelişme de, halk şiirinin divan şiirine, divan şiirinin de halk şiirine yaklaşma ihtiyacını hissetmiş olmasıdır. Saz şairlerinden özellikle Gevherî ve Âşık Ömer, divan şiirine yakın şiirler yazmışlardır.

C. ÂŞIK ÖMER’İN HAYATI

Âşık Ömer, yalnız on yedinci yüzyıldaki saz şairlerinin değil, kendinden önce ve sonra yaşamış bütün saz şairlerinin en tanınmış olanıdır. Âşık Ömer’in hayatı hakkındaki bilgilerimiz oldukça azdır. Bazı kaynaklarda, şair hakkında bazı bilgiler kayıtlı olmakla birlikte, bunlar fazla değildir. Bir de kendi şiirlerinde, kendisi hakkında verdiği bilgiler bulunmaktadır.

Şairin nerede doğduğu, nereli olduğu hakkında da çeşitli görüşler vardır. Bursalı Tahir Bey, en önemli eseri “**Osmanlı Müelifleri**”nde, Âşık Ömer’in Konyalı olduğunu söylemektedir. Bu iddianın hiçbir dayanağı bulunmamaktadır. Zaten yazar, şairin bir şiirinde geçen;

Zât-ı cemilemiz iyân ederiz
Vatan-ı aslimiz Aydın elidir.

şeklindeki beyite dayanarak, onun aslen Aydınlı olduğunu da ilâve etmektedir. Sadeddin Nüzhet ise, Bursalı Tahir Bey’in şiirin tamamını görmemesi ve okumaması sonucu yanıldığını düşünmektedir. O şairin yine bir şiirinde geçen “***Kendim Gözleveli, Ömer’dir ismim***” mısraına dayanarak, şairi Konyalı olarak görmektedir. Ancak uzun

yıllar Aydın'da yaşadığını da söylemektedir. Kethûdâzâde Ârif de "**Menakıb**" adlı eserinde, şairin Gözleveli olduğu ve sonradan Aydın'a yerleştiği hakkında bilgiler vermektedir[5]. Âşık Ömer'in Konyalı olduğuna dair yine bir görüş de Cahit Öztelli'ye aittir. Ona göre şair Konya'nın Gezlevi (Hadim ilçesi) köyündendir (Yeni adı Korualan). Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü ise konuyla ilgili olarak "Şairin esasen Aydınlı olduğunu ve sonradan ailesinin Gözleve'ye gelip yerleştiğini, hatta belki de Âşık Ömer'in burada doğduğunu kabul etmek daha doğru olur."[6] demektedir.

Âşık Ömer'in doğum yılı da kesin olarak bilinmemektedir. Fakat, şairin doğduğu yılı hakkındaki kayıtlar yine de şairin kendi şiirlerinden alınmaktadır. S. Nüzhet, şairin on yedinci yüzyılın ilk yarısında doğduğunu söylemektedir. Ama onun bu görüşü de şairimizin doğum tarihini kesin olarak göstermemektedir. Şairin doğum tarihi hakkında çeşitli rivayetler vardır. Onlardan birinde şairin 1651 yılında doğduğu söylenmektedir.

Diğer bir kaynakta ise 1619 ve 1621 olarak verilir. 1630 yılında doğduğu da tahmin edilmektedir. Buradan anlaşıldığına göre, şairin doğum tarihi kesin olarak belli değildir. Bütün bunlar çeşitli rivayetlerin sayesinde yapılmış bir tahmindir.

Âşık Ömer düzenli bir medrese tahsilini görmemesine rağmen, kendi kendini yetiştirerek, zamanının şairlerine göre üstün bir bilgi seviyesine ulaşmıştır. O klâsik Osmanlı şairlerinin eserlerini okuyup anlayacak kadar bir kültüre de sahip olmuştur. Onun bu vasıfları kendi şiirlerinden anlaşılmaktadır. Âşık Ömer hayatının son zamanlarında yazdığı **Şair-nâme** isimli ünlü eserinde saz şairlerinden başka eski yeni birçok Türk ve İran edebiyatından ne kadar anladığını en açık şekilde göstermektedir. Âşık Ömer başta Fuzulî olmak üzere klâsik edebiyatın belli başlı şahıslarının eserlerini okumuştur. O eserlerden ilham almıştır. Şairin eserlerinden onun iyi bir Farsça ve Arapça bildiği, Mevlâna'nın **Mesnevî**'sini, **Hâfız Divanı**'nı ve Sadî'nin **Gülistan**'ını okuduğu anlaşılmaktadır.

Âşık Ömer şairliğin dışında "tambura" da çalmıştır. Buradan anlaşıldığına göre, o sadece halk müziği ile değil, aynı zamanda klâsik Türk müziği ile de uğraşmıştır.

[5] S. Nüzhet Ergun, **Âşık Ömer, Hayatı ve Şiirleri**, Semih Lütfi Kitabevi, s. 13.
[6] Fuad Köprülü, **Saz Şairleri**, 3. Baskı, Ankara 2004,

Âşık Ömer'in uzun bir yaşamı olduğu, çok gezdiği ve gezdiği yerlerde saygınlık kazandığı, ün yaptığı, ilgi çektiği şiirlerinden anlaşılmaktadır.

Âşık Ömer bir ordu şairidir. O, savaşlara katılmış, sınır kalelerinde bulunmuştur. Bu nedenle o sınır olayları hakkında birçok eserler yazmıştır, hatta askeri sınıflar hakkında yazdığı bazı eserleri de bulunmaktadır. Bütün bunlar onun bir ordu şairi olduğunu açıkça ifade etmektedir. Onun birçok askerî seferlere katıldığını, bunlar dolayısıyla birçok yerleri dolaştığını gene de şiirlerinden öğrenmekteyiz. Âşık Ömer'in IV. Mehmed, II. Ahmed ve II. Mustafa dönemlerinde yapılan savaşlardan bahseden şiirleri vardır. Şiirlerinde gittiği yerlerden de söz eden Âşık Ömer çok seyahat etmiştir. Şairin Bursa, Sakız, Varna, Tunca, İstanbul, Yama, Sinop gibi şehirleri dolaştığını yine kendi şiirlerinden öğreniyoruz.

Âşık Ömer'in şiirleri arasında İstanbul'un türlü türlü semtlerini güzel bir şekilde terennüm eden bir destanı ile divanı bulunmaktadır. Şairin divanında İstanbul ve şehrin güzelleri hakkında yazdığı şiirlere rastlamak mümkündür. Âşık Ömer İstanbul güzellerine olan aşkını güzel bir biçimde şiirlerine yansıtmıştır. Bunların yanı sıra şairin Bursa, Sakız, Varna, Üç Fener hakkında yazdığı ayrı ayrı manzumeleri de vardır. Bunlardan Sinop manzumesi 1681 yılında kaleme alınmıştır.

On yedinci yüzyılda Gevherî ve Karacaoğlanla birlikte Türk halk şiirinin önde gelen isimleri arasında yer alan Âşık Ömer geniş halk kitleleri tarafından benimsenmiş ve bu açıdan da ayrı bir yere sahiptir. Kendisinden sonra gelen saz şairlerinden birçoğu ona nazireler yazmıştır. Örnek olarak, Abu Hasan, Levnî, Ruhî, Siyahî, Şevket gibi şairleri söyleyebiliriz. Aşık Nihanî de ona bir mehdiye söylemiştir. Âşık Ömer kendisi de Ahmed Paşa, Fuzulî ve Ataî gibi klâsik şairlerin şiirlerine nazireler yazmıştır.

Âşık Ömer'in üretken bir şair olduğu bıraktığı şiirlerin sayısından da ortaya çıkıyor. Türk edebiyatının en çok eserler veren şairlerinden biri olarak kabul edilen Âşık Ömer geriye 2000'den fazla şiirler bırakmıştır. Bazı kaynaklarda ise 1500 şiir bıraktığı söyleniyor. Âşık Ömer hece vezniyle söylediği şiirlerde daha başarılı olmuştur.

Ayvansaraylı Hafız Hüseyin tarafından 1782'de, **Âşık Ömer Divanı** adıyla, şiirleri bir araya getirilmiştir. Buradaki şiirleri arasında koşma, destan, semaî ve varsağı şeklinde söylenen hece vezniyle yazılmış şiirleri yer almaktadır. Fakat, Âşık Ömer'in en çok bilinen şiiri, 38 dörtlükten meydana gelen ve 105 şairin adının sayıldığı şair-namesidir.

On yedinci yüzyılın en önde gelen simalarından biri olan Âşık Ömer'in 1707'de İstanbul'da vefat ettiği ve Yemiş iskelesinde bir türbeye gömüldüğü hakkında rivayet vardır. Fakat, Ş. Elçin bu tarihin daha sonraki bir yıl olması gerektiği görüşündedir[7].

Halk arasında, Âşık Ömerle ilgili olarak söylenmiş bir çok rivayet vardır. Bunlardan bazıları, onun çocukluk dönemindeki zekâsını göstermek bakımından değerlidir. Sadettin Nüzhet, **Âşık Ömer, Hayatı ve Şiirleri** adlı eserinde şairin çocukluk dönemiyle ilgili olarak söylenmiş bir rivayeti şöyle nakletmektedir:

I. Âşık Ömer medresede okurken bir gün hocası küçük Ömer'e "kimin kulusun" der. Ömer boyacının kuluyum cevabını verir. Hocası, kızar; köpürür ve çocuğu döğer. Fakat ertesi gün Ömer, birçok renkli çiçek toplar gelir. Hocasının tekrar sorgusu üzerine aynı cevabı verince hocası gene hiddetlenir, Behey sersem der; Allah dururken nasıl oluyor da boyacının kulu oluyorsun?! O zaman Ömer çiçekleri göstererek, bunu sen mi boyadın a hocam! İşte ben bunu yapanın kuluyum der. Bunun üzerine Hocası Ömer'in mertebesini bulduğunu anlar ve talebesinden af diler.

II. Ömer çocukken nasılsa kaldırımdan düşer, irticalen "Vay anasını astığımın kaldırımı, incittin baldırımı…" der[8].

Âşık Ömer'le ilgili başka bir rivayet de, 1988 yılında Taşkent'te basılan "**Âşık Umer, Şiirler, Gazeller**" adlı eserin Eşref Şemi Zade tarafından yazılmış önsözünde şu şekilde kayıtlıdır:

"… Oglı mektepni bitirgen son, Abdulla Kence oglı onı medresege bere. Gözleve medresesi o vakıtta ozünin alim efendilerinen namlı edi… Lâkin Umer okuvının ilki yılından başlap, ogrenilmesi mumkün olmagan kitaplar kitabı – Kuranı ogrenüvge

---

7 Şükrü Elçin, **Aşık Ömer**, Kültür Bakanlığı Yayınları, II. Baskı, Ankara 1999, s. 7.
8 Sadedin Nüzhet Ergun, **age**, s. 13.

ozünde iç bir türlü iktidar sezmegenini kosterdi ve bununle çoklarını taacipte kaldırdı. Kuranın butün “incelikleri” kerçekten de garip Umernin canını sıka edi…

Bir kun medresede cezalangan ve kulkü altına alıngan Umer başını töben alıp, mezaklıkka dogru ketti. Kabristanın (Tatarlar mezarlıkka oyle deyler) tögerek çetine terekler oturtılgan ve olar etrafka em talda, em de hoş salkınlık bereler. Akşam ustü edi. Kuneş ep ufukka enmekte ve onın sönip başlagan nurları ken yapraklı çinarlarnı ve altın suvnen yazılı kitabelerni (baştaşlar ustündeki yazılar) alev kibi yaltıratmaktalar. Avlaktan Gözlevenin yalılarına kelip urulgan Kara Deniz dalgalarının gurultisi ve ezan okugan mazinin bu gurultige koşulgan hoş sesi eşitilmekte. Bu acayip akşam manzarası umerni ayran etti. Bulutsız temiz kokte endi anda – mında yıldızlar lipildey başladılar. Akşam salkınından ve tabiatnın zengin manzarasından keyf algan Umer yer tübine kirip cantayıp kalgan bir baştaşnın yanına çökti ve teren oyga daldı. O etraftaki er şeyni butünley unutıp, boyle hayli vakıt, yani mazinin baş minareden ekinci kere yangıragan sesi ona namaz kılmak kerektigini hatırlatkanga kadar oturdı. Yanında namazlıgı olmaganından o, ustündeki kamzolını çıkarıp yerge töşedi ve buyük bir itiram ve tazim ile namazga uydı. Namaz onun kederden ezilgen uzgün gonlüni tınçlandırdı. O, ozünde misilsiz derecede engillik, hoş duygular is etti. Boyle şey onda iç bir vakıt olmagan edi ve bunın sebebini ozü de anlap olamadı. O butün omüri boyu ya mına bu alda, boyle hoş vaziyette kalmak, ya da şu dakikada olmek istedi. Lâkin medresedeki eziyetli ömür akkında fikir garipnin miyini yıldırım kibi çakıp ketti ve onın gonlünin en teren koşelerini inletti… Niayet, yorgunlıktan o, devir yükü agırlıgından yer tübine çökken mermer taşka yantayıp, teren yukuga daldı.

Umernin tüşine ne kelgenini iç bir türlü kalemnen yazıp anlatmanın imkânı yok. Azaplı umernin kozüne korüngen uriynin kiyâfetini yalınız “inci tizüv” (şiir tokuv) sanatını butün şark şairleri içinde en ziyade menimsegen, yani “Şahname”ni (Acem Şairi Firdevsinin meşur eserinin adı) yaraktan şair tasvir ete bile. O da onı pek buyük kıyınlıkle yapa bilir edi. Umer ozüni cennet bagçasında kezgen ve mis kokulu avanen nefes algan kibi duya edi. Birden guya o nurlar nazik, bullür bir bulukta çevirildiler. O bulut ep aşagı endi ve onın içinden yavaş – yavaş acayip kadın kiyâfeti korüne başladı. Niayet, bu kıyafet yerge endi ve sohta Umernin kozleri ogünde akikaten dülberligi

tasvir etilmesi mumkün olmagan ebediy genç uriy kızlarından biri peyda oldı. Onın letafetli bedenini kuneşnin ilki nurları korüngeninen dagılıp ketken saba tumanı kibi ince fırlantı ortmekte edi. Kolerinden er bir adamnın yüregini yaralayıcı nurlar sepilmekte. Elinde ise guzel bir saz bar edi.

Bu mucizeden ayrette kalgan garip sohtanın, şaşkanından nefesi tutula. O, uriy kızdan kozlerini almayıp, taş katıp kala. Birkaç kere kızga söz katacak ola, amma tili aylanmay. Ona oyle koründi ki, guya o bu vakıtkace zaten söylenmegen ve dersin, yanıçık dünyaga kelgen de, er şeyni yanı anlap, fikir etip başlamakta. Onın butün bedenini anlaşılmaz bir tatlı isler sarıp aldılar. “Men cennetke tüştimmi yoksa ve ogümdeki de şu aytuvlı acayip uriylerden birimi, aceba?” - Dep oylandı o. Niayet, nasıldır bir kuvet Umerni şu korüngen uriynin ayagı astına çökmege mecbur etti. “Tur! – dedi yuriy kız. –Tur, Aşık Umer! Alla aşkına, Muhammed acıselâm aşkına oz takdirinden şikâyet etme. Sen allanın sevimli kulısın. Endiden son senin istidadına, akıldaneligine er kes şaşar ve senin bilgin ogünde en aliy akıl ve idrak saipleri bile utanırlar. Mına, bu saznı mukaddes bir tılsım olarak al da, onı koz bebegin kibi sakla. Sen oz yırlarınnen adiy kişilernin ayatını hoşlaycak ve olarnı ak yolına telkin eteceksin. Cennet bagçasında seni akikiy baht – menim sevgim bekley!” Bu sözlerni aytkanınen uriy kız gayıp ola.

Aşık Umer uyana ve korgen tüşini hatırlap çok oylana. Tüş dey amma, elindeki saz onınle nasıldır bir mucize olıp keçkenini tasdıklay. Guya onın kozlerinden perde tüşken kibi ola. Aşık Umer bu anda ozünde buyük kuvet sezgen yaş kartalga benzey edi…

Endi saba açılmakta edi. Deniz yakın. Aşık Umer barıp abdest almaga aşıktı ve ondan dogru medresege ketti. Endi o, baştakisi kibi, medresege barmaga korkmadı. Aksine, anda oyle bir istenken ketti ki – guya ziyafetke barmakta. Oyle olsa da, o sakin bir sohta sıfatında, muallim Abla Bekir efendini dinlemege keldi ve er kesden kenardaki oz yerine oturdı. Arkadaşları da, er vakıttaki kibi, Umernin bilimsizligini, istidatsızlıgını mıskıllamak imkânını kaçırmadılar. Abla Bekir efendi de Umer gece medresede yatmay nasıldır yasak ziyafetlerge bargandır dep, ona aktı tazir urdı. Umer bu tazirni de indemey kabul etti. Abla Bekir efendi sohtalarga İslâm dininin muim

cietlerini anlatarak olarnın er birine sualler bere. Nevbet Umerge keldi. Amma Umer onın er bir sualine şiiriy satırlarnen oyle teren manalı ve tam dogru cevaplar bedri ki, mudir şaştı kaldı. Şu suallerge daa bu vakıtkace iç bir alim bile bu derece dogru cevap bermegen edi. Umernin boyle cevapları hususında haber şu anda butün medresege kagıldı. Muallimlernin episi, daa mıyıkları osip etişmegen bu osmürnin inci tizüvde (şiir tokuvda) butün şairlerni ozıp ketkenine kani oldılar."[9]

Âşık Ömer Türk halk edebiyatının çok ilginç ve şöhreti çok yaygın ama hayatıyla ilgili bilgi az olan bir şairdir. Bir şiirine bakarak Âşık Ömer'in Konya'nın Gözleve köyünde doğduğunu, yaşadığı dönemde önemli bir ilim merkezi olan Konya'da yetiştiğini söyleyenler varsa da, kimi araştırmacılar da şiirlerinden istifade ederek Konyalı mı, Aydınlı mı yoksa Kırımlı mı olduğu konusunda farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. O nereli olursa olsun, Türk milletinin on yedinci yüzyılda yetiştirdiği saz şairlerinin en tanınmışı, en üretkeni ve en büyük üstadı olarak kabul edilmektedir. Âşık Ömer'in eserleri günümüzde de sevilerek okunmakta ve bestelenmektedir. Bestelenen şiirlerine örnek olarak "Ben sana gönlüm verip de şu cihanda gülmedim. (N. Adlim, Karcığar Düyek Şarkı)", "Can-ü dilden mail oldum bir saçı Leylâ'ya ben (Ekin Akan, Rast Aksak Şarkı)", "Elâ gözlerine kurban olduğum (koşma) (S. Kaynak, 1895-1961, Hicaz Sofyan Türkü)", "Ey bâd-ı sabâ sünbül-i reyhanıma degme (N. Pişkin, Hicaz Aksak Şarkı)", "Ey Çerh-i sitem-ger dil-i nâlâna dokunma (gazel) 1) Faik Bey, Nihavent Hafif II. Beste, 2) Medeni Aziz Efendi (1842-1985)", "Hümayun Türk Aksağı şarkı", "Ey Felek, mecnunuyum Leylâyı gözler gözlerim (N. Adim, Mahur Düyek Şarkı", "Şu karşıdan gelen dilber (Semai) (G. Çeki, Segah Curcuna Şarkı)"[10] gibi şiirlerini verebiliriz.

Âşık Ömer'in edebî kişiliği üzerine ilk değerlendirme, 1848 yılında Petersburg'da yazdığı ***Aşık Ömer*** isimli makalesiyle[11] Prof. Feliks Dombrovski'ye aittir. Aradan 159 yıl geçmiş olmasına rağmen, bu makale önemini korumaktadır.

---

[9] **Aşık Umer, Şiirler Gazeller**, (Tertip eden:Rıza Fazıl)Gafur Gulam Adına Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent 1988, s. 10, 11, 12.
[10] www.**vatankirim.net**
[11] **Aşık Umer, Şiirler Gazeller**,(Tertip eden:Rıza Fazıl) Gafur Gulam Adına Edebiyat ve Sanat Neşriyatı, Taşkent, 1988. s. 8.

Şüphesiz ki o, ileride yapılacak çalışmalar için tarihî vesikalardan, temel kaynaklardan biri olmaya da devam edecektir.

D. ÂŞIK ÖMER'İN EDEBÎ KİŞİLİĞİ, DİLİ VE ÜSLÛBU

On yedinci yüzyıl, Türk saz şiirinin zirvede olduğu dönemdir. Âşık Ömer de, saz şiirine bu özelliği kazandıran birkaç önemli isimden biridir. Şairin dili ve üslubu on yedinci yüzyıl âşık şiirinin genel durumundan farklı değildir. Bu bakımdan, önce bu yüzyıldaki genel duruma bakmak lazımdır.

On altıncı yüzyılın sonuna doğru, saz şiiriyle divan şiirinin birbirine yaklaşmaya başladığı bilinmektedir. Bu yakınlaşma, on yedinci yüzyılda da devam etmiştir. Divanî, Kalenderî, Semaî… gibi aruz vezniyle yazılan âşık edebiyatı nazım şekilleri, bu yüzyılda artmıştır. Divan şairleri kadar olmamakla birlikte, halk şairleri de Arapça ve Farsça kelimelerle tamlamaları kullanmaya başlamışlardır. Ayrıca, daha çok divan şiirinde kullanılan çeşitli benzemelere de, yine bu şiirimizde yer verilmiştir. Özetlemek istersek, nazım şekilleri vezin, artan yabancı kelime ve tamlamalar, çeşitli benzetmeler ve edebî sanatların tercih edilmesi sonucu, saz şiiri on yedinci yüzyılda divan şiirine oldukça yaklaşmıştır, diyebiliriz.

Daha önce de söylediğimiz gibi, Âşık Ömer'in dili ve üslubu da bu çerçevenin dışında değildi. Üzerinde çalıştığımız divanda, Âşık Ömer'in şiirleri "Gazeller, koşmalar, semailer, murabbalar, muhammesler, müseddesler, destanlar, müstezadlar, muammalar, şarkılar, beyitler, tekerlemeler, müfredler" başlıkları altında toplanarak sınıflandırılmıştır. Bu başlıklardan "gazel, murabba, muhammes, müseddes, müstezad, şarkı, beyit ve müfret" tamamen divan şiirine ait nazım şekilleridir.

Âşık Ömer'in bu nazım şekilleriyle yazmış olduğu şiirlerin dili; divan şairleri kadar olmamasına rağmen yabancı kelime ve tamlamaları barındırmaktadır. Aşağıdaki gazel konuyla ilgili güzel bir örnektir:

Subhudem gülzâr içinde çaldı bülbül erganûn
Eyyühel – uşşâk kumû ennehüm lâtesmaûn

Ergavan tuttu sürâhi doldururdu câm-ı mül
Sâkıyâ gel sen de çal Yâ eyyühe'l müstağfirün

Lentenâlü'l – birre hattâ tünfiku dersen eğer
Âyet-i Sübhân'dır Ammâ yekûlüzzâlimün

Gözlerim ki hoşluğunda Bâdehü lâhavf okur
Zib-i leb sâkî diğer dîdem Velâhüm yahzenûn

Bu Ömer fikr-i ser-i kûyunda can teslim eder
Hep görenler dediler innâ ileyhi raciûn[12]

Bu şiirin dilinin, halk şiiri dilinden oldukça farklı olduğu açıktır. Arapça ve Farsça tamlamalara yer verilmiş, hatta "fikr-i ser-i küy" gibi üçlü tamlama bile kullanılmıştır. İktibas sanatı da her beyitte kullanılmış; bir kısmı alınan âyetler şiirle hem şekil hem de anlam bakımından kaynaştırılmıştır. Halk edebiyatında da dini konulu şiirlerde âyet ve hadislere yer verilir; ancak bu şiir dini konulu bir şiir değildir. Sürahi, saki, câm, mül (şarap), leb, erganûn, ergavan gibi kelimelerin de geçtiği şiirde ele alınan konuyla âyetleri birleştirmek, büyük bir ustalıktır. Bu da Âşık Ömer'in büyük bir şair olduğunu açıklamaktadır.

Âşık Ömer'in divan şiirine yakınlığı, sadece kullandığı nazım şekilleri ve edebî sanatla dilindeki yabancı kelime ve tamlamadan ibaret değildir.O,büyük divan şairlerinin şiirlerine nazire yazacak kadar, klâsik şiire yakındır. Fuzûli'nin en güzel şiirlerinden biri, bilindiği gibi, "su kasidesi"dir. Âşık Ömer de, yazdığı bir muhammeste aynı redifi kullanmıştır. Şiir, dil ve üslup olarak da, muhtevası bakımından da Fuzûli'nin şiirini hatırlatmaktadır. Âşık Ömer'in muhammesinin ilk ve son dörtlükleri şu şekildedir:

İbtidâ halk oldu dürr-i maden-i peydâde su
Arıdup nûr-i tecellî kıldı anı sâde su
Gevher-i genci ezeldendir gelüp îcâde su
Göricek didâr-i Hakk'ı oldu çün âmâde su
Çağlayup bâd-ı hevâdan başladı feryâde su

[12] S. Nüzhet Ergun. **Âşık Ömer Hayatı ve Şiirleri**, , Semih Lütfi Matbaa ve Kitabevi, ?.....?, s. 113.

Ey Ömer zikreyle Hak'kı derdlere oldur tabîb
Zâyi'etme emeğin yevm-ül-cezâda ey garîb
Şübhesiz yarın olur Kevser şerâbından nasîb
Bir içim su verse kim bir susuza dünyâde su
Sakî-i Ebrâr Alî ana sunar ukbâde su[13]

Nazire veya nazireleri yanında, Âşık Ömer'in bir de tahmisi bulunmaktadır. Hatırlanacağı gibi tahmis de divan edebiyatı nazım şekillerinden biridir. Salahî'nin bir gazelini tahmis etmekle Âşık Ömer, bu geleneğe de uzak olmadığını göstermiştir.[14]

Divan şiirine yaklaşma arzusu veya özentisi, pek çok halk şairinde vardır. Ancak, divan şiirini okumak, anlamak ve özellikle de o tarzda yazmak için, belli bir bilgi ve kültür seviyesine sahip olmak gerekmektedir. Bu bilgi ve kültür seviyesine sahip olmayan şairlerde, çok fazla yanlışlıklar görülmektedir. Aruzlar, kusurlarla dolu olmakta, yanlış tamlamalar bulunmakta; hatta kelimeler bile yanlış yazılmış olabilmektedir. "Se" ile "sin" veya "sad", "ha" ile "hı", "kaf" ile "kef" veya "gayın"… harflerinin, birbiri yerine kullanıldığı örnekler az değildir. Âşık Ömer'de ise, böyle bir acemilik bulunmamaktadır. Bir tek kelime bile yanlış bir harfle yazılmış değildir. Aruz vezninde bazı kusurlar bulunmaktadır; fakat bunlar fazla değildir ve her divan şairinde bulunabilecek türdendir. Gerek bu konulardaki başarısı, gerekse nazire ve tahmis yazmış olması, şairin şairlik kudreti kadar, edebî bilgi ve kültür seviyesini ortaya koymaktadır.

Halk şiiri tarzında yazdığı eserlerinde ise, Âşık Ömer çok farklı bir şair olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu farklılık, her şeyden önce dil ve üslûp özelliklerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu şiirlerinde, Arapça ve Farsça kelimeler fazla değildir, tamlamalar ise oldukça azdır. Divan şiirlerinde daha çok zengin kafiyeyi tercih eden şair, bu şiirlerinde yarım ve tam kafiyeye ağırlık vermiştir. Zaman zaman, kafiyenin ilk kelimeye, hatta ilk heceye alınması ve buna bağlı olarak uzun rediflerin kullanılması söz konusudur. Bu da, halk şiirinin eski Türk şiirine olan bağlılığıyla ilgilidir. Âşık

[13] **Age**, s. 386-387.
[14] **Age**, s. 391.

Ömer de, bu bağı devam ettirme endişesini duymuş olmalıdır. Aynı şekilde, bu şiirlerindeki akıcılık, daha belirgindir. Benzetmeler daha sade ve daha azdır:

Beni bülbül gibi şîrin sözlerin
Şakıdır gözleri sözleri güzel
Mahabbet dolusun sunar gözlerin
Sâkîdir gözleri sözleri güzel

Bakışın bî-hude yere değildir
Canadır garazın sırra değildir
Sitemin sînede bere değildir
Yakıdır gözleri sözleri güzel

Sîneme tuz konsa sıkmağa başlar
Revâ mı urasın sen ana taşlar.
İki dîdelerim kan ile yaşlar
Akıdır gözleri sözleri güzel

Gören divan olur hüsnüne âfet
Görmese öldürür âşıkı hasret
Hûp olan âdemi hast ider elbet
Bakıdır gözleri sözleri güzel

Methiden dilberin şehd-i nebâtın
Neylesin âlemin kand-i nebâtın
Âşık Ömer’e ver lebin zekâtın
Hakkıdır gözleri sözleri güzel[15]

Özet olarak, Âşık Ömer’in hem âşık tarzında hem de divan tarzında şiirler yazdığı; dili ve üslûbunun yazdığı tarza göre değiştiği ve o tarzda uyumlu olduğu söylenebilir. Diğer özellikleri yanında, bu da Âşık Ömer’in büyüklüğünü ve ustalığını gösteren yönlerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

[15]**Age**, s. 47.

E. ÂŞIK ÖMER ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bilindiği gibi, Âşık Ömer üzerine yapılan çalışmaların sayısı fazla değildir. Bu çalışmaları şu şekilde sıralamak ve tanıtmak mümkündür:

1. Sadeddin Nüzhet Ergün, Âşık Ömer Hayatı ve Şiirleri. Semih Lütfi Matbaa ve Kitabevi,…?...?

Sadeddin Nüzhet'in bu eseri, Âşık Ömer'in şiirlerinin derli toplu olarak verildiği tek çalışmadır. Oldukça hacimli olan eser, Âşık Ömer'in hayatıyla ilgili bilgilerin ve daha önce söylenenlerin tekrar edilmesi ve değerlendirilmesiyle başlamaktadır. Şairin edebî kişiliği üzerinde uzun uzun durulmakta ve daha sonra şiirlerinin metinleri sunulmaktadır.

Âşık Ömer hem çok yazan hem de çok farklı tür ve şekilleri kullanan bir saz şairidir. Aruzla yazılan halk şiiri nazım şekilleri yanında, gazeller, murabbalar, muhammesler, müfredler ve bir de tahmis yapmıştır. Bunlar da, divan edebiyatı nazım şekilleridir. Buna bağlı olarak, Sadeddin Nüzhet de, Âşık Ömer'in şiirlerini, bir kısmını yukarıda saydığımız başlıkla altında sınıflandırarak yayınlamıştır.

Bu eser, Şükrü Elçin'in hazırladığını haber verdiği Âşık Ömer divanı adlı eser yayınlanıncaya kadar, Âşık Ömer ve şiirleri için başvurulacak en hacimli çalışma olma özelliğini koruyacaktır.

2. Mehmet Fuad Köprülü, Saz Şairleri, 3. Baskı, Ankara 2003.

Âşık Ömer üzerine Türkiye'de yapılmış ilk ciddi inceleme, Fuad Köprülüye aittir. Bilindiği gibi, önce fasiküller halinde çıkan, daha sonra da birleştirilerek basılan ve "Saz Şairleri" adını taşıyan eserin, Türk saz şiiri konusunda temel kaynak olma özelliği devam etmektedir. On yedinci yüzyıl, Türk saz şiirinin zirveye ulaştığı dönemdir. Bu bakımdan bu yüzyıla ve yüzyılın yetiştirdiği saz şairlerine, söz konusu kitapta da önemli yer ayrılmıştır. Bu yüzyıla damgasını vurmuş saz şairlerinden biri de, Âşık Ömer'dir. Önce, Âşık Ömer'in nereli olduğu konusu, uzun uzun tartışılmakta ve bazı tahminlerde bulunulmaktadır. Daha sonra Âşık Ömer'in şairliği ile saz şiiri içindeki yeri üzerinde durulmakta ve şiirlerinden hareketle edebî yönü değerlendirilmektedir. Özellikle bu bölüm, Âşık Ömer'le ilgili olarak yapılmış en

objektif ve en ilmî değerlendirme olarak kabul edilmektedir. Yine, şairle ilgili olarak üzerinde durulan bir konu da, Âşık Ömer'in saz şairleri üzerindeki etkileridir. Şairin hayatı, memleketi, edebî kişiliği ve tesirleri değerlendirildikten sonra, şiirlerinden örnekler sunulmaktadır. Seçilen şiirlerin de, Âşık Ömer'in çeşitli cephelerini aksettiren örnekler olmasına dikkat edilmiştir.

3. Şükrü Elçin, Âşık Ömer, Ankara 1999.

Şükrü Elçin'in bu eseri altı bölümden oluşmaktadır. Birinci ve ikinci bölümleri, Âşık Ömer'in hayatı ve edebî şahsiyeti ile ilgili bölümlerdir. Eserin üçüncü ve dördüncü bölümlerinde, şairin hece ve aruz vezniyle yazdığı şiirlerine yer verilmektedir. Eserin beşinci ve altıncı bölümleri ise sözlük ve bibliyografyalardan oluşmaktadır.

4. "Âşık Umer, Şiirler Gazeller"(Tertip eden:Rıza Fazıl) Taşkent 1988.

"Önsöz"de de belirttiğimiz gibi, Âşık Ömer'i uzun bir zamandan beri, Kırım Tatarları da sahiplenmektedir. Buradan anlaşıldığına göre, Âşık Ömer bugün de hem Anadolu hem Kırım sahasının klâsik şairi olarak sahiplenilmeye devam etmektedir. Bu sebeple de, Âşık Ömer üzerine Türkiye dışında da çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan biri de, bizim tez çalışmamıza esas olan ve 1988 yılında Taşkent'te Kırım Türkçesi ses özelliklerini taşıyacak şekilde Kiril alfabesiyle basılmış "Aşık Umer, Şiirler, Gazeller" adlı kitaptır. Bu çalışma, Gafur Gulam adına Edebiyat ve Sanat Neşriyatı tarafından yayına hazırlanmıştır. Bu eserin Giriş bölümü, ünlü Kırım Tatar şairi Eşref Şemi-Zade tarafından kaleme alınmıştır ve "Şair Âşık Umer ve Onun Klâsik Edebiyatımızdaki Yeri" başlığını taşımaktadır. Şair, Giriş bölümde Âşık Ömer'in hayatı ve eserlerinin yanı sıra, onunla ilgili çalışmalara da yer vermektedir. Eserin birinci bölümünde Âşık Ömer'in şiirleri verilmiştir. Bu şiirler, gazel, koşma, semai, murabba, muhammes, müseddes, destan, müstezâd, muamma, beyit, şarkı, tekerleme ve müfred nazım şekilleriyle yazılmıştır. İkinci bölümünde ise Âşık Ömer'in eserlerinin transkripsiyonu verilmiştir. Eserin sonunda ise Âşık Ömer'in şiirlerinde rastlanan Arapça ve Farsça kelimelerin alfabetik bir sözlüğü yer almaktadır.

5. Divan-ı Âşık Ömer…?...?

Bu eser Osmanlıca ve taş basmasıdır.32 sayfadan oluşmaktadır.Yazarı ve nerede yayınlandığı yazılmamıştır.Bu eserde Âşık Ömer'in bazı şiirleri yer almaktadır.Bu çalışmalar dışında Âşık Ömerle ilgili çalışmalara çeşitli dergi,gazete ve ansiklopedilerden ulaşmak mümkündür.

Birinci Bölüm:Kırım Tatarları ve Türkçesi

A. KIRIM TATARLARI HAKKINDA KISA BİLGİ[16]

"Kırım Tatarları" adı ile Kırım'daki Türk halkı anlatılmaktadır. Bu halk, Kırım Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulduğu dönemlerde "Türk Tatar" adıyla birlikte "Tatar", "Kırım Tatar Nogayları" gibi isimlerle de anılmıştır. Kırım'ın bozkırlarında "Nogay" diye adlandırılan halk "Tatar" adını benimserken güneydekiler ise "Kırım Türkü" diye adlandırılmıştır. Osmanlı ve Rus kaynaklarında "Tatar" adıyla bilinen bu halk, 1944'teki sürgüne kadar "Kırım Tatar" adını kullanmıştır.

Kırım, 1941'den 1943'e kadar Almanların, sonra da Sovyet ordusunun baskınına uğramıştır. Sovyet hükümeti, önce Kırım Sovyet Cumhuriyetini kaldırmış, 1945'te de Kırımı Rusya Federasyonu'ndan ayırarak, Ukrayna'ya katmıştır.

1980'lerde "Kırım Tatar" adı, etnik bir gurubun var olduğunu tekrar göstermeye başlamıştır. Sovyet rejiminin değişmesi ile 1944'ten sonra yok sayılan ve Tatarların nüfusuna dahil edilen Kırım Tatarları, 1989 nüfus sayımında kaydedilmiş ve böylece ayrı bir ulus veya etnik grup olarak kabul edilmiştir.

Kırım Tatarları, Stalin'in ölümünden sonra tamamen gözetim altından çıkarılmıştır. Ama vatana dönme yasağı kalkmamıştır. Bütün bunlara rağmen, Kırım Tatarları 1980'li yıllardan itibaren izinsiz olarak Kırıma dönmeye başlamıştır.

Bugün Kırım'daki Türkleri temsil eden "Kırım Tatar Milli Meclisi", ilk olarak 1989'da Taşkent'te toplanan "Kırım Tatar Milli Hareketi Teşebbüs Grupları Genel Toplantısı"ndaki "Kırım Tatar Milli Hareketi Teşkilatı" ile ortaya çıkmıştır. 1991'de eski Sovyetler Birliğindeki bütün Kırım Tatarları arasında yapılan seçim sonucu "Kırım Tatar Milli Kurultayı", 26 Haziran 1991'de Akmescit'te toplanmıştır. Bu Kurultayda "Kırım Tatar Milli Meclis Başkanlığı"na Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu seçilmiştir. Kasım 2001'de toplanan IV. Milli Kurultay'da Meclis'in başkanlığına yeniden Kırımoğlu seçilmiştir.

Bugün Ukrayna'ya bağlı olan Kırım adasının yüzölçümü yaklaşık 27000km karedir. 1995 sayımına göre nüfusu 2600000'den biraz fazladır. Başkenti Akmescit ("Simferopol")tir. Başlıca şehirleri Akyar ("Sivastopol"), Kefe ("Feodosya"), Gözleve ("Yevpatorya"), Yalta, Canköy, Bahçesaray, Karasubazar, Saki, Sudak ve Aluşta'dır.

B. KIRIM TATAR TÜRKÇESİ HAKKINDA KISA BİLGİ

Köken bakımından Oğuz, Nogay ve Tatarlardan oluşan bu halkın dili, tarihsel olarak "Kıpçak dili"nden çıkar, sonradan Hanlık döneminde, Osmanlı Devleti ile olan sıkı ilişkiler ve Kırım hanlarının ve ileri gelenlerinin İstanbul'daki eğitim kurumlarına

[16] Kırım Tatarları ve Kırım Tatar Türkçesi ile ilgili bilgiler "Hülya Savran, **Kırım Tatar Türkçesi**, Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları, Balıkesir 2003" Künyeli çalışmadan özetlenerek alınmıştır.

gitmeleri ile Oğuzcan'ın etkisi de görülmeye başlar. İsmail Gaspıralı ile başlayan yenilik hareketleri ile Oğuzca iyice yerleşir. Özellikle, Gaspıralı'nın "dilde, fikirde işte birlik" olarak dile getirdiği maksadı için İstanbul Türkçesini edebi dil olarak savunması, Oğuzca unsurların yerleşmesinde çok etkili olmuştur. Aynı dönemde Kıpçak lehçesi ile yazı yazan edebiyatçılar da az değildir. Bundan dolayı Kırım Tatar Türkçesi, hem Kıpçakçanın, hem Nogaycanın hem de Oğuzcanın özelliklerini barındırmıştır.

Esas olarak Kırım Tatar Türkçesi, Kuzey ve Güney Kırım Tatarca'sı olarak ikiye ayrılmıştır. Orta bölgede ise hem kuzey hem de güney şivesinin özelliklerini taşıyan bir şiveyi konuşan halk vardır ki, bu da üçüncü bir kol olarak kabul edilmiştir ve bu şive Kırım Tatarlarının yazı dilinin temelini oluşturmuştur. Bu duruma göre Kırım Tatar Türkçesi: Yalı Boyu (Güney Şivesi), Bozkır-Çöl (Kuzey Şivesi) ve Bahçesaray (Orta Bölge) Şivesi olarak üç şiveye ayrılmıştır.

1. **Yalı boyu (güney) şivesi:** Kırım'ın güneyinde, Karadeniz'in kıyısında yer alan, Baydar'dan Üsküt'e kadar olan bu bölgeye halkı, pratikte Anadolu'da konuşulan Türkçe ile aynı Türkçeyi konuşmaktadır. Bu nedenle şive Anadolu Türkçesinin bir kolu gibidir.
2. **Bozkır-Çöl (kuzey) şivesi:** Kırım'ın kuzeyinin ve Nogayların oturdukları bölge ile bozkır kısmını kapsayan bölümdür. Nogayların ve Bozkır Tatarların konuştuğu bu şive, Kıpçak dil özelliklerini taşır.
3. **Bahçesaray (orta bölge) şivesi:** Bahçesaray, Simferopol, Karasubazar, Feodosya ve Kerç gibi şehirler ile Kırım'ın dağlık kısmında oturan insanların konştuğu şivedir. Bu şive, hem Kıpçakça hem Oğuzca dil özelliklerini taşır. Yazı dili olarak bu şive temel alınmıştır.

Kırım Tatarları 1928'e kadar Arap alfabesini kullanmışlar, 1928'le 1938 yılları arasında Latin alfabesini ve 1938'den itibaren de Kiril alfabesini kullanmışlardır.

I. Ünlüler

Kırım Tatar yazı dilinde de Türkiye Türkçesinde olduğu gibi 8 ünlü vardır: a, e, ı, i, o, ö, u, ü

Bunlar, 3 esas özelliğe göre sınıflandırılırlar:

1. **Teşekkül Noktalarına Göre:**
   Ön: e, i, ö, ü.
   Arka: a, ı, o, u.
2. **Açıklık Kapalılık Derecelerine Göre:**
   Dar: ı, i, u, ü.
   Geniş: a, e, o, ö.
3. **Teşekkülleri Sırasında Dudakların Aldığı Duruma Göre:**
   Düz: a, e, ı, i.
   Yuvarlak: o, ö, u, ü.

Kırım Tatar Türkçesi yazı dilinde uzun ünlüleri yazı dilinde gösterebilecek herhangi bir işaret veya özel bir yazım yoktur: **bitaraf** <bî-taraf "tarafsız".

Kırım Tatar Türkçesinde sağlam bir damak uyumu vardır: **közlerimni** "gözlerimi", **örtülgen** "örtülen".

II. Ünsüzler

Kırım Tatar Türkçesi’nde yirmi üç ünsüz vardır: b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, k, l, m, n, n, p, r, s, ş, t, v, y, z.

Türkiye Türkçesi yazı dilinden farklı olarak art damak ünsüzü olan “n” vardır. **Anlağan ediler** “anlamış idiler”, **son** “son”.

Yine Türkiye Türkçesindeki “h” ünsüzü Kırım Tatar Türkçesinde bulunmaz; buna karşılık gırtlak ünsüzü olan “h” bulunur. **Atta** “hatta”, **daa** “daha”, **saba** “sabah”.

“k” ve “g” ünsüzlerinde de farklılık görülür. Eğer kelime kalın ünlülü ise “k” ve “g” ünsüzü gelir; ince ünlülü ise “k” ve “g” ünsüzü gelir; “k” ve “g” ünsüzleri, Türkiye Türkçesindeki seslere göre biraz daha belirgin ve gırtlağa yakın telaffuz edilir.

Kırım Tatar Türkçesinde de ünsüzler, çıkışlarındaki özelliklere göre dört bölüme ayrılırlar:

1. **Ses Yolunun Daralma veya Kapanmasına Göre:**

a. Patlayıcı ünsüzler: p, t, k, k, ç, b, , g, c, m, n, n.
b. Sızıcı ünsüzler: f, s, h, ş, v, z, ğ, j, r, l, y.

2. **Gırtlaktaki Ses Tellerinin Titreyip Titrememesine Göre:**

a. Ötümlü (tonlu, sedalı, yumuşak) ünsüzler: b, d, g, c, v, z, ğ, j, m, n, n, r, l, y.
b. Ötümsüz (tonsuz, sedasız, sert) ünsüzler: p, t, k, k, ç, f, s, h, ş.

3. **Boğumlanma Yerlerine Göre:**

a. Dudak ünsüzleri: p, b, m, f, v.
b. Diş ünsüzleri: t, d, n, s, z, r, l.
c. Damak ünsüzleri: k, ğ, n, (art damak); k, g, y (ön damak).
ç. Gırtlak ünsüzler: h.
d. Diş-damak (Diş Kökü) ünsüzleri: ç, c, ş, j.

4. **Seslerinin Bolluğuna ve Azlığına Göre:**

a. Bölünlü (sonant) ünsüzler: y, r, l, m, n, n.
Özelliklerine göre üçe ayrılırlar:
Yarım ünlüler: y.
Akıcı ünsüzler (liquid): l, r.
Geniş ünsüzler: m, n, n.
b. Katı ünsüzler: p, t, k, k, ç, b, d, g, c, f, s, h, ş, v, z, ğ, j.

Kırım Tatar Türkçesinde de Türkiye Türkçesinde olduğu gibi ötümlülük ötümsüzlük yönünden ünsüzler arasında bir uyum vardır. **er keske** “her kese”, **yelge** “yele”, **parağa** “paraya”, **özünde** “kendinde”, **artından** “ardından”.

III. Bazı Ses Olayları

1. Kırım Tatar Türkçesinde ünsüz düşmesi.

h düşmesi: atta, <”hafta”, atta <”hatta”, azırlan <”hazırlan”, em <”hem”, er <”her”, esap <”hesap”, oca <”hoca”, daa <”daha”, müim <”mühim”, zerli <”zehirli”, kave <”kahve”, alla <Allâh “Allah”, saba <”sabah”.

g düşmesi: kapısını <kapığ “kapısını”, ölü <ölüg, “ölü”, sarı <sarıg.
y düşmesi: aralık < yar-“aralık”, inamı <yına-inancı. İpralgan <yıpra-yıpranmış.
l düşmesi: ketirmek <keltür-getirmek.
n düşmesi: bular <bunlar, olar <onlar.
r düşmesi: ollaki < vallâhi “vallahi”.
k düşmesi: kelime sonundaki k’ler, kelimeye küçültme eki “+cık” getirildiğinde düşer: ayaçıkları <ayakçık “ayakçıkları”, dudakçıkları <dudakçık “dudakçıkları”, küçücik <küçük “küçücük”, yastıkçık <yastık “yastıkçık”.

2. Kırım Tatar Türkçesinde Hece Düşmesi:

Arka arkaya gelen ve ses bakımından birbirine benzeyen iki heceden birinin düşmesidir.
hayırlıdır <hayırlı durur “hayırlıdır”, kiçkeneçik <kiçikkene “küçücük”, temsil ediyormı <temsil ediyorırmı, “temsil ediyorum”.

3. Ünlü ve Ünsüz Türemeleri

Ünlü Türemesi
İçte Ünlü Türemesi. Yabancı kaynaklı kelimelerde görülür: akılına <akl “aklına”, arifler < harf “harfler”, bahıtsızlık <baht “bahtsızlık”, gayıp olıp <gayb “kaybolup”, hayırlıdır <hayr “hayırlıdır”, isimi <ism “ismi”, kaar <kahr “kahır”, ömür <ömr “ömür”, şeer <şehr “şehir”, şekiline <şekl “şeklinde”, zerli <zehr “zehirli”.
Sonda Ünlü Türemesi. Lampa <lamp “lamba”, telegramma <telegramma “telgraf”.
Sıralama sayı sıfatı yapan ekte de bu olay görülür:
-(I)nç>-(I)nçI>-(I)nçI. Beşinci “beşinci”, birinci “birinci”, onuncı “onuncu”, yigirminci “yirminci”.
Î Yerine iy (Diftong) Türemesi. akikiy <hakikî, arbiy <harbî “harbî”, hususiy <husûsî “hususî”, kaviy <kavî, medeniy <medenî “medenî”, milliy <millî “millî”, siyasiy <siyasî “siyasî”.
Ünsüz Türemesi:
V Türemesi: **İçte** mavı <mâi “mavi”
Y Türemesi: **Başta** yüzüm <üzüm “üzüm”.

C. ŞİİRLERLE İLGİLİ BAZI AÇIKLAMALAR

a. Söz konusu kitapta “Gazeller” başlığı altında toplam 45 şiir bulunmaktadır. Bu şiirler, -biri hariç- bildiğimiz gazel şekline uymamaktadır.

Bilindiği gibi, gazelin kafiye şeması genellikle aa-ba-ca-da şeklinde olur. Mısraları biribiriyle kafiyeli olan birinci beyte “musarra beyit” adı verilir. Bazen, musarra beyitin sayısı birden fazla olabilir[17]. Kitapta Bu özelliklere uyan sadece bir şiir bulunmaktadır. Diğer şiirlerin kafiye şeması genellikle aaba-ccca-ddda, abba-ccca-ddda şeklindedir. Bazıları da axxa-bbba-ccca şeklindedir. Kafiye şemasına bakarak, bu şiirlerin dört mısralı beyitlerden oluşan bir şekil olduğu düşünülebilir. Ancak,

[17] Cem Dilçin, **Türk Şiir Bilgisi**, TDK Yayınları, Ankara, 1992, s. 105-106.

kitapta başta da söylediğimiz gibi, bu şiirler hem “Gazeller” başlığı altında (s. 28-73) verilmektedir. Hem de dörtlükler halinde değil beyitler halinde basılmıştır. Ayrıca, ölçü de aruz vezni değil, on beşli hece veznidir. Çok fazla zorlamakla, aruza uydurulabilir; fakat Aşık Ömer gibi bir şairin bu kadar kusurla dolu şiir yazmış olabileceğini düşünmemiz mümkün değildir. “Gazeller” başlığı altında sunulan ilk şiir şu şekildedir ve söylediklerimizi doğrulamaktadır:

Guzelligi alemde meşur olgan dilber mi bu?
Lebleri bal, tişleri saf inci ya cever mi bu?

Gul bagçası kibi yaraşık, dulber yuzi-kuneş,
Yanagı al olmış, kızarıp açkan lâle mi bu

Er dilber oz guzelligiçün, gururı adettir,
O, bir kulümsirev ile yüreklerni hoş eter.

Tanrı bir nur parçasını yaratmış – bu ikmettir!
Onı korgenler dediler: “Ay kibi şavle mi bu?”

O perinin guzelligi daim tillerde destan,
Kim onı dulberler diyarına eylemiş Sultan!

Ay kibi aydın, kuneş kibi yuzi gulden nişan,
Bilmem uriymidir, ya bir melek feriştemi bu?

Ona tek bir söz söylesem sezgirlik ile duyar,
Em zekkiyligi bar onın, em bilgeden haberdar.

Bakkanda kozler kamaşır, bakışı cannı kiyar,
Der ki Aşık Umer, aklımı algan dilber mi bu?

Şahsi kanaatimiz, bu şiirin bir gazel olmadığı, dörtlükler halinde ve on beşli hece vezniyle yazılmış bir divanî olduğu yönündedir. Gazel olduğu söylenen 44 şiirden büyük bir kısmı, bu şekildedir ve hepsinin divanî olması muhtemeldir.

b. 19 no’lu şiir, gazel olmadığı gibi divanî de değildir. Bu şiirde, ilk beytin şiire ait olmadığı, başka bir şiirden yanlışlıkla buraya alındığı düşünülebilir. Çünkü, bu beyit on birli hece ile yazılmıştır ve bir koşmaya ait olması ihtimali kuvvetlidir. Bu beyit hariç tutulursa, bu şiir de bir divanî olmaktadır. Şiire eklendiğini

söylediğimiz beyit ile onu takip eden ve bize göre ilk beyit olması gereken beyit şu şekildedir:

Söyledigim budır, efendim, sana,
Aşkına tüşken son, alım yamandır.

İsterim, rabbim, meni insanga muhtaç eyleme,
Olur-olmaz alçaklarga meni muhtaç eyleme.

Görüldüğü gibi, beyitler arasında hiçbir şekil ve anlam bütünlüğü bulunmamaktadır.

c. Kitaptaki 43 no'lu şiirin de gazel olduğu ifade edilmektedir "a" maddesinde söylediklerimiz, bu şiir için de geçerlidir, yani bu şiir de bir divanî olmalıdır. Ancak, şiir on dört beyit halinde yazılmıştır. Kafiye yapısını dikkate alarak bu şiiri dörtlükler haline getirdiğimizde, son kısım iki mısra eksik kalmaktadır. Burada şairin mahlası geçmemektedir. Bu bakımdan, bu şiirde, şairin mahlasının geçtiği iki mısranın unutulduğunu ve eklenmesi durumunda, bu şiirin de bir divanî olacağını düşünmekteyiz. ,

d. "Gazeller" başlığı altındaki son şiir, kafiye şeması bakımından bir gazeldir. Çünkü kafiyesi aa-ba-ca-da-ca-fa şeklindedir. Fakat burada da dikkatimizi çeken kısmı, şiirin altı beyit olmasıdır. Hatırlanacağı gibi, gazellerin beyit sayısı-genellikle-(5-7-9-11) gibi tek haneli olur. Burada ise, bu geleneğe uyulmadığı görülmektedir. Şiir aruzun fâilâtün- fâilâtün- fâilâtûn- fâilün kalıbına uymaktadır. Ancak, dördüncü ve altıncı beyitlerdeki aruz kusurları oldukça fazladır.

Bütün bunlara bakarak, bu şiirin de aruz vezniyle beyit esasına göre yazılmış bir divanî olması, uzak ihtimal değildir.

e. Kitabın pek çok yerinde bazı mısraların, ait olduğu şiir yerine farklı şiirlerin başına getirildiği görülmektedir.

Biz, söz konusu yanlışları düzeltme yoluna gitmedik; çünkü aktarma çalışmalarında, aktarılan metine müdahale edilmemesi şeklinde bir ilke bulunmaktadır. Biz de bu ilkeye bağlı kaldık, ancak gördüğümüz yanlışların bir kısmını açıklama gereğini de duyduk.

İkinci Bölüm: Metinler

Gazeller

Koşmalar

Semâiler

Murabbalar

Muammesler

Müseddesler

Destanlar

Müstezâdlar

Muammalar

Beyitler

Şarkılar

Tekerlemeler

Mufridatlar

GAZELLER

1

DİLBER Mİ BU?

Guzelligi alemde meşur olgan dilber mi bu?
Lebleri bal, tişleri saf inci ya cever mi bu?

Gul bagçası kibi yaraşık, dulber yuzi-kuneş,
Yanagı al olmış, kızarıp açkan lâle mi bu

Er dilber oz guzelligiçün, gururı adettir,
O, bir kulümsirev ile yüreklerni hoş eter.

Tanrı bir nur parçasını yaratmış – bu ikmettir!
Onı korgenler dediler: “Ay kibi şavle mi bu?”

O perinin guzelligi daim tillerde destan,
Kim onı dulberler diyarına eylemiş Sultan!

Ay kibi aydın, kuneş kibi yuzi gulden nişan,
Bilmem uriymidir, ya bir melek feriştemi bu?

Ona tek bir söz söylesem sezgirlik ile duyar,
Em zekkiyligi bar onın, em bilgeden haberdar.

Bakkanda kozler kamaşır, bakışı cannı kiyar,
Der ki Aşık Umer, aklımı algan dilber mi bu?

2

EKSİK DEGİL

Dertliyim, yar tüşüncesi gonlümde eksik degil,
Ay yuzini koralmayım,ai-zar eksik degil.

El çekip vazgeçem desem, aşk meni raat koymay,
Başta sevda, dilde zamet, tende nar eksik degil.

Ta ezelden takdirimi boyle yazmıştır kalem,
Bagrımı kan etti bu dert ile belâ ve elem.

Taliyimmi bilmem alçak ya menim bahtımmı kem,
Canıma elem bergen faydasızlar eksik degil.

Eger istesen bulmaga bu cianda devleti,
Sözge Kâmil alimlernen olsın daim subetin.

Cailler, arsızlarnen olmasın asıl ulfetin,
Ya elinden, ya dilinden bir zarar eksik degil.

Evel-ahır budır sana sözim, dinle sen haber.
Tutmaz isen nasiatım, sana çok zarar eter.

Kayıgın deryaga salma, pek sakın, Aşık Umer,
Gam deryası betten esken ters ruzgâr eksik degil.

3

İLK BAAR KUNLERİDİR

Kış keçip yaz kelmekte bu ilk baar kunleridir.
Lâle, sumbul, gul açılmış, temaşa kunleridir.

Eyip-içip, uriylerle oynaşıp yürmek içün
Suv kenarı bagçalarda zevk-sefa kunleridir,

Yuregin aşk ile talıp kaynayıp coşsa kerek
Tamçılar deryaga irişir, tollıp taşsa kerek.

Aşık sevda olganlar ep daglarga tüşse kerek
Dunyalıkçün kızganlarga kâr-fayda kunleridir.

Er kes almış sevdigini, yalınız kaldım kene,
İtibar olmaz garibe, şimdi ragbet zengine.

Bu aşkın gemisin şimdi saldım derya-denizge,
Yaldadı çıktı bir kenarga - ruzgâr kunleridir.

İster isen, derdi ile meftun Umer söylesin
Kene şu menim divane gonlüm durmay in
yoktur bu dertten vazgeçsin
Dulberlik degil, altınga meftunlik kunleridir.

4

MENİ YAKIP KUL ETTİN

Gonlüm aldı oz elinen bir dulber alicenap,
Aşk ateşi ile yandı cigerim oldı kebap.

Yok mı insafın, ey zalım, nice bir zulum, itab?
Razı oldım olmege, amma meramet yok mıdır?

Gece kundüz gamından iç kuvançlı olmadım,
Bu cianda senden başka kimsege yar olmadım.

Sana gonul berdim ise, men gunakâr olmadım,
Zerre kadar sende eyilik, meramet yok mıdır?

Bir bakışta akılımı alıp divane ettin,
Sonra döndin, azap ateşinle yakıp kul ettin.

Men dertlini oldirdin de, yok yere kan eyledin,
Maşere kelmez misin, yarın kiyâmet yokmıdır?

Ey Umer, akıllanmadın dertlere ogramadan,
Sadıksız şu guzellerge yok yerde zar olmadan.

Şu belâlı itaatsız dilberge yar olmadan,
Çek elin sen cumleden, Hakka itaat yokmıdır?

5

BUL MANA

Keçtim ey dil cumleden bir taze yosma bul mana,
Bir söz anlar, al bilir bir nazlı yosma bul mana,

Er korgen oyle begensin dulber yuzini onın,
Yanagı gul kibi, lebleri mercannı bul mana.

Söyledikçe, er cevabı tizilgen inci olsın,
İnce belli, lâl dudaklı, endamı tüzgün olsın.

Kaşları çift samur kibi, er yeri uygun olsın,
Agzı gonce, teni ak, benli gerdannı bul mana.

Aşıkka ep nazlangan ol zıpkın yatnı istemem
Aşıkka zulum etip, aldatkan zatnı istemem.

Dunyada zevk peşinden yurgen allaknı istemem,
Beli ince, boyı dal fidan ceyrannı bul mana.

Canım sakt ol, çin yurekten nasiatım dinle sen,
Er korgen zan etsin: “Kokten yanı Ay engen” desin.

Umer der ki, daim tilinden bal-şeker tökülsin
Er sözi Aden incisi, guzel yarnı bul mana

6

PARILDAP YANAR

Ey, Ay yuzli kız, yuzin nur tolı parıldap yanar!
Al çeren cian kuneşi kibi parıldap yanar!

Şeksiz, kumüş kibi yuzin, dersin tolu aydın Ay,
Şubesiz, sabagace şem kibi parıldap yanar!

Zulfin kokusın koklagan “Budır Çin misi” dedi.
Koksüne dikkat etken, Eskender kuzgüsi dedi.

Lebinnin şerbetin içken, zemzemin biri dedi,
Men dedim ki, bullür kuzgü kibi parıldap yanar!

Bakam degenler kaşların tograsına, betine,
Nail olurlar mı senin ile aşk subetine.

Gonul verirler, ey peri, dulberligin ikmetine,
İçim-bagrım turmayıp ateşte parıldap yanar!

Bu Umer biçarege meramet et, şevk-i cian,
Omrün uzun olsın diye tilerim ep tanrıdan.

Kel! Kuneş olıp dog dunya uzerine, ey civan!
Alemge nur yuzin kuneş kibi parıldap yanar!

7

KUNDEŞNİN PAKILINA

Yar, kel, bizler sevişeyik, kundeşnin pakılına,
Kavuşmakçün ah çekeyik, kundeşnin pakılına.

Terk etip yat-yabannı, ekimiz yangız kalıp,
Yurekten subet eteyik, kundeşnin pakılına.

Çekeyik sevgi şevkının acısın sarguş kibi,
Sefa şerbetin içeyik aşk içün algış kibi.

Aşk ateşine yanayık, pervane yanmış kibi,
Daima biz zevk sureyik, kundeşnin pakılına

Zevk ve cilvelerin manasını sen eyle beyan,
Men de oz içimnin derdin eteyim bir bir ayan.

Sonra bak, mana ıncınmagan olsan, ey yaş civan,
Sırımıznı açayık biz kundeşnin pakılına.

Ey Aşık Umer, yur, atta maşukın elinde cam!
Açık ve gizli – kapaksız subet budır, vesselam!

Cıyınnı ekünleycek, ey peri, sonki söz-kelâm;
Kel, ekimiz öpüşeyik, kundeşnin pakılına.

8

SUALİN OLSA

Ey gonul, zar sözin olsa, bir bilgen dostından sor,
Koruşmege zar olgan bir kederli adamdan sor.

Er tabibden aşkın içün dost ilaç sorama,
Bar sora deseler, misal, ikmetli Lukmandan sor.

Arkamda cubbem ve yuküm, men bir seyyâr dervişim,
Aşkın divanesiyim, ne selâmım var, ne işim,

Serin yel, yar zulfine tokunma, olmasın işin,
Yar koksünden ayat suvın içken merd oglandan sor.

Aşıklık çekmegen kaydan bilsin aşkın zametin,
Mende tak’at kaldımı iç çekmege yar minetin!

Kel, kor koksümdeki taze yaralarnın ziynetin,
Guzel bagınnın gulleri sunbul ve reyandan sor.

Der ki Umer, yarın içün kalma bugun gamlara.
Er olıp keçkenden keç de, tüşme bu sevdalara.

Bu misal ibret degil mi divane aşıklara,
Kor, nelerden ayırıldım, var onı devrandan sor.

9

UÇ KUNDEN BERİ

Ta kokke çıktı ketti zarlarım uç kunden beri,
Dert ve azaplar belâdır, yarem, uç kunden beri.

Ne guna ettim yanında, bilmem kabaatım nedir,
Söyleşmez oldı menimle yarem uç kunden beri.

Ol perinin asretinden yandı cismim nar ile,
Teessüf ki, nice olur al daim bu zar ile.

Kimse yok alımı soraycak dildar asret ile,
Karanlık zulmette kaldım, hastam uç kunden beri.

O dilbere alımı bildiramadım, neylesem?
Alıma meramet etmez, o vefasız söylesem.

Aşk ile, dostlarım, eger deryayı nuş eylesem,
Kene sönmez bagrımdaki ateş uç kunden beri.

İç demez Umer garibin hatiri mazum kibi,
Ol saçı leylaya kimse olmasın mecnun kibi.

Dolaşırım rusvay olıp, serseriy meftun kibi,
Kalmadı namusım-arım asıl uç kunden beri.

10

BU NE ALDIR?

Ey Yarabbi, mana bu gam oz ihtiyarımdan mıdır?
Yoksa bu çektiklerim namus-arımdan mıdır?

Başıma bunca felâketler., belâlar keldi, ah!
Bu ayrılık derdi, kavga kasvet-gamımdan mıdır?

Turmay dönen bu dunyada kısmetim, ah, dert oldı,
Sen içün agır tüşüncelerime ay, yıl toldı.

Aglay-aglay mecnun kibi, geceler saba oldı,
Kozlerimnin yaşı mana ay-zarımdanmıdır?

Mecalsız etti meni sevdalık fikri bir yoktan,
Bakayık ne al kosterir ayrı kunler bir yaktan,

Alımı anlamaz eken, batsın dunya bir yaktan,
Yazık bu felâket sabırsız olganımdanmıdır?

Hak emridir, ey Umer, yer ile yeksan oldıgım,
Bu ne aldır, mana kasevet tüşip zar oldıgım?

Soyunıp yarın yolunda, şoyle uryan oldıgım,
Takdirim tek şu vefasıznın cefasından mıdır.

11

KAiL OLMAM

Eyledim sana yurekten feryad-zarı, sevgilim,
Aglamaktır men garibin işi-kuçi, sevgilim.

Ya ne olur edi acınsan bu garip ahvalıma,
Bu kadar elem çektirmesen olmaz mı, sevgilim?

Yar olan dildar odır ki, aşıkka imdat ider,
Vefasızlar bile oz aşkını bazan yad ider.

Er kimden sorasam, epsi zar ile feryad ider,
Zulumınle butün ciane nam verdin, sevgilim.

Akibet baştan çıkardılar o canım parçasın,
Soramaz oldı kanlı zalım hasta biçaresin.

Bazan rakibimnin yuzine ursa yuz karesin,
Onda oldigime iç yanmaz edim, ah sevdigim.

İç olur mı gonce lebler dost olsın tiken ile,
Kail olmam, sevgilim, korsem seni başkasile.

Korkarım, Aşık Umer, bu kadar namus-ar ile,
Akibet, bir kun bu dunyanı terk ider, sevgilim.

12

MENİM GONLÜMCEDİR

Ol yuzi gul dal fidan civan menim gonlümcedir

Çoktan beri severim dilber menim gonlümcedir.

Menim aşkım yanılmaz korsem akılım yok olur
Kusurı çoktır amma guzel menim gonlümcedir.

Kormedim omrüm içinde boyle uriy sıfatlı,
Agzı oymak, tişler inci lebleri baldan tatlı.

Tili bulbul, saçı sunbul, kozler cennet ayatı.
Benler iri, kaşlar kalem, kozleri gonlümcedir.

Fıstık tüsli şal bir yana, siya perçem bir yana,
Belde hancer bir yana, parmakta hatem bir yana.

Bermem iç cananımı toplansa alem bir yana,
Bin yaşasın ol melek sıma menim gonlümcedir.

Çoktan endi urulganım şu nazlı bir dilbere,
Zevk sefası elâk etti meni, ah bu dilberin.

Der ki Umer, butün teni olsa beyaz dilberin,
Yanaklar al olursa, aman menim gonlümcedir.

13

MECNUN OLMIŞ

Can-gonulden mail oldım bir saçı leylaya ben,
Bitirdim aklımı tüşmek ile bu sevdaya ben.

Dostım beni terk eylemiş, kezer başkası ile,
Ogratmışım başım ancak bir kuru kavgaya ben.

Ben de bir mecnun olmışım bulmadan Leylamızı,
Er taraftan cumle alem seyr ider kavgamızı.

Bu dunyanın akimleri kormeyir davamızı,
Maşer kuninde şikâyet iderim Mevlâya ben.

Ben bu aşkın şarabından içerim bir kun olur,
Sarguş olıp ben kendimden keçerim bir kun olur.

Bir ulu kervana benzep, keçerim bir kun olur,
Bakiy kalmasam kerektir şu yalan dunyaya ben.

Der ki Umer, cian bunı yazan bir şairge zar,
Gurbet ilge tüşken insan daim çeker ai-zar.

Kimisi zevk ve sefada kimisi uryan kezer,
Can kozile nazar kıldım bir kızıl laleye ben.

14

SANA ZEVAL KELMESIN

Ey efendim, Huda seni daima sevindirsin,
Kim sana duşman olursa, maglûb olsın, yenilsin.

Em cesurlik, em cumertlik sende daim gullensin,
Ak taalya halk içinde seni meşur eylesin.

İsterim ki, kelmesin iç omrüne asıl zeval,
Bir vakıt hor etmesin ki, ol padişa bizeval.

Huda bergenden son sana bilgi, akıl ve kemal,
Bu cianda barlıknen deseni mamur eylesin.

İsterim ki, şu yazına tüşmesin iç bir elem,
Ketmesin aslı kanından daima lutf-u kerem.

Tanrı seni korçalasın, kostermesin dert ve gam,
Er zaman duşmanlarına seni mansur eylesin.

O yuzsiz ezitlerden ak saklasın imanınnı,
Merametle bagışlasın em senin isyanını.

Niaet, Aşık Umer der, şu sevimli yarımnı,
Padişalar padişası – seni mamur eylesin.

15

ETME EMİN

Subetin kimlernen edi, ey nazlı, aldım haber,
Şanına tüşmez bu işler, aferin aldım haber.

Duşmanlar ile kezip, bagçanı seyir ettigin,
Bardıgın yerde urmetin çok eken aldım haber.

Sadık yar dep sanasın mı faydasız kordiklerin,
Sırınnı tillerde tespi ete o kezdiklerin.

O edepsiz duşmanlarga buseler verdiklerin,
Dünki kun serin yel ile epsinden aldım haber.

Ettigin daima mana arz-u muabbetler edi,
Ulu ant ile amanlar mana zametler edi.

Çektigim efkâr ve gamlar ep o gayretler edi,
Sen ise yatlarnen oldın, er şeyden aldım haber,

Umer biçareni ep oşeklep aldattıkların,
Nazlanıp mana daima allâklık yaptıkların.

Ep bir mana beyan oldı yat yerde yattıkların,
Gizleme şimden geri, etme emin, aldım haber.

16

AH ÇEKEM

Canımın cananısın, ah çekem canan elinden,
Derdimin dermanısın, ah çekem Lukman elinden.

Meşakkatlı dert, zietli asret etti canıma,
Ah çekem alıma acınmagan Sultan elinden.

Şukür, Ay kibi yuzinde benler açık korüne,
Daima Mecnun kibi, er işim aşkâr biline.

Ne guzel yaratmış Alla seni bahtım orüne,
Ah çekem ol tili bulbul, lebi mercan elinden.

Akibet mecnun olurmış aşıkın canı nişan,
Ay yuzini kordigimde aklım oldı perişan.

Kelmemiş misli ciane, belki Yusuftan nişan,
Ah çekem Mısırda Kenanlı Yusufnın elinden.

Sabır-takat kalmadı, derdime derman etmeen,
Başkasile yar olıp, bu kulını terk eyleen.

Der ki Umer, ahımı iç kimse ayıp etmeden,
Ah çekem, bilmem, ol açılgan taze gul elinden.

17

CANIMA YAZIK DEGİL Mİ?

Men aşıkka, dilber, merametin olmış-olmamış,
Can seni sevgenden beri, sevgin olmış-olmamış.

Şimdi kokten ener, yerden çıkar sana aşıklar,
Acetmi var kulına, divane olmış – olmamış.

Seni Hudayın bahtına dulber etip yaratmış,
Yanakların çizgisini iç bir zeval bozmamış.

Kimsege adam demezsin, ey gonceye benzemiş,
Zorın yoktır el-alem pervane olmış-olmamış.

Aşıkka zulum etesin, ey agızı gonce gul,
Cumlege boyle etesin, yalınız mana degil.

Canıma yazık degilmi, gam içinde bu gonul,
Devletinde bir saray virane olmış-olmamış.

Der ki Umer kavuşuvçün keçmez eken iç dilek,
Omrü var ayrılık ateşine yanmak ne kerek.

Dulberlik bagından mana bir meyva bersen melek,
Hasta gonlüm kırasın, pervane olmış-olmamış.

18

Alemde Raat Kalmadı

Ey, imdat! Şimden geri alemde raat kalmadı,
Bozuldı dunya, dogrulık ve adalet kalmadı.

Yazık ki, bu dunyada oyle bir vakıtka kaldık,
Bilgililer arasında iç muabbet kalmadı.

Begenip er kes kendini, oldı gurur saibi,
Bizdedir cumle kusurlar, kimsede yok ayıbı.

Onın içün er taraftan duşman peyda olmakta,
İnsanlarnın arasında şimdi ragbet kalmadı.

Er vilâyet hışım ile ep harap olmaktadır,
Çogalıp bahtsız adamlar, er taraf tolmaktadır.

Kunden-kunge ak-adalet bozulıp ketmektedır.
Vicdanın emrine asıl bir itaat kalmadı.

Osallar meydanga çıkıp, yahşiga yer kalmadı,
Nefiske berilgen çoktır, alem pek sakt olmalı.

Ey Umer şu dunyada onlara anlatalmadın,
Ey dilber! Zenginden başkasına ragbet kalmadı.

19

MENİ MUHTAC EYLEME

Söyledigim budır, efendim, sana,
Aşkına tüşken son, alım yamandır.

İsterim, rabbim, meni insanga muhtaç eyleme,
Olur-olmaz alçaklarga meni muhtaç eyleme.

Gece-kundüz dua etip isteyim yaradandan;
Meni barlı eterek, duşmanga muhtaç eyleme.

Cumleni tabiy etken zat sensin, er şey sendedir.
İstemem alçak elinden mal-mulk, er şey sendedir.

Oz guzelliginden ayamay ber, er şey sendedir,
Ne duşmanga meni, ne de dostka muhtaç eyleme.

Yardım et sen mana ep şu guzellerin eşkına,
Guzeller cennetin nasip et sevgimnin eşkına.

Zemzem suvı em de aziz evliyalar eşkına,
Oz guzelliginden başka canga muhtaç eyleme.

Bin bir ismin saibisin, şubemiz yoktır sana,
Gece-kundüz aglap yalvaruvım ep budır sana.

İnsan ve cin, kurt ve kuşlar, cumlesi kuldır sana,
Bu Umerni dertletip, dermanga muhtaç eyleme.

20

BU GUZELLİK SENDE KALMAZ

Ey sevgilim men fakırga bir selâm berdin mi iç?
Menim ile subet etip, oturıp kuldin mi iç?

Yel kibi kelir keçersin, bu cefanın aslı ne?
Bar ise söyle, utanma, kemligim kordinmi iç?

Asıl aşkın elinden yandım, ah aman, ah aman!
Ey vefasız, eyledin kaşın kibi belim keman.

Nice bir ah çekip, kunde koterip bin bir figan,
Destimalın elge alıp, koz yaşım sildinmi iç?

Gece-kundüz asretinle kozlerim aglar menim,
Ayrılık ateşinle bagrımı ep daglar menim.

O yuzsiz alçak duşmanlar tilimi baglar menim,
O yuzi kara kundeşke bir şamar urdınmı iç?

Bu güzellik sende kalmaz, sevdigim, bir kun keçer,
Korkarım, erge enersin, gururın keçer keter.
Ol sebepten Aşık Umer aglayıp feryâd eter,
Koksüni tenada bir kun koksüme sardınmı iç?

21

KARŞIMDADIR

Yel urıp, hancer çekip, bin kan iden karşımdadır,
Soyundırıp kulını uryan iden karşımdadır.

Aklımı başımdan aldı, beni mecnun eyledi,
Benim işbu derdime derman iden karşımdadır.

Guzelligi Ayga benzer, kendi cennet bagıdır,
Er kaçan baksam yuzine, şu an aklım dagıtır.

Canımın cananıdır em yuregimin yagıdır,
Kiyinip türlü kiyimler, süzülen karşımdadır.

Maşalla derler korenler, ol guzeller şahına,
Kim de ona kasd iderse, olur kendi canına.

Cennet kapısı açılmış bilgilinin bagına,
Kendini meleklere Sultan iden karşımdadır.

Der ki, Umer, bir muşerref ola bilsem yar ile,
Ar degildir dögüşirsem ol ezit agyâr ile.

Alemi eline almış nazlı yurüşler ile,
Koz ucünen kulını seyran iden karşımdadır.

22

MAİL OLDIM

Can gonulden mail oldım, bir saçı leylâye ben,
Tili bulbul, saçı sunbul, kaşları tograye ben.

Gece kundüz asretinden cigerim kan agladı,
Bir onalmaz dertke tüştim, ogradım sevdaye ben.

Alıma iç acınmaz o dini yok, imanı yok,
Aşıkka cefalar eyler, zerrece amanı yok.

Bir devasız dertke tüştim, derdimin dermanı yok,
Başıma aldım belâyı, ogradım kavgaye ben

Biz degil, başkasınamı, kendini yar eyledin?
Gece kundüz bulbul kibi işimi zar eyledin.

Gurbet ilde bu ciannı başıma tar eyledin,
Cefa çekmek, kiynalmakçün kelmişim dünyaye ben.

Bu dunyada zerrece senden meramet kormedim,
Merametsiz oldın, asıl senden urmet kormedim.

Kaftan-Kafa kezdim ama, senin kibi kormedim,
Der ki Umer, mail oldım bir melek sımaye ben.

23

SENİNÇÜNDİR

Ey, sevgilim, gece kundüz yanıgım ep seninçündir,
Çin kalpten maktavlar ve dualar ep seninçündir.

Duşmanlar ile duşmanlık etip daima, ey dostım,
Kundeşler, lâyıksızlarnen çekişüv ep seninçündir.

Nasıl tılsım ile bilmem, tüşürdin sevgi yolına,
Niçün koydın kene men dertlini yangızlık alına

Selâm bile bermez oldın endiden son bu kulına
Can-gonulden urmet ve yalvaruvlar ep seninçündir.

Sana gonul berip, divane serseriy oldım deyim,
Aşıklık sözimde vallaiy yanlışım yoktır deyim.

Kâbe zemzemi ve evliyalar akkı içün deyim,
Menim bu çektigim cevr-u cefalar ep seninçündir.

Neden bilmem, Umer, bizge gamdan iç kurtuluş yoktır
Ta kiyâmetke kadar bu sevdalıknın sonı yoktır.

Kabaat men-kulındadır, sana iç şikâyet yoktır,
Seni yoklamaktan vazgeçtigim bu da seninçündir.

24

Yüzin Cennete Benzer

Maşalla, dilber, yaratmış kudretile hak seni!
Bir bakışle kara kaşlar aldı aklımı menim.

Yuzin cennete benzer ki, bir yutum suv leblerin,
Alnına ise parlak nur çizilmiş, dilber senin.

Çekişmekle keçti omrüm, bir sefasın surmedim,
Aşk ile divane oldım, bu cianda kulmedim.

Alla aşkına sevdigim, men gunakâr olmadım,
Hasta gonlüm yatmak ister tizine, dilber senin.

Bir guzele gonul berip kendın kurban eyleme,
Er kordigini dost sanıp, gizli sırın söyleme.

Meramet kapısın ortip, kulını terk eyleme,
İnsan olgan dayanırmı nazına, dilber senin.

Yandı, kul oldı vucudım, kel söndir, kurtar, aman!
Kaçan ah çeksem, naz eyler kaşı Ay kibi olan.

Der ki Umer, ne eyleyim, şoyle keçsin bu zaman,
Er ne desen, nazım er bir sözine dilber senin.

25

SEN BİR YANA BEN BİR YANA

Gider oldım zulumdan, sen bir yana, men bir yana,
Çünki sadıklıgın yok, sen bir yana, men bir yana.

Sen sag ol, var ol, guzelim, men selâmet olayım,
Ber menim gonlümi mana, sen bir yana, men bir yana.

Aşıkın dilber yanında zerre yoktır ragbeti,
Ya olip, ya kitmeyince, iç bilinmez kiymeti.

Kendime lâyık kordim men bu diyarı gurbeti,
Yol koründi, ey şahım, sen bir yana, men bir yana,

Akılım serseriy oldı sana sevdalıgımdan,
İç demezsin: "Ey azizim, hoş mısın ya kel mında".

Bunca vakıt aglatırsın men garibi dunyada,

Yar, dost-aşna olayık,sen bir yana, men bir yana.

Yine urdın sen koksümin içine yuz bin yara,

Vakıt kelir, bulamazsın ister mum yakıp ara!

Bu sonki kordigin kundir Aşık Umeri, anla!
Ta kiyâmet kopkance sen bir yana, men bir ya

26

CİANE VERMEM SENİ

Kaçma menden, sevdigim, yamane vermem men seni,
Tende canım bar eken, duşmane vermem men seni.

Açılmamış gonce gulsin, men bilirim kadrini,
Cenetin bagındaki meyvaye vermem men seni.

Kapında kul olmak kibi, alırmı devlet mana!
Bundan artık bu cianda olırmı izzet mana.

Yaşadıgın hane ise korinir cennet mana,
Oyle bil, cennetteki yigitlere vermem seni.

Aşık-sevda olanlar seni Lukman etseler de,
Hasta olmaz vucudım parça parça etseler de.

Butün dunya malını mana tartıp berseler de,
Denişmem bir tel saçınnı, ciane vermem seni.

Aşık Umer der, severim, tende canımsın menim,
Malım-mulkim, butün varlıgım em canımsın menim.

Men senin bir hızmetçinim, sen efendimsin menim,
Yedi diyarı zapt etken cenkçige vermem seni.

27

BİLMEM O YARE NEYLEDİM

Kulını terk eylemiş, bilmem o yare neyledim?
Kaşları-yan doggan Ay, bilmem o yare neyledim?

Anlar diye urmetlime oz alımı söyledim,
Mulkimin saibesi-ukümdara ben neyledim?

Ya ilâhi sen bilirsin, kalmışım gayet naçar,
Bir guzele gonul verdim, o zalım benden kaçar.

Bir selâme kail oldım, onı da vermez keçer,
Dulberik dep kibbar olan yare bilmem neyledim?

Er saarde, bulbulim, yanımda yarsız olamam,
Gece-kundüz aglamayıp iç bir dakka turamam.

Kayda barsam, sevdigimi vatanında bulamam,
Bulbul gulbagındaki yareme bilmem neyledim?

Der ki Umer, alla yuzini yaratmış nur kibi,
Tili-bulbul, sözi şırın, lebler salkın suv kibi.

Yırlarım ta sabagace divane bulbul kibi,
Yanakları cennet bagı kibi yare neyledim?

28

KARARIMI BİLMEDİM

Tüştim bir olmaz sevdaya, kararımı bilmedim,
Başım ograttım belâya, kararımı bilmedim.

Bu faniy dunyada men cumleden garip ekenim,
Aşık oldım şahaneye, kararımı bilmedim.

Ta evelden bilem bunı, mana açık-aydındır
Er lebi Şirinnin bu Farhadga yuz bin altındır.

Zulfinin er bir teline birer Mecnun baglıdır,
Men de sevdim saçı leylâyı kararımı bilmedim.

Nedir bu divanelik, aklım başımda bar eken,
Dalmam gaflet uykusına kozler uyanık eken

Er kesnin alınca akranı, lâyıgı bar eken,
İstedim saçı leylâyı, kararımı bilmedim.

Dinlemez iç gece-kundüz zarımı-figanımı,
Yare minet keçmedi, işitmedi feryadımı.

Tutmak mumkün olmagan ceyrane kurdım avımı,
Em septim kokteki kuşka, kararımı bilmedim.

29

DİNLE MENİ

Ey peri, kunden-kunge ep arttı şanı kozlerin,
Guzel, fena bakma iç, yaktı ciannı kozlerin.

Yuz binlernen aşıklarnı bir bakışta elâk eter
Merametsiz, fitneci senin amansız kozlerin.

Aşıkınçün beş guller çekmektedir gam-kederi,
Asretinden ahırı içerler kade zeri.

Bakmaga cesaret etmez alemin cesurleri,
Açuv ile bakar edi ep karaman kozlerin.

Çık otur tahtına, şahım, er taraf kelir akıp,
Eyilik bahşınnı arttır, adalet ilvan takıp.

Ey peri, sen barma asıl o Kaf dagına yakın,
Seyir eter yerinde ahır Suleyman kozlerin.

Guzellik baarin canga berir mucize kuçün,
Zerre baa ve kiymet bermezler hind biberiçün.

Ey Umer, sen bilmiş ol, yakında bu şah içün
Çıkarırlar yolında çok aşıklarnın kozlerin.

30

AYRILIK

Vucudım içine tüşti kene bir zar ayrılık,
Gece-kundüz aglamaga sebep oldı ayrılık.

Çekmegenler ne bilirler aşk nedir, sevda nedir,
Bermesin asıl kimsege Mevlâm yardan ayrılık.

Bu derdime dermanımı buldım diye fikir ettim,
Ol feriştenin ismini ezberleyip zikir ettim.

Kezdigim yerlerde daim tüşünerek fikir ettim,
Ne kadar sevdalık olsa, akibet bar ayrılık.

Gonlümiz alçak bizim, başkasına iç koz etmez,
Kozlerimden yar hayâlı br an, bir nefes ketmez.

Der ki Umer, Alla onı gayet dulber yaratmış,
Bir kun olur, elbet bir fitne ketirir ayrılık.

(Bil ki, senden vazgeçmem iç, şaat olsın dört kitap).

31

EMANET EYLEDİM

Ayrı tüştim ise, guzel, sanma senden vazgeçtim,
Yalınız bıraktım ozünni, kabaat eyledim.

Bir-birinden ayrı tüşmek hak emiri, sevdigim,
Seni yoktan bar etken hakka emanet eyledim.

Er kesnin yarı yanında, yalınız bir men garip,
Kunde bin ah eylesem de yok bu derdime tabip.

Olmeden yuzinni kormek eylesin mevlâm nasip,
Seni yoktan bar etken hakka emanet eyledim.

Gurbet ilde gam askeri keldi ustüme akıp,
Er kesni men sanma, dilber, yat-yabanlardan sakın.

Ey guzel, iç biler-bilmez, olma ellere yakın,
Seni yoktan bar etken hakka emanet eyledim.

Gece-kundüz aglamaktan kalmadı tende mecal,
Ettigim zevk ve sefalar cumlesi oldı hayal.

Der ki Umer, endiden son ahret akkın et elâl,
Seni yoktan bar etken hakka emanet eyledim.

32

KEL

Ah sevgilim, asretinden yuregim kan oldı, kel!
Ah, sensiz er işim-kuçim, bagırım kan oldı, kel!

İstemez bu kozlerim sensiz ciane bakmaga
Alemin zevk ve sefası mana zindan oldı, kel!

Yuzine bir baktım aman şu an mecalsızlandım,
Ey, Yusuf yuzli peri, bu alemni yaldızladın.

Ayt sen, bu guzel suretinni allaktanmı aldın?
Ah, sevgilim, Ay yuzin derdime derman oldı, kel!

Gamınle oldım kederli, sevinmege çare yok,
Tüşmişim senden ayrı, canım, kormege çare yok.

Kail oldım selâmına, onun da imkânı yok,
Gonlün ne dese de, bil ki, sana ferman oldı kel!

Umer der ki, kormemişim guzellerden iç vefa,
Korecegim bu yolında zorlık ile çok cefa.

(Sensiz mana bu cianda yok kuvanç, yok sefa)
Koz yaşımnın er danesi lal ve mercan oldı, kel!

33

NAZİK TASVİR

Ey yuzinnin dulberligi baar bagım, Mustafa!
Can-yurekten sevdigim, butün varlıgım, Mustafa!

Bir korip aldım yuzini, sabır etip olmadım,
Ketti elden akıl-fikrim, iktidarım, Mustafa!

Bir cever ustasımız, er can ne bilsin kadrini,
O yuzi kara, cail kundeş ne bilsin kadrini.

Ey melek sıma, senin şeytan ne bilsin kadrini,
Sen menden sora, men intizarım sana, Mustafa!

Yusufın gonlü Zelihanın omrüni uzattı,
Aştan-suvdan kesildi, ketti elinden takatı.

Kyade bir acı meni, umütsiz etme aglatıp,
Muşkul olsa da medet et, omrü varım, Mustafa!

Nasıl etip aşk sırlarını kalbimde gizleyim,
Kimge alımı bildirip, iç derdimi söyleyim?

Maksadım bunı bildirmek, men sana ne eyleyim,
Ay yuzini korgende kalmaz kararım, Mustafa!

Aşık Umer aşk yolın terk etip, guya serseriy,
Akibet, mecnun olıp, daglara tüşti serseriy.

Gençlikte sevgi asretinden olersem, ey peri,
Kelip ziyaret etersiniz mezarım, Mustafa.

34

KUSME, YAREM, BARIŞALIM

Ya ilâiy, sen bilirsin, kalmışım gayet naçar,
Bir guzele gonul berdim, o zalım benden kaçar.

Bir selâma kayil oldım, onı da bermez keçer,
Kusme, yarem, barışalım, er kabaat bendedir.

Ne kadar ulu dag olsa, bir kenarı yol olır,
Leblerin agzıma bersen, em şeker, em bal olır.

Sen esime tüştikçe, yarı omrüm zayı olır,
Kusme, yarem, barışalım, er kabaat bendedir.

Men seni sevsem de, keçmedim, em çıktım meydandan,
Bak sen, tanrı yardımınen neler dogar anadan!

Seni mana kısmet etmiş dunyalarnı yaraktan,
Kusme, yarem, barışalım, er kabaat bendedir.

Kirdim yarın bagçasına, gulleri fincan kibi,
Ak gerdanda benleri bar, er biri mercan kibi.

Kel, sarılayık, yatayık ekimiz bir can kibi,
Kusme, yarem, barışalım, er kabaat bendedir.

Aşık Umer ah idince, Hıdır İlyas irişir,
Kusmiş aşuk-maşuklarnın arasına kirişir.

Bu kun bayram kunleridir, kan idenler barışır,
Kusme, yarem, barışalım, cumle isyan bendedir.

35

SENSİN DERMANIM, HALİL

Dinle, kel sen menim şu feryad-u figanım Halil,
Sen ketken son zerre kaldı çıkmaga canım, Halil.

Koyma iç bu derde beni, sensin dermanım, Halil
Yazılır sonra olürsem, boynuna kanım Halil

Aşinalık eylemez oldın mana şimdi neden?
Terk etip bu divaneni, aglamaz oldın neden?

Gul yuzime kelip bir söz söylemez oldın neden?
Ey, menim gonce agızlım, lâlım, mercanım Halil!

Ey guzel, er kun mana cevr-u cefa etmektesin,
Yatlar ile kun keçirip, zevk-sefa surmektesin.

Bizni taşlap başkasın ozine yar etmektesin,
Ey korünişi kiyâmet, selbi endamlım, Halil!

Dost ekensin, sebebine, kelmez oldın yanıma?
Yoksa benim kirmege isteürmisin kanıma?

Kailim er ne cefa eylersen eyle canıma,
Senden başka bu dunyada barmıdır, canım Halil!

Men dertli bir aşıkınım, sakın ahımdan menim,
Bar ise afu eyle ve kaç gunyahımdan menim.

Karalar kiymiş alem kara yanıgımdan menim,
Kutme başın içün imdat asıl, Sultanım Halil!

36

BİLDİM NE OLDIGINI

Yanıma yaklaşma, yipsiz, bildim ne oldıgını
Seninçün çekmem sevdalık, bildim ne oldıgını.

Sadıksız oldıgınnı anladım, senden vazgeçtim,
Sevdigim, arttırma nazı, bildim ne oldıgını.

Adın anıldıgı yerde duramayım, ey peri,
Gonlümin sarayın yıktın, endi terk et bu evi!

İç yuzime kulme, hatrim tapılmaz şimden geri,
Kor, seninçün olmışım hor, bildim ne oldıgını.

Bir kun ola bularsın ozin mana ettiklerin,
Karşına kelmey kalırmı sen mana ettiklerin.

Ta olgence unıtırımmı mana ettiklerin,
Şimden geri etme nazı, bildim ne oldıgını.

Kemligin söylegenge yuz bedrin, azar etmedin,
Hayırsız duaga sebep oldın, iç kâr etmedin.

Meni ise bu derkte ograttın, iç ar etmedin,
Kor, seninçün olmışım hor, bildim ne oldıgını.

Der ki Aşık Umer ep serseriy ettin sen meni,
Uçar oldı kozimden alemde raat meskeni.

İstemem ve eyilikle anmazım endi seni,
Başıma tar ettin dunyayı, bil ne oldıgı

37

YUREK YIRCISIM

Kel mında ey gecelernin asretin çektirgen Ali!
Yanarım, bir kade uzat elinle dertlige, Ali!

Gul yapragı kibi açıl, tili baldan tatlım, Ali!
Tişleri bir sıra inci, kırmızı dudaklım, Ali!

Guzeller yurgen yollarnı seyir-temaşa eteyik,
Olarnın ayak izlerine yuzimizi süreyik.

Gonulge hoş boyını korip, suklanıp ah çekeyik,
Yolında bar olgan ise bir de bir nuksanım Ali.

Yuregimni parçalap kıçırsam acepmidir, söyle?!
Naz tolı yurek yırcısım, ne içün kiynaysın boyle?

Kılıçınnın hışmı ile duşmanlarnı elâk eyle,
Buyük bir batırlık yap sen ey, şah-i merdanım Ali!

Yuregimnin dumanından bulutlar kara tüs aldı,
Koksüm ah-u şerabından canıma perde kapaldı.

Gonlümi şu ozüm dilden istedigim arslan aldı,
Mende dert-keder eksik olmaz şah-ı merdanım ali.

Umer, er ay bayram, çünki men dilbere urulganım,
Er an kavuşmak istegi-budır candan umid-varım.

Guzelliginle gonlümde barsın, yardımına zarım,
Akkan kan ile boyandı kiygen urbalarım, Al

38

BENLERİ CENNET İNCİSİ

Bir peri kordim men bugun, nurını saçıp gider,
Meramet etkenge benzer, koksüni açıp gider.

Sag ve solga tanrı selâmın kimseden ayamaz,
Dulber yuzin kosterip, nezaketle keçip gider.

Benleri Aden incisi, bal-şekerdir lebleri,
Pak tenin kim sarsa, bulur yanı ayat kunleri!

Taacip degil ki, şaşırıp, oldirse guzelleri,
Kokten enmiştir bu peri, koksüni açıp gider!

Koz kamaşır baksan, yuzi andırır saf ceveri,
Terk etip canı, onun ogruna vermek isterim.

Acep insanmı, melekmi, kim bilir ol dilberi,
Elinde şarap savutı, toldırıp içip gider.

Dalga urıp, çalkanıp ketse guya derya-i Nil,
Kısmet etse sonra hayır dualeri eyler dil.

Gul goncesini tikenler sarıp almış, oyle bil,
Kederge ogratıp men bulbuli bırakıp gider.

Ey Umer, çünki kordikçe, kulını ayran ider,
Kormesem bir kunçik onı, kozlerimden yaş gider.

Tüşirip asret içine cigerim puryan ider,
Omrümin asılı men kulına bakmayıp gider.

39

KULMEDİM

Men seni sevgenden beri şu cianda kulmedim
Keçti omrüm çekişmekle, bir sefasın surmedim.

Başıma nice felâket keldi, akıllanmadım,
Bir dua bilmem, guzel mevlâya kaldırdım seni.

Sen meni terk ettin ise, men seni terk etmedim,
Seni anıp deli gonlüm kimsege koz etmedi.

(Sana aşık olıp asıl kuvançıma etmedim)
Bir dua bilmem, guzel, mevlâya kaldırdım seni.

Ya rabbi bir kimse asıl bu derkte ogramasın,
Arasın da, ahır derdine iç derman bulmasın.

Der ki Umer, isterim maşer ustüne kelmesin,
Bir dua bilmem, guzel, mevlâya kaldırdım seni.

40

EP KELİRSİN SOZİME

Dilber bir vakıt olır ki keçmiş zamanım dersin,
Yüzine bakar da, solmış bu gulistanım dersin.

O aşıklar menim içün ayi-zar eyler eken,
Şimdi kimse kulak asmaz, acizim, canını derin.

Er sözin can bagışlarken sana sevda aşıkka,
Kyade yahşılık eyleyip, cebir etme aşıkka.

Kel nasiatımnı dinle, ber bir buse aşıkka,
Kunü kelir bir civanga, bil sen de canım dersin.

Der ki Umer guzellikni nafile baki sanma,
Ep kelirsin sözlerime demedimmi men sana?

Rast kelgende der edin ki, koküs basıp meraba,
Bilmedinmi, ey yaş elvan, keçmiş devranım dersin.

41

TÜŞMİŞİM AŞK SEVDASINA

Cumle alem husnine ayran olursa, bir de men,
Menim kibi sana bin kurban olursa, bir de men.

Ey cefakâr, barmı asıl men kibi sadıkların,
Nice kullar emrine kurban olursa, bi de men.

Kaşların kurulı yaydır kast iderler canıma
Uruldımı bilmem gonlümiz onın gerdanına.

Şimdi aşıklar kirdi aşk muabbet meydanına,
Asretlik ateşile yangan olursa, bir de men.

Tüşmişim aşk sevdasına, yürem deliler kibi,
Turmay akar kozlerimden koz yaşım seller kibi.

Butün dunya içersinde kezem mecnunler kibi,
Der umer, alem sana destan olursa, bir de men.

42

ŞU GUZELİ MAKTAYIM

Bir guzel kezmege çıkmış, bagçada gul yıgmaktadır,
Kırmızı gul, mor melevşe, ak sunbul kırmaktadır.

Yanında bir kundeş ile beraber dam almakta,
Akıl etmez aşk ateşi koksümi yakmaktadır.

Şu guzeli maktarım men, başkası tursın diye,
Tırışırım ki, o nazlı tüşmesin tilden-tile

Men seni sevgenden beri, tüşmişim tilden-tile,
Yok alemde onın kibi, er kelgen bakmaktadır.

Der ki Umer maktayım şu guzeller serdarını,
Ay kibi yuzini korgen terk eter er varını.

Guzelimnin zulf telini boynuma takmak içün,
Gonul ateşile dilber bagrımı yakmaktadır.

43

GERDAN EMDİRİR

Bizge nisbet ol peri yatlarga gerdan emdirir,
Oz lâyıgı bar eken, nadanga gerdan emdirir.

Çok nasiat ettim amma, sözimi iç dinlemez,
Kadirine etmegen alçakka gerdan emdirir.

Yahşılıknen çok söyledim, ona tesir etmedi,
Akılını toplap, ona tabiy olıp yurmedi.

Daima munis ol em insan ile konuş dedim,
Söz kabul etmez, barın alçakka gerdan emdirir.

Bilirsin ki, iç aldamak fikri yoktır içimde,
Sana benzer çok alı merdaneler meclisinde.

Bir kade artık içince yıkılır meyhanede,
O yerde sarguşlanıp er keske gerdan emdirir.

Kimini tenaga çekip, muradına irdirir,
Kimini tenaga teklif etip gerdan emdirir.

44

BUL MENİ

Dilber, bar ise niyetin, kel Hicaz'da bul meni,
Anda olmasam eger, ulu Kâbede bul meni.

Anda bulamasan, dönip dogru Şam yolına tüş,
Ummiye camisi içinde namazda bul meni.

Nice yıl yavardım, şukür, kabul oldı bu tilek
Kulınnı unutma sakın, ey melek zade melek!

Aşıkınnı gurbet ilge attı döngen çarh felek,
İsfiganda bulamasan, kel Şirazda bul meni.

Turmadım kezdim, Umer, butün dünyayı serseriy,
Kormedim omrüm içinde sen kibi bir dilberi!

Ya tufandır mekânım alemde ya Saray eri,
Kars ve Tibrizni dolan da, şeer Nazda bul meni.

45

BİRİ ŞEKER, BİRİ BAL

Koksümin bagında bitmiş bir terekte eki dal,
Biri alma, biri hurma, biri şeker, biri bal.

Eki dalda biter emiş eki Ay, ey musulman,
Biri sarı, biri kızıl, biri yeşil, biri al.

O eki Ay dedigimiz eki kuştır, ey dilber,
Biri uriy, biri tuti, biri kumru, biri bal.

Şu eki kuşnı tutarak bağlayım oz elimnen,
Birin sen bak, birin sen kor, birin alma, birin al.

Birinin agzında "mim" var, birinin kozleri – ah!
Birinin agzında "cim" var, birinin "dal" ile "zal".

Bu sırnı bilmek için bilgi kerektir, ey Umer,
Biri mustafadır zatnın, biri atta zulcelâl.

KOŞMALAR

1

Şunda bir dilbere gonul tüşürdim,
Aldı meni kaşlarının arası
Dulber yuzin kordim, aklım şaşırdım,
Yaratkan Mevlâya kaldı çaresi

Menim sevdiçigim gulden naziktir,
Çekmişim aşkını, bagrım eziktir.
Yeter, çekiştirdin, mana yazıktır,
Kule-kule kel, ey canım paresi.

Telli turna kelir şunda “çak!” deyü,
Yerde-kokte duşmanların çok deyü,
Ne kaçarsın, senden gayrı yok deyü,
Beyaz gerdanında tişler yarası.

Aşık Umer der aşıkka yanarım,
İçip aşkın şerabını kanarım.
Kıblam yoktır, yuzim sana dönerim,
Mirabımdır eki kaşın arası.

2

Guzel, menim senden şikâyetim bar,
Buna derler zaman devri, bilmiş ol.
İylekârlık ile gonlüm alırsın,
Ah çekerim, alım yaman, bilmiş ol.

Nazik olır gence gulnin yapragı.
Yuzimizdir ayagının topragı.
Sana dedim, ey guzeller guzeli,
Ustimizde olüm, aman bilmiş ol.

Olar guldir, gulistanda biterler,
Erenlernin kadirine yeterler.
Aşıknı kiynaganlarnı yakarlar,
Zebaniyler vermez, aman, bilmiş ol.

Eki yarım bardır, kelir kavuşır,
Kavuşır da asret ile korüşir.
Ah ettikçe daglar-taşlar tutaşır,
Söndirmez derya ve umman, bilmiş ol.

Aşık Umer, gonlü hasta biçare,
Kimler tapa bilir derdine çare.
Tilekler yollarım sevgili yare,
Şikâyetim bardır, canan, bilmiş ol.

3

Feryadımdan kimge etem şikâyet,
Meni diyarımdan ayırdın, felek.
Ne kozde uyku bar, ne tende raat,
Sabır, kararımdan ayırdın, felek.

Faydasız bir keçmiş degilmi adın,
Akibet, alemde kimge yaradın?
Neler yaptın, daa nedir muradın?
Oz ihtiyarımdan ayırdın, felek.

Kavuşmak isterse aşık yar ile,
Evvelâ dert ve gam olır nasibi.
İç raat koymadın bu men garibi,
Sevgili yarımdan ayırdın, felek.

Mana bu gurbeti mesken eyledin,
Can dostımı ah-u figan eyledin.
Kozime alemni kulhan eyledin,
Bag-u baarimden ayırdın, felek.

Bu Umerni beter ettin olümden,
Şimden geri kurtul endi tilimden.
Bir selbi boylını aldın elimden,
Asılı varımdan ayırdın, felek.

4

Ey şayin bakışlı, yuksekke bakma,
Tüşürirler seni kolga bir zaman.
Sadık sedalarnı ateşke yakma,
Yardımın olırmı kulga bir zaman?

Aşıkka ettigin başka fend kibi,
Kormedim iç kalbi zalım sen kibi.
Seni aşk otına yakar men kibi,
Açılgan gullerin solar bir zaman

Bir ceyran kozlige gonul berersin.
Bakmak istep izine yuz sürersin.
Ettigin işlere peşman etersin,
Er kes ettigini bulır bir zaman.

Aşık Umer der ki peri resmimi,
Eksilmiş ayga döndirdin cismimi.
Ar etersin ep anmaga ismimi,
Hatırından çıkmaz olır bir zaman.

Sen meni iç can-yurekten sevmedin,
Evelden yuzime kulip neylerdin?
Dermanı yok edi sende bu derdin,
Cilven ile bagrım delip neylerdin?

Evel bizden gayrı dostın yok edi,
Açuv gancerile kasdın yok edi.
Kadimiy dostlıkka gonlün yok edi,
Bizimle boyle eş olıp neylerdin?

Zulmınle bagrımı ezmek isterdin,
Başkalarle kezip tozmak isterdin,
Akibet, sözinni bozmak isterdin,
Aşıknın gonlüni alıp neylerdir?

Der ki Umer, yandı gonlümiz yare,
Aşkın ateşinden oldım divane.
Çünki gonlün yoktır, ey kaşı kare,
Ya nice gonlümi alıp neylerdin?

5

Meni çekiştirip kiynap neylersin?
Sabırlar etsinmi dersin, ne dersin?
Çektirip feryad ve zarı, neylersin?
Koklerge etsinmi dersin, ne dersin?

Gam okı koksümi deldi, neylersin?
Bakışın aklımı aldı, neylersin?
Figanım alemge toldı, neylersin?
Alem işitsinmi dersin, ne dersin?

6

Tökülir kuncilik taşı, neylersin?
Artmakta bagrımın başı, neylersin?
Akıtıp kozimnin yaşın, neylersin?
Ateşke yansın mı dersin, ne derin?

Kulına bu nisbetleri neylersin?
Kundeşime izzetleri neylersin?
Ben çektigim zametleri neylersin?
Yok olıp ketsinmi dersin, ne dersin?

Dur Umer, bu erkeligi neylersin?
İddet ile edi eyi neylesin?
Harap etip bu sarayı, neylersin?
Yıkılsın ketsinmi derin, ne dersin?

7

Kış mevsimi keçip baar kelgende,
Gul çiçekler berir sana şan daglar.
Türlü türlü seyranlarnı korgende,
Kararını bilmez, dil ve can daglar.

Er kaçan asret çekersen yürekten,
Bir aşık olsa dostından erekte
Er bir uceyren sada vermekte,
Arar, sende bulurlar canan daglar.

Ateşin iritir yurek karını,
Elden mi aldırdın nazlı yarınnı?
Kozlerin enge tökerler barını,
Neden ki serindir bu duman daglar?

Ah ettikçe, koküs bentin dögerim,
Kozlerimden kanlı yaşlar tökerim.
Aylar kunler keçer, asret çekerim,
Yol beriniz keçeyim, aman daglar!

Umerge bu daglar durak olmıştır,
Dostımnın ah işi ferag olmıştır,
Sevgili yarından irak olmıştır,
Yaş degil, kozleri belki kan daglar.

8

Gonul eglencesidir, ey kuş tillim,
Ya menim kaytan kaşlı yaremmi bar?
Sarguş yurüşli ve mestane kozlim,
Ya menim lebleri bullürimmi bar?

Barıp ayak izine yuz surmege,
Selâm olsın bizden kaşı karege.
Adam bazirgândır, asıl yarege
Cevair bermege elemimi bar?

Ne canın bar el sözine uyacak,
Kast eyleyip canımızmı k kiyacak?
Barıp kundeşime karşı koyacak,
Zayıfım, sultanım, mecalım mı bar?

Der ki Umer, gamdın merim ustazım,
Söz bilmegenlerge yoktır inadım.
Guzel sever dee anılır adım,
Ya menim bu işte kabaatımmı bar?

9

Perişan gonlüme tiyme, ey peri,
Sakt ol ki Hudadan, yerde neler bar?
Aşkın ateşine tüşkenden beri,
Kor bu koküs ile başta neler bar?

Acep niçün boyle zalım olırsın?
Sen sevgenlerge cefa kılırsın.
Senden gayrı dilber yok mı bilirsin,
Açık degil, gizli sırda neler bar?

Bu zalım alemde mislin bulunmaz,
Aşıklarda neler bardır, bilinmez.
Korip işitmekle menzil alınmaz,
Hızmet et, ustada, başta neler bar?

Kaşların ayga benzerler, sevdigim,
Çeker aşıkları, nare sevdigim,
Hor bakma şalın astından sevdigim,
Yapınca tübinde evde neler bar?

Tüşermi şamına, söyle, guzel şah,
Gece kundüz derdinden eylerim ah!
Sıdık kalibinle mecnunine bak,
Seyir et, aşık Umerde neler bar.

10

Elem çekip, deli gonul, gam eme,
Bir kun aglamaknın kulmesi bardır.
Duşmanga intikam kalırmı deme,
Erkes ettigini bulması bardır.

Hak içün ibadet eter sadıklar,
Mevlâsını bulur kalbi yanıklar.
Vefasız dilberi sever aşıklar,
Bir aglatıp, bir de kulmesi bardır.

Bu bir eski sözdir, söylenir ezel,
Dilber para ister, dinlemez gazel.
Zengin aşıkı bulunca bir guzel,
Zugürtnin kenarda kalması bardır.

Bu aşıklık bir yoldır ki derince,
Bulbul feryad ider gulni korince.
Bir dilberin kendi gonul verince,
Tena bir odaga kelmesi bardır.

Anarım men bugun cenab-i hakkın,
Cumle duşmanlarnın olmesi yakın.
Ey Umer, dilberge koz etme sakın,
İllâ bir yuzine kulmesi bardır.

11

Yine haber keldi mamur kozlimden,
Meni acımakçün kelse kerektir.
Çok zamandır, ayrı tüştim dostımdan,
Aglagan kozlerim kulse kerektir.

Bir zaman demedim takdirim yahşı,
Kim alır elinden ceveri, taşı?
Asretinden eki kozimnin yaşı
Dert ile kan olmış, silse kerektir.

Aşk ile dostane subet eylerim,
Dalıp aşkın deryasını boylarım.
Zulumına koksüm nişan eylerim,
Hışmınen bagrımı delse kerektir.

Dostımın hayalı kozimden ketmez,
Çoktır yaralarım onalmaz, bitmez.
Korkarım, eglenip vadege etmez,
Umer bu dert ile olse kerektir.

12

Al gulüni yarnın oymak azgından,
Almasam ıncınır, alsam ıncınır
Yıllarca aglayıp keder gamından,
Kelmesem ıncınır, kelsem ıncınır.

Rast ketirsem gizli yolda giderken,
Selâm bermez indemey ah çekerken.
Korsem duşmanlarle sefa iderken,
Kulmesem ıncınır, kulsem ıncınır.

Sevgini er kesnin sanma kârıdır,
Kalibinde koz-koz ateş zarıdır.
Yuzün korsem, kozim kanlar akıtır,
Silmesem ıncınır, silsem ıncınır.

Nazlansa sevdigim, kiyse alların,
Barsam bagçasına, dersem gullerin.
Ay yuzine siya zilgi tellerin
Bolmesem ıncınır, bolsem ıncınır.

Umer, kabul et bu sırnın muşkülin,
Kelir aşkın sırı sorar muşkülin.
Nice gayret ettim, bilmem muşkülin,
Bilmesem ıncınır, bilsem ıncınır.

13

Şunda bir cilveli çıkmış meydana,
Salınıp kezdigi yollar yaraşır.
Divanedir sana nice aşıklar,
Meclisinde şırın tiller yaraşır.

Keldi aşıkın, bitti gam kederin,
Alimler meclisinde ol degerin.
Misal iderler şu siya kekelin,
Tökülmiş gerdanda teller yaraşır.

Guzel, başın içün kiyma bu cana,
Lâyık degil, tüşmez bu melek sana.
Yine çıkmış yeşil baş papiy şuvga,
Çalkap yaldadagı goller yaraşır.

Aşık Umer der ki kormişim ezel,
Omrümin bagında töküldi gazel.
Nice sevdaların olsa da guzel,
Menim kibi miskin kullar yaraşır.

14

Ta evelki cıyınlardan, sultanım,
Aşk şarabın içken insanın olsın.
Canını yolına, ey tili tatlım,
Terk etken aşıkka sevabın olsın.

Dulber yuzin korsem, Aynın on dörti,
Asretinle kat-kat yukselir dertim.
Kuncilik gamı koksümni inletir,
Hasta gonulime dermanım olsın.

Nice bir etmezsin gonulimi şad,
Yaraşmaz guzelge bu kibi icat.
Er ne emir bersen ettim itaat,
Oldirirsen dahi fermanın olsın.

Sana gonul verip, gul kibi civan,
Guya bulbul kibi eylerim figan.
Gonul kuşı yuzinde yuva kurgan,
Eyilik sayende mimanın olsın.

Canımı, ogruna vererim, ey şah!
Er ande eylerim can-yurekten ah.
Ne kadar kiynasan amanım Allah,
Bu Umer yolına kurbanın olsın.

15

Kene, canım, sana bir sualim bar,
Eyilik yap, mana şundan haber ber.
Tanrı'nın bol evi-cennet, ceennem,
Kim içün yapıldı, şundan haber ber.

Şeytan-i lâinin sözine uygan,
Avadır cennette bogdayı egen.
Ademin elinden meyvayı yegen,
Cennetten çıktıgı kuni haber ber.

Balıknın mekânı suv ile taştır,
Ondan başkasını anlamak kuçtir.
Azret-i Ademin makamı kaçtır?
Ne tarafa bakar, şundan haber ber.

Aşık Umer duşmanınen korüşir,
Tenin toprak eter, erge karışır.
Ay nereden dogar, nerden kavuşır,
Kuneş neden asıl oldı, haber ber.

16

Şimdi almaz oldın menim selâmım,
Alırsın, sevdigim,bir zaman olır.
Mana işledigin işleve peşman
Olırsın sevdigim,bir zaman olır.

Olamam, sevdigim, bir nefes sensiz,
Gurbet diyarına giderim sensiz.
Cian koşkinde kul yok mı deyü siz,
Kalırsın, sevdigim, bir zaman olır.

Sözim keçmez oldı iç şu civanga,
Bukuldi belim ve döndi kemanga.
Boyle kalmaz, elbet, kelir imanga,
Kelirsin, sevdigim, bir zaman olır.

Vucudım içinde sevgi ateşin,
Arttı bagırımda dert ve asretin.
Bu Aşık Umerin kadır-kiymetin
Bilirsin sevdigim, bir zaman olır.

17

Salınıp, salınıp ketken dilberim,
Ezgiler yırlayıp kayda gidersin?
Aşıkın divane etken dilberim,
Bulbulday sayrayıp kayda gidersin?

Dilimden muabbet temsilin alıp,
Aşkınle divane oldıgım bilip,
Cilve gancerile koksümi delip,
Zorladıgım duyıp kayda gidersin?

Ur-serbest gezerek cian bagında,
Esir oldı zilfin dil tuzagında.
Gurbet diyarında, gam kuçagında
Meni dertli koyıp kayda gidesin?

Çıkardın koklerge ai-zarımnı,
Kormek isteysin yoksa mezarımnı?
Akıl-fikrim alıp olgan varımnı,
Uryan etip, soyıp kayda gidersin?

Yazıklar seninle olgan demlerge,
O lâle yuzlerge, o gul leblerge.
Aşık Umer, meni salıp dertlerge,
Sen düşmanga uyıp, kayda gidersin?

18

Cumlenin aşkın yaratkan Hudadır,
Fermanı bar, fermanından başkadır.
Aradım derdime bulmadım derman,
Dermanı bar, dermanından başkadır.

Ayrılık zevaldır, aşıklık birdir,
Sevdigim Mevlâdır, keremi bindir.
Yedi kat yer tübi, yedi kat koktir,
Kok yuzi bar, kok yuzinden başkadır.

Men verdim gonlümi butün canana,
Bar gonulden sıgınmışım subana.
Nice Suleymanlar keldi ciana,
Suleyman bar, Suleymandan başkadır.

Aşık Umer der ki, sözin erbabı,
Onın içün akka eyler hıtabı.
Sekizdir cenneti, yedi ceennem,
Ceennem bar, ceennemden başkadır.

19

Evel baar, gulzar ile yaz kelir,
Yuce daglar donandıgı zamandır.
Gulistandan kun kunge avaz kelir,
Bulbul gulge kul oldıgı zamandır.

Baglar ziynetlenmiş, açılmış guller,
Figan etip, oter garip bulbuller.
Seyirge çıkmış ep nazlı guzeller,
Aşıklarnın kul oldıgı zamandır.

Cumle kızlar cennet donın kiyerler
Aşıklar ep bulbullerge uyarlar.
Şimdi suvın töver daglar, kayalar,
Sahralarnın sel oldıgı zamandır.

Aşık Umer arar turar çareler,
Asretlikle toldı yurek yaraler.
Türlü guller, sunbul, nargiz, lâleler,
En yuzinin al oldıgı zamandır.

20

Taliy asret etti mamur kozlime,
Gurbet diyarını kezdim, usandım.
Aglay-aglay taşlar alıp elime,
Bu dertli koksümi ezdim, usandım.

Kalmadı zerrece sabrım, takatım,
Kozden uyku ketti, tenden raatım.
Kalmadı iç başkasına minnetim,
Minet zıncırından bezdim, usandım.

Yolım Akka tuttım, yuzim toprakka,
Gonul marum kalmaz kelgen hıtapka.
İcran macerası sıgmaz kitapka,
Kalem aciz oldı, yazdım, usandım.

Deli gonul, ister isen amanlık,
Minip aşk atına etme yamanlık.
Evveli zevk-sefa, sonı peşmanlık,
İstegimce aşkı suzdim, usandım.

Umer neler çekti icran elinden,
Korgen ibret alır yaşlı kozinden.
Yarın cefasından, halknın tilinden,
Men kendi-kendimden bezdim, usandım.

21

Suvuk kış mevsimi şiddeti keçti,
Başka renkke kirdi zemane, dostım.
Baar demlerinin kokusı tüşti,
Dagıttı anberin ciane, dostım.

İridi karları, yeşerdi çöller,
Bıraktı zıncırın, gol oldı seller.
Çiçekler açılır estikçe yeller,
Minnet gul, sunbule, reyhane, dostım.

Er kesnin kalbine tüşti ferahlar,
Nargizin başın egiltti budaklar.
Lâleler toldırıp altın kadeler,
Sozdılar alıp bir birine dostım.

Aşık Umer der ki, açıldı guller,
Cennet kibi oldı sahralar, çöller.
Seyirge çıktılar cemiy guzeller,
Sen niçün çıkmazsın seyrane, dostı

22

Dolansam ciannı mislin bulunmaz,
Tilde destan olsan bile yeridir.
Sevgine tüşkenler iç kurtulamaz,
Çıkılmaz kuyuga benzer yeridir.

Cilven katildir, ey kozleri cadı,
Aklımı-fikrimi ayretke saldı.
Mukaddes odaga kirmesin adu,
Deyim, bu duacı kullar yeridir.

Divanen olıp men daglar gezerim,
Leylâm, aşkın ile aglar gezerim.
Bu dertli koksümi daglar gezerim,
Gonul mecnunidir, çöller yeridir.

Nazlım bu omrümi faydasız ettin,
Yakıp gonul şerin kanıma kirdin.
Kulınnı terk etip maksatka irdin,
Bar sokun başına, teller yeridir.

23

Aşk meni kun-kunden divane eter,
Kozlerimnin yaşın tökmekteyim men.
Guller baar mevsimini bezetir,
Bulbulim, okürip aglayımmı ben.

Bilmem ahvalımı kimge söyleyim,
Divane gonlümi nice baglayım.
Can-gonulden mail oldım, neyleyim,
Ay yuzinde çifte-çifte benge men.

Yuzinni kormesem canım acınır,
Mana dunyalarmı başka korünir.
Gonul zilfi sevdasına sürünir,
Tili şeker, bal kibi leblerge men.

Aşk ateşi ile koksüm tolunca,
Asret ile (ep sararıp) solunca,
Men bu sevdalıkka urgun olunca,
Tüştim çeşit belâlı dertlerge men.

Aşık Umer, zarun sözim söylerim,
Akibet, cismimi uryan eylerim.
Akikiyim, men hayalı heylerim?
Bakiy kalmam, inan bu yerlerde men.

24

Yar, hayalın sevdasında gezerim,
Kozlerimnin yaşı suv kibi çaglar.
Mecnunım, aşk sahrasında gezerim,
Yanımda zıncırın sürer irmaklar.

Daglarga bildirdim içimnin yasın,
Er an koparır ayrılık sadasın.
Gece mençün kiyer matem urbasın,
Alımı korer de, bulutlar aglar.

Ah etmeden elif belim buküldi,
Kozlerimden bunca kanlar töküldi.
Arttı yaralarım, bentler söküldi,
Yaralardan oldı dag ustü baglar.

Kan tolıdır kozlerimde, yaş degil,
Yar ogrunda can oynadı, baş degil.
Demir dayanmaz bu otka taş degil,
Ciger kebap oldı, iridi yaglar.

Bu aşk muabbeti, derdi, elbette,
Sebep olır olümime keç-erte.
Umer gaflettenmi tüşti bu derkte,
Bakıp karalamasın meni saglar.

25

Şunda bir canannın meftunıyım men,
Cemalı Yusuf-i kenanga benzer.
Ol saçı leylânın mecnunıyım men,
Desinler koküsi uryanga benzer.

Sevdalık zulmından solmagan aşık,
Cigeri dert ile tolmagan aşık,
Yureginde aşkı olmagan aşık,
Asıl dunyada bar aysanga benzer.

Sevda olgan aşık kendin şaşırır,
Asretlik otına bagrın pişirir.
Aşıknı maşuktan ayrı tüşirir,
Rakip dedikleri şaytanga benzer.

Bu Umer, tökmekte kozün yaşını,
Çünki kene kozdı kuçü aşkının,
Dolaştım dunyanın dagı-taşını,
Bulmadım bir guzel ki, sana benzer.

26

Baht-devlet kuşını tutayım desem,
Uçurdım kolımdan, baz elden ketti.
Yuvurıp artından eteyim desem,
Azır turna ile kaz elden ketti.

Tanrı berdigine olmadım kail
Gonul bir acayip dilbere mail
Olmış isem bir an bahtıma nail
Kiymetin bilmedim, tez elden ketti.

Kene suç eyledi bu dertli yurek,
Koksümi titretti bu devr-i felek.
Tanrı berdigine kanaat kerek,
Gonul çok isterken, az elden ketti.

Mevlâm berse, barıp olsam yarıma,
Elim barmaz oldı kesb-u kârıma.
Bir kara dumandın, çökti başıma,
Kış vakıtı keldi, yaz elden ketti.

Umer, içini kor, bakma tışına,
Çektigin kelmesin kullar başına.
Kimse acınmaz kozimnin yaşına,
Aglaya-aglaya koz elden ketti.

27

Ey gazılar, sevda olgandan beri,
Cemiy dertler mana yar oldı ketti.
Gam deryası baştan aşkandan beri,
Tutaştı vucudım, nar oldı ketti.

Kervanım işlemez illerde kaldım,
Garip mecnun kibi çöllerde kaldım.
Bir hucur şiddetli yollarda kaldım,
Dört yanım işlemez kar oldı ketti.

Hastadır vucudım, saglam degildir.
Yaram yuregimde, tende degildir.
Akıl-fikrim dersen, mende degildir,
Yarım başkasınen yar oldı ketti.

Ey Umer, arttırdım ah-u feryadım,
Zar çekip, okürip, kırın agladım.
Opkeler dumanı başım kapladı,
Bu dunya başıma tar oldı ketti.

28

Niçün, guzel, gonul alıp gidersin?
Hoşça tut, yanında mimanın olsın.
Meni yarınlara salıp gidersin,
Unutma, ant ile şartların olsın.

Gonul verdigiçün Farhadga Şirin,
O dahi yolında terk eter başın.
Aramızda olgan sevdalık sırın
Sakla, can içinde sırların olsun.

Koter fırlantannı, yuzin koreyim,
Yurgen izlerine yuzim sureyim.
Men senin yolında canım bereyim,
Şimdi senin mana fermanın olsın.

Sag olursak korüşirmiz bir zaman,
Gonulden çıkarma, sevdigim, aman.
Unutıp kulınnı istersen nişan,
Koksümde yaralar nişanın olsın.

Sen bar ekeç, iç kimsege bakmayım,
Mecnun ile Farhadga eş olayım.
Sen sag ol, daim seninle olayım,
Aşık Umer kulın, kurbanın olsın.

29

Men bir kaşı hilâle berdim gonul,
Çagı keçmiş, amma ep bir guzeldir.
Yanakları beyaz gullere dönmiş,
Yuzi solmış, amma ep bir guzeldir.

Aşık eglencesi guzeller şahı,
Naz ve cilveleri koymamış dahi,
Yuzinde çizgiler, zulfi siyahi,
Yanı kelmiş, amma ep bir guzeldir.

Çekiştirme meni omrüm sonında,
Gezici ol, terk et namusınnı da.
Alla bagışlasın hatasını da,
Yigit olmış, amma ep bir guzeldir.

Der Umer, yarını sargan sevinsin,
Alemde o sevgi sefasın sursin.
Vaktı keçmeden ep meyvasın tersin,
Songa kalmış, amma ep bir guzeldir.

30

Aşkın kadesini mana içirdin,
Men de şimdi olmışım sarguş, takdir!
Kimini aglatıp, kimin kuldirdin,
Mana da içirdin mi şimdi, takdir?

Ne yaman bagladın meni sevdaga,
Omrümin aslını berdin fenaga.
Hışım etip saldın meni cefaga,
Mana da ep karşı estin, e takdir.

Bulbul kibi ayrı tüştim gulümden,
Meni ayırdın vatandan, ilimden.
Mestane kozlimni aldın elimden,
Kastın meni oldirmekmi, ey takdir.

Umer der ki, diyarı terk eyledim,
Şimdi men dostımnı da terk eyledim.
Endi bu illeri mekân eyledim,
Kısmetim kavuşmaktır menim, takdir.

31

Yaremin inesin elge aldıkça,
Koksüme yaralar açar, aglatır.
Duşmanga av olır, bizge keldikçe,
Kattı ruzgârlardan uçar, aglatır.

Men garipke bir an nazar eylemez,
Akikat tarafka yureyim demez,
Ah-u figanımdan içte ar etmez,
Duşmanlarnen aşar-içer, aglatır.

İstegimni nice eylesem ayan,
Havsırar alımnı kordigi zaman.
Tatar cilveleri bilir mi aman,
Hatırdan, gonulden keçer, aglatır.

Cananımdan azat olgandan beri,
Daglarga tüşsem de yeridir yeri.
Yanıma yaklaşmaz birden ol peri,
Meni kordigince kaçar, aglatır.

Ey Umer, utanmam iç figanımdan,
Billâiy, usandım hasta canımdan.
Ogüne bardıkça oter yanımdan,
Yuzime iç bakmaz keçer, aglatır

32

Meni raat koymaz divane aşkım,
Başımı sevdaga saldım, aglarım.
Kun-kunden artmakta derdim, yanıgım,
Koksümi aşkınle yaktım, aglarım.

Koz yaşım dalgalı sel kibi taştı,
Dert ve gam deryası başımdan aştı.
Gonul gemisi suv bagrına tüşti,
Çıkmaga çare yok, bildim, aglarım.

Ah çekmekten fidan boyım “dal”oldı,
Şadlık eksildi, kederli al oldı.
Vatanım kozime bir hayal oldı,
Diyarı gurbette kaldım, aglarım.

Ahvalım gayette oldı kederli,
Çır-çıplak daglarda kaldım deyerli.
Şenlik tamam oldı, kuvanç keterli,
Doggandan beri kulmedim, aglarım.

Ey Umer, kalmışım men bu asrette,
Diyarı gurbette, kara zulmette.
Ep iller sefada, zevk-u subette,
Men bir mekân bulmaz oldım, aglarım.

33

Guzelim, bu aşkın koksümde er an,
Arttırıp derdimi ayan eyleyen.
Kozlerindir, aman bermeyip bir an,
Celp etip aklımı, viran eyleyen.

Ahımı sen şahka bildirir, koymaz,
Dostını yolında kaldırın, koymaz,
Acınıp, elbette, kuldirir, koymaz,
Ahımı alemge beyân eyleyen.

Ey guzeller şahı nedir gunâhım?
Arttırırsın er dem ah ile vahım.
Men garibi sana kul etmiş, şahım,
Farhadı Şiringe meftun eyleyen.

Bilirsin mana cefalar ettigin,
Yatlarga ise sefalar ettigin,
Rakibime ep vefalar ettigin,
Cumlesi içimni yara eyleyen.

Ey Umer, neylesin mında kalmagı,
Kordigin guzele gonul bermegi.
Guzeller aşıkka cefa etmegi
Onmasın kim bunı kanun eyleyen.

34

Şu beyaz gerdanga sarkan zulüfler,
Karmak atar emiş, bilmezdim evel.
Başına azatlık keçken yurekler,
Ona tüşer emiş, bilmezdim evel.

Senin aşk şarabınle sarguş olmak,
Kuvurçık zulfinle divane olmak,
Kişi sevdiginden ayırdı olmak,
Ne muşkul al emiş, bilmezdim evel.

Başından ne kadar bulursan ragbet,
Çekersin şu kadar sonra gam ve dert.
Yurekten aşıkka aşk ve muabbet,
Sanki ateş emiş, bilmezdim evel.

Ey Umer, şunınçün ep zar çekmektem,
Vucudımı yakıp ateş etmektem.
Yarçün aşıknı aglatkan rakip de
Bulbulge har emiş, bilmezdim evel.

35

Cevr-u cefaları canıma etti,
Bilmem suç mendemi, yaki dilberde?
O zalım insafa kelmedi ketti,
Can ise cesetten çıkıp ketmekte.

Kasevet yolına tüşkenden beri,
Aşkınle gezerim, bak bu seyâre.
Çektigim iç tesir etmey şu yare,
Bilmem bagrı demir, ep red etmekte.

Kalmaz ona dahi guzellik kârı,
Şubesiz, keçer guzellik baari.
Bozulıp yaraşık bagnın saari,
Bir kun ecucday çıkar cemiyetine.

Ne kadar çekilse yar içün cefa,
Kısmet degildir iç aşıkka sefa.
İşanmaz asıl sana o bivefa,
Ey Umer, kerekse çık serbestlikke.

36

Nice zar olmayım, yırcı bulbulim,
Kene ayırıldım taze gulimden!
Galiba unuttı meni – dertlini,
Acuvsız anlamay aşık alından.

Guzel sever diye dayanır adam,
Yarga opkelensem dinlemez adam.
Onınçün artmakta zarım, feryadım,
Yanına baralmam halknın tilinden.

Şefkat ile bakıp yuzime kulmez,
Akar koz yaşımı kimseler silmez.
Menim ateşimi kimseler bilmez,
Şimdi bir faydasız yarnın elinden.

Şad olıp kulmedim dar-i dunyade,
Kun-kunden olmakta derdim ziyade.
Sözde, nazda merametsizdir yarem,
Ayrı tüştim, dostlar, nazlı yaremden.

37

Yardan ayırıldım, en demim gamdır,
Kozlerimden akan yaş ile kandır.
Yeter artık, garip mecnune döndim,
Ne kunlerim kundir, ne demim demdir.

Ay yuzine olmış edim pervane,
Kul oldım aşkınle ben yane-yane.
Kısmet olsın kavuşmaga bu cane,
Şimdi hayâllarım dert ve elemdir.

Ne mumkün sevdaga yardan ayrılmak?
Ne mumkün acize zardan ayrılmak?
Koresin, sevgilim,senden ayrılmak,
Billâiy, canım, olümden beterdir.

Bulbul oldım, ayrı tüştim gulimden,
Ayrı tüşken bilir menim alımdan.
Takdirnin hışmı – ayrılık elinden
İçtigim, edigim butün zerdir.

Şimdi Yusuf kibi o mamur kozlim,
Dag başında kaldım yalınız, dostım.
Men kulınnın alın sorarsan, dostım,
Alım Yakub kibi bitmez bir derttir.

38

Kadır mevlâm seni ogmiş, yaratmış,
Serdar etmiş guzellernin ustüne.
Siya şaçın tel-tel etmiş, uzatmış,
Salındırmış ince belin ustüne.

Kelir emiş başka yazılgan yazı,
Gonul, sen de eyle akka niyazı.
Ayetilkursi, kuvalla duası
Okuyıp gidersin yolın ustüne.

Siya kaşın merekkeple sızılır,
Gerdanın tübüne altın tizilir,
Dudagın ustüne beyit yazılır,
Eliflâm okulır tilin ustüne.

İnna fetahnaye benzer kozlerin,
Söyle,dilber, yanılmasın sözlerin.
Sure-i yasine dönsin yuzlerin,
Velfecri okulır onın ustine.

Aşık Umer der kozinnin karesi,
Yanagın bismillâ elham suresi.
Erraman okulır kaşın arası,
Vennecim okulır dilin ustüne.

39

Kadır Mevlâm, senin ikmetin çoktır,
Bir can kordim mermer taşnın içinde.
Omrüm tamam olıp, kunim yetkende,
Defn eterler kara yernin içine.

Şukür olsın bin bir adlı subanga,
İtikadım bardır din ve imanga.
Endi yetişkenmiz ahır zamanga,
Aram kire elâldan evel içine.

Yoktan bar eyledi ol Tanrı bizi,
Muminler kılar beş vakıt namazı.
Hak yanında kara eyleme yuzi,
İblisni surdiler ateş içine.

Aşık Umer bunı nafle söylemez,
Nasiat eyler de, kimse dinlemez.
(Derdi çoktır, kimse derman ilemez)
Ecel okı kirdi başın içine.

40

Koksüm uzre olgan koz-koz muabbet
Ateşinin yeri midir, nedir bu?
Tökülir şevkile nevbet ve nevbet,
Eskender kuzgüsimidir, nedir bu?

Selâmet urbasın kiydim ozime,
Mecnun sanar kulak askan sözime.
Ka korinir, ya korinmez kozime,
Melek midir, peri midir, nedir bu?

Bumıdır aşıkka tılsımlar etken,
Arttırıp, derdini çokçarak etken?
Menim bu sevdamı biçare etken,
Yoksa gam asker midir, nedir bu?

Korgen kaşlarını yayga benzetir,
Dilserler yanında bayga benzetir.
Yıldızlar içinde Ayga benzetir,
Guzeller ulkeri midir, nedir bu?

Ey Umer, yolında toprakka tüşken,
Yuz urıp, ayagın tübine tüşken,
Nurlı aydınlıktan zulmetke tüşken
Ay yuzinin teri midir, nedir bu?

41

Tüzgün endamını korgenler dediler:
- Tuba teregi mi, selbi midir bu?
Lebinin sırın bilgenler dediler:
- Balmı, elva mıdır, şeker midir bu?

Dulberlik tasvirin Ay kibi etmiş,
Nice dertlilerni yay kibi etmiş
Zulifler yuzine kolge tüşürmiş,
Al yanaklı ya da esmer midir bu?

Daim aşkın ile hayranın olsın,
Urbalar kiysin de uryanın olsın.
Ya ayt, kapında bir korucın olsın,
Yaş hızmetkârından kemter midir bu?

Er kim zulfinle hayalperest olır,
Kolgen yerge tüşer, korünmez olır.
Lebinden şeftali algan mest olır,
Sevgi şarabı ya şerbet midir bu?

Naz ile yatlarga cilveler berip,
Hoşlarsın hatirin sefalar sürip.
Kulına bir kere demedin korip:
- Kulım Aşık Umer serser midir bu?

42

Yurekten sevdigim nazlıca olsa,
Koksünde bentleri çezilse tursa.
Sevdigim gayetle dulberce olsa,
Yuzinde benleri tizilse tursa.

Yarem istese de, men razı olsam,
Hızmetin becersem, esiri olsam,
Elinden bir salkın suv içip olsam,
Ol ceyran kozleri suzulse tursa.

Gayet az eterim ol cilvesinden,
(Suklanıp cunbişli, nazik teninden).
Dolasam kolımı, emsem lebinden,
Duşmanlarnın bagrı ezilse tursa.

Umer Aşıknın ep artınca ahı,
Seni sevenler naparlar gunâhı.
Vermekçün dulberligine zekâtı
Dervişler karşında tizilse tursa.

43

Ograyanlar şu bir belâlı derde,
Kendisini teslim eter araya,
Deli gonul, gafil olma bu derde,
Niceler başile gitmiş araya.

Aklın aldırmışsın, nerde gezersin?
Alem kızgın demir, nerde gezersin?
İstedigin nedir, nerde gezersin?
Akılı olan kendi kirmez araya.

Sarf ettin omrünnin barın gezmeye,
Kadir isen gel birile gezmeye.
Canımdan can verip cian gezmeye,
Can odır, can verir cian araya.

Yarı kordim, ortmiş yuzini elnen,
Aglaya aglaya ketti koz elden.
Olmek olır, keçmek olmaz guzelden,
Kelmişim ciana guzel araya.

Begim Umer, şu sevdanın nesine,
Aşk olasın duşmanlarle, nesine?
Saf olam seninle koküs koküske,
Boynına el kirmesin kolmek araya.

44

Sözimden sevgi temsilini alıp,
Nazle cilvelene başladı yarım.
Olümli hastası oldıgım bilip,
Yanıma kelmege ar etti tabip.

Nan ve yemek akkın basmak istersin,
Ayatın babın tüzetmek istersin.
Bu ben biçarenni asmak istersin,
Emrin olsın, mına gerdan, mına yip.

Neyleyim, canımı devirdin menim,
Ahım ve halkka duydırdın meni.
Sevgili yarımdan ayırdın meni,
Tilerim, allaktan bulırsın, rakip.

Adalet yaraşır murvetli canga,
Boyle insafsızlık tüşermi şanga.
Daim korüşmek istegen bu canga
Eki rametten birini kıl nasip.

Ey Umer, tillerge tüştim, aman yok,
Neyleyim ki, bunı vakıt eter yok.
Sende acuv yoktır, mende sabır yok,
Sende insaf, mende muabbet garip.

45

Sebep oldın, ayırdın meni yardan,
Azap okı sana yar olsın, rakip.
Kurtulma cianda ah ile zardan,
Kart dunya başına tar olsın, rakip.

Keçir kunin gam ile, sefa surme,
Alemde mahrum ol,murada irme.
Ahrette iç raat yuzini korme,
Ceennemde yerin nar olsın, rakip.

O mamur kozlige oldım muptelâ,
Yazık ki, sen oldın başıma belâ.
Kuldirmesin seni sevgili Mevlâ,
Aglamaklar sana kâr olsın, rakip.

Tilerim zindanlar olsın duragın,
Dert, çekişüv ile keçsin er çagın.
Tutılsın daima elin, ayagın,
Gece-kundüz işin zar olsın, rakip.

Tökilir daima aş kozlerimden,
Umerni ayırdın agzı gonceden.
Kurtulamazsın sen dert ve elemden,
Belâlar başına var olsın, rakip.

46

Gece-kundüz gamda aglar gezerim,
Ayakdaş olamaz yanımda Farhad.
Kır ve sahra demem, daglar gezerim,
Bir dem oldımı iç bu kozlerim şad.

Aşkın başımda eken, uriy kızı,
Gam degil, gurbette oldım, yangızım.
Kır ve sahra demem, daglar gezerim,
Kavuşuv kalesi olsa da bulat.

Baş çekti yerine, başlar kureşi,
Bagdad olır ise topragı, taşı.
Arzu çekip akar kozlerim yaşı,
Birisi Şat oldı, birisi Furat.

Canıma kâr etti gayret-i efkâr,
Nice aglamayım, etmeyeyim zar.
Bir koz kımsa katil kibi ok atar,
Elinden olmakta dil mulki berbat.

Ey Umer, vefayı borc al sırtına,
Kozlerinni tik sen şu topragına.
Çek elin gurbetten, kayt toz yurtına,
Demişler er kesnin vatanı Bagdad.

47

Serseriy olıp gezerek dunyade,
Bir civan balaga kul oldım, imdat!
Sevda etti beni Hakka ziyade,
Kelgen taptar keçer, yol oldım, imdat!

Ep illernin bilgisi bar, yadı bar,
Gonlümnin ne kaygısı, ne yadı bar.
Biçare Mecnunnın belli adı bar,
Men ondan ziyade hor oldım, imdat!

Artıp ketmektedir koksümde daglar,
Eksilmedi, oldı dag ustü baglar.
Kozimin yaşı Tuna kibi çaglar,
Akar boz-bulanık sel oldı, imdat!

Bu sevdayı, aşkı eglence derdim,
Dert eken, başıma keldi de kordim.
Sönmez bu ateşim, tükenmez derdim,
Tutaşıp yanarım, kul oldım, imdat!

Umer, ketçim işanıçtan, eminden,
Men bu içki, ziyâfetler deminden.
Bir selbi boylının dert ve gamından,
Bukuldi ah belim "dal" oldı, imdat!

48

Söylesem nice zulumlar yapkanın,
Sevgiye çevrilip yuzge kelgende,
Aşık oldirüvde yoktır akranın,
Bir an cilve ile nazga kelgende.

Kaşlarınnı çatıp, kozler süzersin,
Er bakkanda cigerimni ezersin.
Eller ile aşap-içip gezersin,
Gururlık satarsın bizge kelgende.

Sen kimden ogrendin cefa etmekni?
Hancer alıp dertli koksüm delmekni?
Gunahkâr olmazsın bizge kelmekle,
Merametsizmisin bizge kelgende?

Der ki Aşık Umer, bekler yolınnı,
Kordim, bir yat dermiş gonce gulinni.
Soylediler, alçak kuçmış belinni,
Men kuçalmam derdin bizge kelgende.

49

Dedi ustaz mana, peşman olırsın,
Sırın açma dostan gayrı kimsege.
Vucudın şerine sultan olırsın,
Eyüp kibi sabır edersin derde.

Sanma istegen muradına irmez,
Kimsenin ettigi yanına kalmaz.
Zalımın zulmına Hak kail olmaz,
Ya mazlumın ahı, kalır mı yerde.

İste muradını bari Hudadan,
Bekle sabırnen vazgeçme arzundan.
Yakar Arş-i Kursi keser semadan,
Garip feryadına olur mı perde.

Takdir şarap suzdi, zeer alırsın,
Ebediy kurtulmaz gamda kalırsın.
Merdsizge yar olma, merdsiz olırsın,
Merd olursan, yar ol merd oglu merdge.

Umer, barsın oşeklesinler seni,
İtaatka bent et can ile teni.
Gam çekme, murada erdirir seni,
Biçare devletin bar ise yerde.

50

Canım, senin içün işim er kun ah,
Akibet, olerim bir kun ah ile.
Bin sevap yazılar etsen bir kun ah,
Sen de menim içün bir kun ah ile.

Aşkın meni ahır çektise bende,
Hızmetinde oldım, ne çare mende.
Menligim kalmadı içte kendimde,
Yaktı içim-bagrım bir kun ah ile.

Aç kozini, degil isen sen de kör,
Sen de yokla ne var ise sende kor.
Hatirinde sakla seni sen de kor,
Melek red etildi bir kun ah ile.

Cealet kişinin bagrını eger,
Ahmaklık yuzinde olır bir eger.
Kul gunâhsız olmaz der isen eger,
İç kimse duymasın bir kun ah ile.

Gaflette cismimi ograttı dertke,
Ey gonul, eziyet degil bu dertke.
Umer bir al ile tüşti bu dertke,
Korkarım ki, yanar bir kun ah ile.

51

Gonul asrettir nazlı sevdigine,
Saba eli, selâm söyle gulime.
Takdir Hudanındır, tedbirin kimge?
Yolımız gurbetke tüşti bu sene.

Kâhpe takdir bundan başka iş eyler,
Tüşmiş keyf-sefaga-içki, şişeler.
Yurdim senin ile tena koşeler,
El irişmez muabbette bu sene.

Gonul intizarda nazlı yarına,
Benzettim boyını selbi dalına.
Kısmet olur mı aceba kulına,
Dostının yuzini kormek bu sene.

Aşık Umer sana meftun olunca,
Gonul aşnasından ayrı olunca.
Bin altmış bir sene tarih olunca,
Er kes sevdiginden ayrı bu sene.

52

Sayısı yok koksümdeki yaranın,
Ya elinden yara tüşti koksüme.
Çarh-i felek, saldın yuce daglarnın
Boranına, tumanına – epsine.

Gurbette mekânım oldı yat iller,
Nice lânetlerge lâyık yat eller.
Şimdi yarın belin sara yat eller,
Men tüşmedim ayagının tübine.

Gonul – can kuzgüsi, akıl bezetir,
Devadır kim tizginini tüzetir.
Uyant meni, ketir lal-u şerbeti,
Ta koküsi tiysin menim koksüme.

Kulagıma ses çalındı keçende,
Ka ne oldı bizden evel keçenler?
Kabrimi yol uzre salın, keçenler,
Şefkat ile ansın menim ismimi.

Umer, divaneyim, aklım aldırdım,
Ziyet koşesinde hasta yatırdım.
Dal boyımı kureşlerge saldırdım,
Ai-zarım yara etti koksümi.

53

Can feda zulfine, der emiş rakip,
Canlar veren aşıklarnın suçı ne?
Senin gerdanına yaraşmazmı yip,
Bu perçemi perişannın suçı ne?

Lebin sözge kelip tebessüm etmez,
Aşıklarnın kadirine iç etmez.
Niçün anlaştırıp lakırdı etmez,
Söyle mana o goncenin suçı ne?

Canım, niçün el sözüne uyarsın?
Vucudım içini otka yakarsın.
Ne suç ettim, hatirimi yıkarsın?
İç demezsin bu garipnin suçı ne?

Dulber yuzinde kin-açuv çogalmış,
Aşıkların işi Mevlâya kalmış.
Sim kara benlerin araya almış,
Feryad eter, ak gerdanın suçı ne?

Ey Umer, nazarın kaş ile kozde,
Bir oymak agıznen bir şirin sözde.
Ateşler yanarken ep içimizde,
Kozimizden akkan kanın suçı ne?

54

Hilâl kaşlarınnın çin asretini
Çekenler koksüne teslim eter can.
Tılsımlı zulm ile buker belinni,
Kavuşuv kalesin elge alınca.

Gonul aşkın ile irdi ulfetke,
Belâlı başımı saldı gurbetke.
Zilfin hayalınen tüşken zulmetke,
Ne Ay ve Kun korer, ne gul, ne gonce.

Ayneciler kalbi aliy degildir,
Yosmalar fitneden marum degildir.
O cilveli bizim ile degildir,
Canga tuzak kurar o can algance.

Ey gonul, sakt ol bahtı yurmegenden,
Çıkarır, akibet, yoldan seni de.
Eger kadir isen aşk-i dilberden,
Kurtul ve tevbe et daa olgence.

Umer biçareni aglatma, canım,
Guzeller şahı isen, ey civanım.
Gururlanma guzelligine, canım,
Kerçek aşıkların yeri bu anca.

55

Turk kavmine sabır etmek olırmı,
Karnında talagı şiştikten sonra.
Bin nasiat etsen birin alırmı,
Okelenip aklı şaştıktan sonra.

Okelenip er dem şişer talagı,
Fark eylemez kobuz ile kabagı.
Nasiat etsen işitmez kulagı,
Galat damarları şiştikten sonra.

Zayıf alda korin Turkin yuzini,
Yuz vermeniz, açırmanız kozini.
Evliyalar kibi söyler sözini,
Zayıflaşıp bagr şiştikten sonra.

Turk degilmi eşek oglu eşegi,
Eşek degil, kopekten de aşagı.
Putlar arasına sıgmaz t…gı,
İstek uzerine tüştikten sonra.

Umer dedi ki nasiat tutalmaz,
Turk kavminde ayıp yoktır, utanmaz.
Tiline ne kelse söyler, dayanmaz,
Aya damarları şiştikten sonra.

56

Yarnı gamhanege davet eyledim,
Menligi yok etip, alçaklanarak.
Sevdigim davete razılık berdi,
Keldi Ay koküslim ayaklanarak.

Kelince o Ay korümli odama,
Muabbet muiti oldı sed mana.
Sevinip aglaması oldı ama,
Sabır ettim ozüm aşıkmayarak.

Yarga birkaç kade şarap içirdim,
Koküs bagı temaşasına kirdim.
Er kadeden son ona da yedirdim,
Ciger kebabını ufaklayarak.

Sebeptir Umer bu namussızlıkka,
Bu muit verilmiş yarım şarapka.
Çünki yarle daldık keyf-i uykuga,
Operek, kokrekni kuçaklayarak.

57

Aylanmadı muradımca zemane,
Meni cananımdan ayırdın, felek.
Guya bir ok kibi attın yabane,
Kaşı kemanımdan ayırdın, felek.

Kettikçe arttırdın ah-u figanım,
Alemge duyıldı gizli sırlarım.
Ne yerim bar menim, ne oz mekânım,
Nam ve nişanımdan ayırdın, felek.

Kozime korinmez lâleler, guller,
Mecnunim, mekânım sahralar, çöller.
Mana mekân oldı bu gurbet iller,
Ozimnin yuvamdan ayırdın, felek.

Korkarım, gurbette olerim dertten,
Oz yerim bulamam, açılmam, kulmem.
Haristanga tüşken garip bulbulim,
Gonul bagçasından ayırdın, felek.

Ey Umer, koksümde artmakta yara,
Delirem intizar olarak yare.
Yangızım, ayakta kaldım, ne çare,
Şu dal fidanımdan ayırdın, felek.

58

Feryadıma inan sen, aziz Mevlâ,
Kozlerim kan ile toldı, canım.
Gurbet ilde tüşti başıma belâ,
Keder deryasına daldım, canım al.

Kirdim ayat bagına, gururlandım,
Bir yanar şem edim, guya uyandım.
Meyvasından ayrılmış kuzge döndim,
Sarardı baarim, soldı, canım al.

Bu aşk bizge kısmet emiş ezelden,
Kudret eli boyle yazmış evelden.
Aglaya aglaya kendi kozimden,
Yaşlarım silinmez oldı, canım al.

Der Umer, iremedim maksadıma,
Serin yel, bar selâm söyle dostıma.
Gam ekseri ucüm etti ustime,
Dört taraftan sardı aldı, canım al.

59

Keçmedi dilek sen peri yuzlime,
Ya men aglayımmı, kel, sevdigim, kel.
Açuv kılıçımnı has rakibime,
Açıp kayrayım mı, kel, sevdigim, kel.

Kaygı ile bu derdi men çekeyim,
Seni eller sarsın, seyir eteyim.
Asret ateşile dertli koksümi,
Yakıp daglayımmı, kel, sevdigim, kel.

Duşmanlarım seni menden ayırdı,
Tatlı canım kibi senden ayırdı.
Men de şay gonlümi senden ayırıp,
Elge baglayımı, kel, sevdigim, kel.

Umerge elverir kelmese sevinç,
Barsın aleminde otursın o tınç.
Mubarek hatrege kirmesin okünç,
Tek men aglayımmı, kel, sevdigim, kel

60

Asretinle cigerim kan eyledin,
Eglenme, guzeller serdarı, tez kel.
Ayrılık derdinle viran eyledin,
Harabe gonlümin mimarı, tez kel.

Boyle midir daim aşıkka kârın?
Yok emiş zerrece namus ve arın.
Bu mıdır menimle ant ve ikrarın?
Unuttınmı kavil, kararı, tez kel.

Senden ayrılgan son, Ay yuzli hanım,
Kokke çtıktı ketti kara dumanım.
Yeter, oldı endi, eglenme, canım,
Artmakta gonlümin efkârı, tez kel.

Anca çektim gam yollarında cefa,
Ah, nasip olgaydı, surgeydim sefa.
Guzeller şahısın, sen de kıl vefa,
Kuldirme kulına duşmanı, tez kel.

Ey Umer, muradın bulmak istersen,
Alı-ehvalını bilmek istersen,
Aşıkın duasın almak istersen,
Kettigin yerlerden tez barıp, tez kel.

61

Asretinle gariplikke meramet,
Salındı kozlerin, sevdigim guzel.
Saar vakıtında garip gonlüme
Alındı kozlerin, sevdigin guzel.

Zerrece kalmadı sabır takatım,
Yok dilde kararım, tende raatım.
Giderim, bir zaman kadir kiymetin
Bilindi, kozlerin sevdigim guzel.

Derd-i asretinle, serv-i yasimen,
Ozim seçip aldım gurbet ilni men.
Tek ıncınma, işte kettim sag-esen,
Torlandı kozlerin, sevdigim guzel.

Kimsesiz gurbetke ogradı yolın,
Yuzine tüşürdi kara yolagın.
Yani vaktı keldi, dilber, şu yarın,
Şulandı kozlerin, sevdigim guzel.

Ebet, çok tapılır dulberge aşık,
Sanma er birini ozine lâyık.
Kadir isen Umer akranın sadık,
Bilindi, kozlerin sevdigim guzel.

62

Eger dikkatına lâyık degilim,
Ne olır eylesen meramet, guzel.
Cefanı çekmekten aciz degilim,
Kalmadı takatım, niaet guzel.

Eki kozim yaşı kan degil menim,
Yolında yangan bu şam degil menim,
Aşıklık yolında gam degil, menim,
Kopsa da başıma kiyamet, guzel.

Beyisin alemin ve askerisin,
Döngen takdirimin Ay, Kuneşisin.
Sen bugun guzeller padişaisin,
Sana senden olmaz şikâyet, guzel.

Beklerim, kapınnı taşlap ketalmam,
Aşıkın yukini yangız çekalmam.
Seni başkalernen kiyas etalmam,
Guzelsin, sevdigim, begaet guzel.

Aşık Umerini boyle arada
Duşmanlarle kıldın cevr-u cefada.
Çekersin azabın o bir dunyada,
Kabrimi etmezden ziyaret, guzel.

63

Gayretle toprakka salıp sunbuli,
Çıkardı sırını aşikâre gul.
Bir an şad etmedi garip bulbuli,
Kulersin kulgende gulizare gul.

O guzelligine ince bent salıp,
Kulesin korerek bulbulnin alın.
İndde ve Yemende yangıran namın,
Dagılır hazinen er diyare, gul.

Kaçan ki gulşende gul gule bir dem,
Eksik olmaz içte kokular bir dem.
Dulberlik arz etsen bulbule bir dem,
Salırsın çok zaman intizare, gul.

Karga zapt eter gulşennin sevgisin,
Garip bulbul tutar matem-u yasın.
Aksız opkeleyip beden urbasın,
Atışmış onınçün pare-pare gul.

Der ki Aşık Umer, sen olursan sen,
Şevkın ile guller hanesi ruşen.
Bir gemi degildir meydan-i gulşen,
Seni kim tüşürdi bu kenare, gul?

64

Azizim, kara orme saçlarında
Mimanın degildir, ya nedir gonul?
Yırcı bulbullernin gul bagçasında
Bullürin degildir, ya nedir, gonul?

Huda Kemal uzre vermiş kemalı,
Gonlümden keter mi husnin hayalı.
Şoyle senden ayrı Yakup misali,
Aglavın degildir, ya nedir, gonul?

Cail ne bilir Mevlânın sırını,
Er kim bilmez tasil-bilgi yırını.
Sarguş oldım korip senin yuzini,
Hayranın degildir, ya nedir, gonül?

Ah etsem, ahımdan yerde taş oynar,
Akar kozlerimden kanlı yaş oynar.
Guzelin zilfinde can ve baş oynar,
Bayramın degildir, ya nedir, gonul?

Men Umer kulınım, fedadır canım,
Selbi boylı, şah yurişli ceyranım.
Sen de insaf eyle, menim Sultanım,
Kurbanın degildir, ya nedir, gonul?

65

Gece kundüz artmakta ai-zarım,
Daa yalvarayım mı dilbere men.
Sevdigim sultanım, alemde varım,
Kelir mi insafa bir pare, bilmem.

Cilveler ettikçe işim bitmekte,
Gam-keder kozimi asret etmekte.
Yuregimde yaram artıp ketmekte,
Ne yuzden em olır bir çare, bilmem.

Bir ara boş degil başım kederden,
Elâk oldım kettim dert-u elemden.
Gonul gemisi gark oldı ep gamdan,
Ona iç çare yok, kurtara bilmem.

Yazık ki, tüşerek başım bu alga,
İçim-bagrım toldı dert ile gamga,
Alımnı söyleyip bir anlaganga,
Mana ramet deyü yalvara bilmem.

Lagabım Adlidir, Umerdir adım,
Dillerde söylenir nazm-i icadım.
Alımı anlatıp vermek muradım,
Nasıl söyleyim ukümdara, bilmem.

66

Ak taalâ yaratmadan cianı,
Men ep eyilikke ogradım keldim.
Kuvançle nasiat eyledi canı,
Azret-i sultanga ogradım keldim.

Kâmil bir ustazdan ogrendim yazdım,
Yine dört unsurdan bilir sezerdim.
İlm ile bir gizli sırda gezerdim,
İkmet-i Lukmanga ogradım keldim.

Ziyaretke vardım Haci Bektaşka,
Akikat kosterip kabil kardaşka.
Adım-adım çıktı ayaktan başka,
Buyük adamlarga ogradım keldim.

Mecnunnen Leylânın sevdasın çektim,
Farhad ile daglar bentini söktim.
Yakup kibi kozden kanlı yaş töktim,
Kennanlı Yusufka ogradım keldim.

Men ocamdan aşk kuranın okudım,
Sanma dinci meni, yalan okudım.
Ey Umer, “ayn” ile “şin”, “kâf” okudım,
Bilgi mektebine ogradım keldim.

67

Çoktan kulınım sen zaman şahının,
İnsaf et, kel barışalım, sevdigim.
Bar ise koksünde dinin, imanın,
İnsaf et, kel barışalım, sevdigim.

Akikiy aşıkın-kulınnı kıyma,
Sırımıznı açıp alemge yayma.
Kerem kıl, rakipke, şeytanga uyma,
İnsaf et, kel barışalım, sevdigim.

Gonul kuşı gulşeninde agladı,
Ayrılık gamı koksümi dagladı.
Sevgilim, asretin yipsiz bagladı,
İnsaf et, kel barışalım, sevdigim.

Hayli vakıt aglamaktan kulmedim,
Uzurında suçım nedir bilmedim.
Seni sevmek ile kâfir olmadım,
İnsaf et, kel barışalım sevdigim.

Aşık Umer der ki, fedadır canım,
Oldirirsen elâl eyledim kanım,
Sevgilim, efendim, menim sultanım,
İnsaf et, kel barışalım, sevdigim.

68

Cazibe mulkinin serdarıyım men,
Yoktır iktidarım, ep bir beklerim.
Ol kâfir zulfile yaralıyım men,
Yanalım alemde, ep bir beklerim.

Budır muracatım daima Haktan,
Kurtarsın etegim bu ayrılıktan.
Yukuga asretim kan aglamaktan,
Yuzin tüşte korsem ep bir beklerim.

Ziyade sev, meni divane sanma,
Ebet, divaneyim, mestane sanma.
Er çırakka yanar pervane sanma,
Koksümde yangan narı ep beklerim.

Yoksa menim alıma aklın etmez,
Bin nasiat etsen iç fayda etmez.
Dertliyim, aşkımı zerrece kormez,
Namusu gayreti, arı beklerim.

Ey Umer, kulagım çınlar nice bir,
Gonlümin telleri inler nice bir
Nice bir yuregim inler, nice bir
Niceyi zar etken yarı beklerim.

69

Bu asret dertlerin iş etti mana,
Menim yanakları taze civanım.
Nice anlatsam da, kelmez imanga,
Kun-kunden artmakta ah-u figanım.

Tapılmaz bu turmuş, mekân içinde,
Ne yahşılar kordim yaman içinde.
Akikiy dost bar mı cian içinde,
Kimge men açayım gizli sırlarım?

Omrümi uzata cenab-i Huda,
Canımı eterim yolına feda.
Nedir bu kulına zulum ve cefa,
Ey menim cilvelim, selbi endamlım?

Yuzinnin nurının pervanesiyim,
Muabbet şarabı mestanesiyim.
Dulber gulzarınnın divanesiyim,
Ey menim lebleri gonce civanım.

Meni sevda etken zulfindir senin,
Mısır şahı olsan yeridir senin.
Bu Umer bir garip kulındır senin,
Kapında yat etme, şah-i cianım.

70

Taliy aramıznı ayrı etmekte,
Bir yerde eglenip turalmaz oldım.
Ayrılık bulbuli nida vermekte,
İç kavuşuv gulin uzalmaz oldım.

Neden bu asretlik tüşti başıma?
Başladım daglarnen cenk uruşına.
Kâbe yolındaki toprak taşına
Gunâhkâr yuzimi suralmaz oldım.

Daglar başı yerim oldı, mekânım,
Ta koklerge yeter oldı figanım.
Ayrılık şiddeti kesti yollarım,
Takdirin pancasın kesalmaz oldım

Bu faniy dunyada yok kavuşuvlar,
Şu evelki olgan istek-arzular.
Can evinde turmaz, yapar yaralar,
Baştaki melemin bulamaz oldım.

Gonulden çıkarma Umer dostını,
Kormegenden beri nurlı yuzini.
Hak hatasız etsin lâtif kozini,
Mubarek hatrini soramaz oldım.

71

Bu kış mevsiminin şiddeti keçti,
Gayrı renkke kirdi zamanlar, dostım.
Baar kunlerinin kokusı tüşti,
Dagıttı anberin cianga, dostım.

İridi karları, yeşerdi çöller,
Sürüdi bir-birin bolündi seller.
Çiçekler açılır, estikçe eller,
Minnet ve sunbulge, reyanga, dostım.

Gonceler bezetti ep yanakların,
Salgı-sollı yayıldı budakları.
Devirdi melevşe ep yaprakların,
Yaraşıp kirdiler meydanga, dostım.

Er kesnin kalbine tüşti feralar,
Nargiznin başını egdi budaklar.
Lâleler toldırıp altın kadeler,
Uzattılar biri-birine, dostım.

Türlü çimenlernen baar yaraştı,
Er kes suklanıp sefasına şaştı.
Kudretli elinen bunı kim yaptı?
Bakçı bu mucize-bakçaga, dostım.

Der ki Aşık Umer, açıldı guller,
Cennet kibi oldı sahralar, çöller.
Bunı tasvir etti ep usta tiller,
Sen niçün çıkmaysın seyranga, dostım?!

72

Ta kadim devirden, kalübelâdan
Söz berdik, dönmemiz kararımızdan.
Bekleymiz gece-kundüz faydasını,
Bu yolda keçemiz er varımızdan.

Erenler yolında araymız izni,
Akikat yolına sürerek yuzni.
Gunâhlar deryası gark etse bizni,
Umütni kesmeymiz oz Tanrımızdan.

Akıl-fikri koyıp bir yana tüştik,
Söz berip, fakırlık içinde piştik.
Dunya varlıgın sevgige deniştik,
Billâiy hoşnutmız bazarımızdan.

Biçare bir kulmız aşk sultanına,
Baş egsek ne olır aşk fermanına.
Çünki biz iriştik aşk kozyaşına,
Ayrılmak olmaz iç saflarımızdan.

Ey Umer, uzatıp yarga pancanı,
Ustadan aşadık çok şamarçanı.
Başka tac etermiz biz karıncanı,
Yahşı kormek ile kararımızdan.

73

Menim velvelevim, ai-zarlarım,
Esken ruzgârlarga benzer de benzer.
Alka alka çıkkan kara dumanım,
Sönmez bir yangınga benzer de benzer.

Meşakkatlı yolda çektim çok cefa,
İcran marazına bulmadım şifa.
Zevk ve elem deyü surdigim sefa,
Elem ve efkârga benzer de benzer.

Sevdigim, alemde varım dedigim,
Seninçündir ah-u zarım dedigim,
Şimdi yuz çevirmiş yarım dedigim,
Kettikçe yabanga benzer de benzer.

Alıma iç acınmaz al yanaklım,
Yıkıldı hatirim, kalbi yanıklım.
Zulmga kanaat etken serseriy zalım,
Dönen bir zalımga benzer de benzer.

Aşk ile yapmakta cenk ve uruşı,
Tazelenip keter bagrımın başı,
Der ki Aşık Umer kozlerim yaşı
Akan çokraklarga benzer de benzer.

74

Dinle sözlerimni menim, efendim,
Sana yerden kokke senden şikâyet.
Ya elâk eterim men kendi kendim,
Ya sen bu zulumdan meni azat et.

Meramet saibi sanardım seni,
Ogruna sarf ettim can ile teni.
Türlü belâlarga ograttın meni,
Cefanı çekmege kalmadı kuvet.

Kuzgüge bir bakçı, ey perizade,
Kor, şeklin uyarmı kuzgüdekine?
Rakipke yuz berdin adden ziyade,
Biz ise bulmadık yanında ragbet.

Aşıklık sevdası menden kesilmez,
Cilvennin yarası tenden eksilmez.
Gonul maşergece senden kesilmez,
Senin içün ettim Hakka ibadet.

Umerni şad etsen ne olır, sevdigim,
Er kes ettigini bulır, sevdigim.
Mana yaptıgı zulumın, sevdigim,
Hatrine kelmezmi – yarın kiyamet!

75

Masharalıklarga tüşmiş yol oldım,
Kadır-kiymet bilmez dostlar elinden.
Kelgen-keçken yuzim çaynar yol oldım,
Yok tutıp kaldırgan dostlar elimden.

Birin çekmez evel derdim on oldı,
Bukuldi belim, şekilim “nun” oldı,
Kalmadı takatım, ciger kan oldı,
Kimge yalvarayım, icran elinden.

Bulbulim, men zarım gonce gulimden,
Aglarım, ne kelir acep elimden.
Ayrı tüştim vatanımdan, ilimden,
Gurbetlerde kaldım nadan elinden.

Sorarsa dostlarım menim bu derdim,
Şunınçün solmıştır elimde gulim.
Akikat bagını seyran eterdim,
Bir şamar aşadım bagban elinden.

Ey Umer, muşkulim kimge aytayım?
Nice bir ayrılık zerin yutayım?
Tilim barmaz, angi birine yanayım?
Şikâyetim çoktır devran elinden.

76

Yar hilâl kaşların, elâ kozindir,
Meni ne aglatıp, ne şad eyleyen.
Cennet kibi yuzin, şırın sözindir,
Gonuller hanesin hursand eyleyen.

Mecnunnın nazarı sahrada, çölde,
Bulbulnin arzusı goncede, gulde.
Umüdim aşkındır can-u gonulde,
Şevk ve muabbetim kat-kat eyleyen.

Muabbet bagına kiralmamız mı?
Maksat gulimizni yıgalmamız mı?
Gayretle kavuşıp olamamız mı?
Bulır Mevlâsını murat eyleyen.

Alış-veriş ile yoksul mı olır,
Sual ber, aslını alimler bilir.
Dunyada ahiret sevabın bulır,
Sevgilim bir kulın azat eyleyen.

Umerni cefadan döner sanarsız,
Yakarsız cismimi, fener sanarsız.
Aşık aglatmaknı uner sanarsız,
İç ramet bulmasın icat eyleyen.

77

Hak iylep ketirmiş seni dunyaga,
Ey peri kiymetin insan ne bilsin.
Lebin sırlarını açma beyanga,
Bullürnin lezzetin zemzem ne bilsin.

Kozin iddetlense, kirpigin çatar,
Aşıknı oldirir, kanını içer.
Koküste, yurekte eglenmez keçer,
Kanlı cilvelerin Rustem ne bilsin.

İşlesin koksümde cilve okların,
Men onı canımdan aziz saklarım.
Muabbetin cigerimde yokların
Sen menim oldıgın alem ne bilsin.

Hancerin koksümi kıldı yuz pare,
Akıtır yuz türlü kanı er yare.
Bulmadım kavuşmaktan başka çare,
Bu dertnin ilâcın melem ne bilsin.

Açmaz Aşık Umer yanılıp keyfin,
Aklı bar söylermi iç yatka keyfin.
Hoş yar olgan bilir bu şarap keyfin,
Bu kadenin dadın sersem ne bilsin.

78

Sabadan ogradım canan bagına,
Kordim guzeller tikene çevrilir.
İç kimseler bilmez, alım yamandır,
Er biri bir yat-yabane çevrilir.

Guzelim, ettigin yanına kalmaz,
Keçer guzelligin, ebediy kalmaz.
Zaman dilberinde akikat olmaz,
Şimdiki guzeller vare çevrilir.

Baykuşın kendi viraneden kitmez,
Viran olgan yerde bulbuller otmez.
Umer sevdiginden bir kun red etmez,
Keçer bu kunler, kuz baare çevrilir.

79

Cemiy insan bir tabiatka maildir,
Kolay nedir kıyın nedir bilmezler.
Tüşünmezler şu dunyanın sonını,
Ayat nedir, memat nedir bilmezler.

Uyup gunâhle şeytana isyanda,
Nefiske dalıp acayip seyranda,
Kurdılar meclisi dem-u devranda,
Dunya nedir, ahret nedir bilmezler.

Umer der, alimler meclisi bunlar,
Toplanıp kelmişler, meraba, canlar.
İnci sözler söylesen de kim anlar,
Türkü nedir, makam nedir bilmezler.

80

Dedim: - Dilber yanakların kızarmış.
Dedi: - Çiçek taktım, gul yarasıdır.
Dedim: - Dane-dane olmış benlerin.
Dedi: - Zilfin degdi, tel yarasıdır.

Dedim: - Dilber, sana yazıldı kanım.
Dedi: - Niçün dersin, menim sultanım?
Dedim: - Kimler sardı ince endamın?
Dedi: - Kendin sardın, el yarasıdır.

Dedim: - Bu Umernin aklını aldın.
Dedi: - Sevdigine peşmanmı oldın?
Dedim: - Dilber, niçün şararıp soldın?
Dedi: - Ep çektigim dil yarasıdır.

81

Elâ kozlerine kurban oldıgım,
Yuzine iç bakıp toyalmadım men.
İbret içün kelmiş derler cianga
Noktadır benlerin, sayalmadım men.

Aşkın ateşidir koksümi yakkan,
Bahtına irermi cebrini çekken.
Kollarım boynına dolanmış eken,
Seni opmege iç kiyalmadım men.

Kaldı deli gonul, kaldı kederde,
Mevlâm, irdir muradıma meni de.
Aşık Umer aytır, şu sevgilime:
“Saglıknen kal, guzel!” deyalmadım men.

82

Nazlı yarem, baralmayım men sana,
İlk yar unutılmaz, daim anıla.
Sevme en guzeli, vasiyet sana,
Dedim iller inanmaz, yarem, sana.

Kem bakmaz edim yanagın alına,
Başımı kurban eter edim sana.
Kelir-keçer, bakmazsın iç kulına,
Men gunaim bilmezdim, bildir mana.

Der ki Umer, sevgilimi ep maktar,
Cilveleri kunde yuz can yok eter.
Ahır dag başın ona mekân eter,
Bu dunyada muhtacım, zarım sana.

83

Bir guzelge gonul berdim, bilmedim,
Gece – kundüz agladım, iç kulmedim.
Aradım derdime derman, bulmadım,
Dertke derman berin dedim Lukmanga.

Gul yuzinde siya benleri çoktır,
Kaşları kalem, kirpikleri oktır,
Bir dem begenmege istegi yoktır,
Boylesi kelmemiştir bu zamanga.

Umer söyler, sözlerinde yanılmaz,
Yarem bardır degen kullar onalmaz.
Gonul bir aşık şeydir, iç yenilmez,
Malın berip, mulkin saldı ummanga.

84

Dilbersiz mecliste kade nuş olmaz,
Olursa da, saki kalb sarguş olmaz.
Bir nazarnen menim gonlüm hoş olmaz,
Ta evelki yarnen korüşmeyince.

Der ki Umer, kutsi nazlı civanım,
Kok yuzine çıktı ah-u figanım.
Tilerim Mevlâdan almasın canım,
Ta bir danem ile barışmayınca.

SEMÂİLER

1

Elâ kozli nazlı dilber,
Alımdan haberin var mı?
Seni benden ayırdılar,
Zulumdan haberin var mı?

Bugun dersin, yarın dersin,
Başkasına yarem dersin.
Ayrılıkka zulum dersin,
Olümden haberin var mı?

Yarem, kozlerin süzülmiş,
Lebinde şeker ezilmiş.
İbrişim kuşak çezilmiş,
Belinden, haberin var mı?

Umer der ki, ep kulmüşler,
Aşıkların yanılmışlar.
Bagçada gulin dermişler,
Bagında haberin var mı?

2

Baar oldı, duşdik dile,
Sen de figan eyle, bulbul.
Tikenlerden gonce gule
Şikâyetin söyle bulbul.

Kar kalmadı yuce dagda,
Fırsatı kaçırma çagda.
Seyranda bagçada, bagda,
Gonlümizi al sen, bulbul.

Nazlı dilber benden kaçar,
Duşmanlara koksün açar.
Kunimiz zar ile keçer,
Ep aşıklar boyle, bulbul.

Gonul ayrılmaz yarından,
Zevkı var aşkın elinden.
Umer anlar kuş tilinden,
Er ne dersen, söyle, bulbul.

3

Yine badi saba esti,
Yarem çıktı yatagından.
Aşıkına şarap suzdi,
Lebi şeker dudagından.

Salındı bagçaga kirdi,
Çiçekler titredi turdı.
Mor melevşe boynın egdi,
Gul kızardı yanagından.

Uyma başkanın sözine,
Zara idersin ozine.
Bak şu zalımnın fendine,
Emer yarın dudagından.

Bagçalarda bitken guldir,
Dalında otken bulbuldir.
Umer bir aciz kulındır,
Bagışla, keç gunâhından.

4

Niçün şay garip otersin,
Yahşı söyler tilin, bulbul.
Aşıklarga dert katarsın,
Açıldıkça gulin, bulbul.

Saar vaktında coş eyler,
Aşıkın gonlün hoş eyler.
Aşıklar şarap suzerler,
Sayradıkça tilin, bulbul.

Tolu suzer saki sana,
Yurekte aşk otı yana.
Kel,bizim baglarda sayra,
Ogradıkça yolın, bulbul.

Saar vaktında coştıkça,
Gul agızını açtıkça,
Baar kunleri keçtikçe,
Perişandır alın, bulbul.

Yuzim surgence erlerge,
Hizmet ettim erenlerge.
Der ki Umer bu erlerge,
Garip tüştim, bilin, bulbu

5

Sözimden ıncıngan dilber,
Kusme, kel, tevbeler olsın.
Ne dedim, nemden ıncındın?
Kusme, kel, tevbeler olsın.

Açma bu koksüme yara,
Kul hatasız olmaz zerre.
Sevgilim, kunde yuz kere,
Kusme, kel, tevbeler olsın.

Bu guzellik baki kalmaz,
Cefa etken murad almaz.
Kun tutkan iç eyi olmaz,
Kusme, kel, tevbeler olsın.

Umer der ki, nedir alım,
Hatamı söyleyir dilim?
Sarılalım, gonce gulim,
Kusme, kel, tevbeler olsın.

6

Kel, dilberim, kan eyleme,
Seni kandan kızganırım.
Doggan Aydan, esken yelden,
Seni Kunden kızganırım.

Tabibim, açuvnen bakma,
Men kulınnı otka yakma.
Yanagına guller takma,
Seni gulden kızganırım.

Aldan bilir aldaşım bar,
Yolga gider yoldaşım bar.
Uç yaşında kardaşım bar,
Seni ondan kızganırım.

Umerin der, men de keldim,
Tazelendi eski derdim.
Sen bir kozu, men kaşkırım,
Seni menden kızganırım.

7

Bugun bir ay yuzli kordim,
Gonlu tınık bullür anca.
İstegim aytmaya vardım,
Korüşmesi zeval anca.

Yar melek sımaya benzer,
Yeni dogmış Aya benzer.
Bakışı Leylâya benzer,
Samur kaşlar hilâl anca.

Aşıklar olümden kaçmaz,
Canın verir, sırın açmaz.
Kişi sevdiginden keçmez,
Sevdalık başka al anca.

Siya kaşlarındır çatma,
Benim cigerimi yakma.
Dostım kelir diye bakma,
Yan kelmesi hayal anca.

Aşık Umer asıl kulmez,
Akar kozim yaşı, turmaz.
Ayda bir selâmın kelmez,
Yardan selâm hayal anca.

8

Şu karşıdan kelgen dilber,
Kelir amma, neden sonra?
Bir selâmga kail oldum,
Berir amma, neden sonra?

Bagçada açılgan guller,
Dalında otken bulbuller.
Bizni oşeklegen tiller,
Çürür amma, neden sonra.

Kordim yaremin yuzini,
Optim dostımın kozini.
Aradım buldım izini,
Buldım amma, neden sonra?

Kolımdan uçurdım bazı,
Yeter, ettin mana nazı.
Aşık Umerin niyazı,
Keçer amma, neden sonra?

9

Cumertlik beklemem senden,
Yurür, ey vefasız dunya.
Ahırı can keter tenden,
Ne bu kadar cefa, dunya?

Zeerinden nice erler,
Kurtulıp olmadı dunya.
Nice sem-u Eskenderler,
Kezip boydan-boya, dunya.

Kani ya, nice şahların,
Toprakka kattın, ey dunya.
Nice Suleymannın tahtın,
Yernen yeksan ettin, dunya.

Dunyanın etmişi budur,
Cefa zerile tolıdır.
Evvelâ kordigin şudır,
Degildir tek sefa, dunya.

Umer, kor alemi, mıtlak,
Bu dunyada yok akikat.
Olsa eger korerdi Hak,
Muhammed Mustafa, dunya

10

Ne canlardan ayırılmış,
Musafirhanedir dunya.
Butünleyin harap olmış,
Yatar, viranedir dunya.

Harap olmış, turar yine,
Dualar çok şerefine.
Nazar kıl ah-u vahine,
Kuru efsanedir dunya.

Yasak ateşine yanma,
Yuzine kuler, inanma,
Sen onı dostane sanma,
Sakın, yabaniydir dunya.

Ne tarafka atlanırsan,
Takdir seni etmez hursand.
Yangızlık zerile kat kat,
Tolu meyhanedir dunya.

Umer, el çek sefasından,
Vefa kutme vefasından.
İhtiyat ol cefasından,
Fenadır, ya nedir dunya.

11

Bugun ol guzeller şahı,
Keldi keçti bin naz ile.
Ay yuzlige kaldım bakıp,
Kuldi keçti bin naz ile.

Dinledim açık kelâmın,
Tanrı'nın aliy selâmın.
Kordikçe biçare alım,
Baktı ketçi bin naz ile.

Okelense, çatar kaşın,
Zar eter aşıkın işin.
Acıp, son kozinin yaşın,
Sildi keçti bin naz ile.

Buse tiledim dilberden,
Bin nazar eyledim yerden.
Garip Umer aklım elden,
Aldı keçti bin naz ile.

12

Bugun ben bir guzel kordim,
Yeşiller kiymiş ak uzre,
Aklımı başımdan aldı,
Tura bilmem ayak uzre.

Meni sarguş etken camı,
Kırmızı guller eyâmı,
Er biri bir aydut kibi,
Kirpikleri kapak uzre.

Ayday yuzine bakılır,
Men kulın yanıp yakılır.
Söyledikçe bal tökülir,
Leblerinden dudak uzre.

Dulber yuzin dersin gulşen,
O Yusuftan almış nişan.
Siya zulifler perişan,
Tökülmiş al yanak uzre.

Aşık Umer keldi ise,
Hak muradın berdi ise,
Farhad dagnı deldi ise,
Men koyam dagı dag uzre.

13

Acep ol kaşları keman
Niçün korkmaz Hudasından?
Benim ile ant ve iman
Bu mı edi en başından.

Ol rakipten ogüt almış,
Ben kulın sonraya salmış.
İşittim, şimdi vazgeçmiş,
Yarem eski sevdasından.

Ben kul oldım yana – yana,
Cigerim döndi bir yana.
Sevdigim çıksa meydana,
Turulmaz hoş urbasından.

Yurüşlep bagçaya kirdi,
Çiçekler baş egip turdı.
Mor melevşe boynın egdi,
Gul kızardı ayasından.

Bagçada açılgan guldir,
Dalında otken bulbuldir.
Aşık Umer garip kuldır,
Azat et, keç hatasından.

14

Kurulgance neler çekmiş,
Yalan dunyadan sorsan da.
Nice bin türlü kan etmiş,
Akan deryadan sorsan da.

Bilinmez ne acep aldır,
Gonul bir sarguş misaldir.
Aşıklık ne muşkul aldır,
Çekken sevdadan sorsan da.

Bu derdin çaresin bilmem,
Akar kozim yaşın silmem.
Olsan da yar ile bir dem,
Çekip tenaga sorsan da.

Sozini naz ile söyler?
Garip gonlüm acep neyler?
Niçün cevr-i cefa eyler,
Melek sımadan sorsan da.

Cianda bulmadım bir yar,
Gece-kundüz çekem efkâr.
Der Umer, cumlemizni bar,
Etken Mevlâdan sorsan da.

15

Gurbet ilde deldin bagrım,
Garip-garip otme, bulbul!
Yeter, cefa kıldın, canım,
Derdime dert katma, bulbul!

Sabadan var, gulge yalvar,
Bagçalarda gonce gul var.
En saarde başka al var,
Başın içün yanma, bulbul!

Karardı, bak, buzlı daglar,
Ayrılık yollarnı boylar.
Aşıklar birikmiş, aglar,
Diyarımdan ketme, bulbul!

Der ki Umer, yolsız olmaz,
Rakip kiymetini bilmez,
Dervişlerden fayda kelmez,
Varıp hara çatma, bulbul.

16

Tilin-bulbul, yanagın-gul,
İç red etmez gonul senden!
Kapında men-bir garip kul,
İç red etmez gonul senden!

Aglarım dostım kelince,
Derdime derman bulunca.
Ah, sevgilim, ta olünce
İç red etmez gonul senden!

Saklarım, aşkın mendedir,
Divane gonlüm sendedir.
Niaet, can bu tendedir,
İç red etmez gonül senden!

Dostım, yüzin kormeyince,
Bedenden can vermeyince,
Umer yerge kirmeyince,
İç red etmez gonul senden!

17

Suzilip seyran yerine
Çıkkan dilber, kimninsin sen?
Siya zulfin Ay yuzine
Tökken dilber, kimninsin sen?

Baktım kozine, kaşına,
Benzettim cennet kuşına.
Meni icran ateşine
Yakkan dilber, kimninsin sen?

Ogünde yuz surgen kullar,
Daima matkap yurerler,
Al yanak ustinde guller,
Takkan dilber, kimninsin sen?

Seyrana gider bostana,
Bulbul konar gulistana,
Bizge boyle sarguşane
Bakkan dilber, kimninsin sen?

Aşık Umer, yare varma,
Varıp temannada turma.
Elâ kozge siya surme
Çekken dilber, kimninsin sen?

18

Gonul kadrin o cilveli,
Bilir amma, neden sonra?
Bahıt yolı saadetle
Kelir amma, neden sonra?

Menim çektiklerim bilmez,
Munlı kozlerimni silmez.
Hayır istekleri olmaz,
Olır amma, neden sonra?

Olır bir kun saadetsiz,
Kelirdi yuzi rametsiz.
Guzel haneme davetsiz
Kelir amma, neden sonra?

Mana çektirmekte zamet,
Koymadı meni iç raat.
O yar ettigini, elbet,
Bulır amma, neden sonra?

Bu Umer, kor, olır aman,
Kerekmey söylemek, inan.
O şah ettigine peşman
Olır amma, neden sonra?

19

Yakında bir melek sıma,
Guzel periden ayrıldım.
Lebi gonce, ozi yosma,
Boyı selbiden ayrıldım.

Korünmez oldı şu yarım,
Gonlümin artar efkârı.
Nice bir çeksem de zarı,
Kırmızı gulden ayrıldım.

Soyınıp sarıldım şalga,
Meni aşk koydu bu alga.
Kunlerim kaldı aglavga,
Men o dilberden ayrıldım.

Lebi şeker, şırın sözli,
Kaşları – ok, elâ kozli.
Dunyada bir kuneş yuzli,
Ay şavlesiden ayrıldım.

Umer der, olmışım ayran,
Asretten bagrım tolı kan.
Bugun men bir lebi mercan,
Tişi ceverden ayrıldım.

20

Baar oldı, gul açıldı,
Aziz rametler saçıldı.
Türlü çiçekler açıldı,
Angimiz alâ çiçektir?

Lâle der ki: - Men lâleyim,
Cumlenizden men alâyım.
Em yaraşık, em sefayım,
Angimiz alâ çiçektir?

Karanfil: - Meni ekerler,
Beyler evin bezetirler.
Alır çerepke dikerler,
Angimiz alâ çiçektir?

Melevşe: - Men cennet bagrı,
Aşıklar söylerler dogru.
Niçün menim boynum egri?
Angimiz alâ çiçektir?

Sunbul der ki: - Kanım aktır,
İçimizde iç kem yoktır.
Cumleni yaraktan Hak'tır,
Angimiz alâ çiçektir?

Umer tuttı sunbul sozin,
Ketirsin çiçegin yuzin.
Gonce tenbi etse, kozim,
Angimiz alâ çiçektir?

21

Koz süzip de, sakın kaşın
Tüyme, Mevlâyı seversen.
Okelenip asma başın,
Sögme, Mevlâyı seversen.

Guzeller içinde Ayım,
Zulum etsen, men napayım.
Mana bagışla gunayım,
Dögme, Mevlâyı seversen.

Emdir bal-şeker lebinni,
Mana teslim et kendini.
Açtıkça koksün bentini,
Dönme, Mevlâyı seversen.

Umer söyler akın-akın,
Seni sevgenge ol yakın.
Bu mazun gonlüme sakın,
Degme, Mevlâyı seversen.

22

Meramet et, kaşı keman,
Alim insanga benzeysin.
Süzilip keldigin zaman
Selbi boylıga benzeysin.

Dinge kelir korgen, kâfir,
Zulumın çok, sonı hayır.
Tutmışsın yukin cevair,
Ulu kervanga benzeysin.

Boyına endam biçilmiş,
Ak gerdanga ben saçılmış.
Türlü çiçekler açılmış,
Baaristanga benzeysin.

Bu Umer ep maktar seni,
Yaş yerine töker kanı.
Kel, marum eyleme meni,
Bir adil hanga benzeysin.

23

Sabadan bagçaga kirdim,
Bulbulim gulge sarılmış.
Dost gulnin bentin koparmış,
Garip fidanga sarılmış.

Men aşıkım, mana yazık,
Farmagında hatem yuzük.
Kolların sıkmış bilezlik,
Zulfi gerdanga sarılmış.

Aşıkın sakın unutma,
Meftuninim, otka yakma.
Kundeşime kaş oynatma,
Bir can bir canga sarılmış.

Umerin ep eter tilek,
Ahımdan yanar ep yurek.
Ahır bizni eter elâk,
Bu dertler bizge sarılmış.

24

Menim, sen kozi nurlıga,
Elim barmaz, kuçim yetmez.
Sen kibi saçı karaga,
Elim barmaz, kuçim yetmez.

Yuzini kordikçe, canım,
Evdalık elverdi mana.
Menim bir fırsatle sana
Elim barmaz, kuçim yetmez.

Seninçün zarım, aglarım,
Çıkar takdirim dumanı.
Sen kibi Ayga, sultanım,
Elim barmaz, kuçim yetmez.

Umer kaldı mateminde,
Ziyade bar gonlü sende.
Kulın olıp sana şimdi
Elim barmaz, kuçim yetmez.

25

Şu karşıdan kelgen dilber,
Boyı selbi dalga benzer.
Yanında bir kız lebile
Gonce açmış gulge benzer.

Kelinnin kozleri mende,
Kız cefalar etmez dosta,
Kelin şerbet kibi tasta,
Kız tabakta balga benzer.

Kelin kızga yapar suçı,
Kız kelinge yeter kuçi.
Kelinnin – ibrişim saçı,
Kızın sırma telge benzer.

Kelin der ki, adım uriy,
Kız da meleklernin biri.
Kelin çölde çiçeklerge,
Kız bagçada gulge benzer.

Cever olsın yapınızda,
Misk ve anber kokunızda.
Aşık Umer kapınızda
Bir azatsız kulga benzer.

26

Bu gulşende ayat eyle,
Gayrı bagga koçme, bulbul,
Gece kundüz ep naz eyle,
Gul senindir, keçme, bulbul.

Meni uykudan koterdin,
Tilegim solmaya verdin.
Kalibinde sakla derdin,
Yatka sakın açma, bulbul.

Bırakma aşıkın kozden,
Gonul eglendir bu yuzden.
Biz de aşk-sevdamız, bizden,
Yol degildir, kaçma, bulbul.

Bu kunler iç boyle kalmaz,
Bil, tikende aman kelmez.
Bu gullerden fayda olmaz,
İnanma, ant içme, bulbul.

Bu Umer kaynayıp coşar,
Kaçan aşkın adden aşar?
Gonceler davaga tüşer,
Bir-birine keçme,bulbul.

27

Ne ceversin, be-ey cana,
Sana kiymet baa olmaz.
Kormedim sen kibi asla,
Aşıkka iç aşna olmaz.

Aşkın başıma belâdır,
Ettigin cevru-u cefadır.
Kaşların hancer-kazadır,
Sen kibi hoş ceyran olmaz.

Meni sen şay ettin alka,
Kozimden kanlı yaş aka.
Bu gonlü hasta aşıkka
Cefalar daima olmaz.

Nedir o nazların senin!
Korgen kâfir dinge kelir.
Gonuller almaga bilir,
Aceptir, çekinüv olmaz.

Umer, biçarenim alâ,
Misgamber zulfin hoş mana.
Bu cianda yanıp sana,
Men kibi kavrulgan olmaz.

28

Gonul, dost evine barma,
Alın can dostın anlasın.
Er guzelge guzel deme,
Olsa, ozinde ırz olsın.

Bizge kalmış yanıp-kuymek,
Vefasızdan vade kutmek.
Yarnı tenada beklemek,
Menim boynuma borc olsın.

Ayırma yarnı yarından,
Korkmaysın mı gunâhından?
Bir buse ber gerdanından,
Yasak olmasa, farz olsın.

Umer, bildin ki yat oldın,
Lal ve yakutka zat oldın.
Gonul, bildin ki mat oldın,
Sür piyadeni, koz olsın

29

Gamından, ey saçı Leylâ,
Aklımı coydım, mecnunim.
Sana insaf bersin Mevlâ,
Bilir çekken er bir kunim.

Kavuşmak lâyıktır aslı,
Melek ya uriydir aslın.
Senin bu dunyada mislin
Bulunmaz boyı tuzgunim.

Eki kaşın hilâl olmış,
Siya kozler celâl olmış,
Kızarmış alnın al olmış,
Nedendir benzi gulgunim?

Seçilmez leblerin gulden,
Zulfin kokulı sunbulden.
Bırakma hatrimi elden,
Serinsin kalbi mazunim.

Umer, dil yara baglarsa,
Ayrılık koksün daglarsa,
Vakıtıdır kan aglarsa,
Daima yaş tolı kozlim.

30

Gamınle ey, menim er kun,
Oldı kederli bu gonlüm.
Boy-postın yaraşık, tüzgün,
Ciannı eyledi meftun.

Kırmızı gonce yanagın,
Can şarabıdır dudagın.
Nazlı yurişin endamın,
Ciannı eyledi meftun.

Elinden şarap içkenni
Sarguş eter bir kulgenin.
Senin şu mamur kozlerin
Ciannı eyledi meftun.

Bagırım aşk ile yanık,
Cefa etmek neden lâyık?
Yoksa tek menim mi aşık?
Ciannı eyledin meftun.

31

Sana, gul kibi nazik ten,
Kaar, kasevet bermem men.
Gul bagında gonce kibi,
Salın, gizli sırımsın sen.

Bu kulkü mahsustır sana,
Yanagın kanda, men kanda?
Kel de temaşa bagında
Salın, gizli sırımsın sen.

Ecel gul mevsimidir bu,
(Gece-kundüz etem arzu).
Selbi boyın ile, nazlım,
Salın, gizli sırımsın sen.

Umer ile bir olıp sen,
Gulbagına birge kirsen,
Kayd çekip nazlılar kibi
Salın, gizli sırımsın sen.

32

Gamınle arkadaş olsın,
Omürlik bir yoldaş olsın.
Olursa, boyle yar olsın,
Bana yar oldı, var olsın!

Odır guzeller Sultanı,
Bana itmekte ihsanı.
Alemde yoktır akranı,
Bana yar oldı, var olsın!

Kozim yok şimdi kadede
Muşkullik vardır gonlümde.
Muradım uzre alemde
Bana yar oldı, var olsın!

Bir tenada kuçagıma,
Kavuşmasa, bahtım kulmez.
Bunı Umer inkâr etmez,
Bana yar oldı, var olsın!

33

Asretinden nazlı yarem,
Kalmadı takatım, alım.
Tende oldıkça bu canım,
Menden keçmek mumkün degil.

Ne ola, şen zalım yarım,
Kavuşmakçün talapkârım.
Madam sende kozim varmı,
Menden keçmek mumkün degil.

Ey, gul kibi kiyafetli,
Gonlüm olsın ur, şenlikli.
Sana sarılmak niyetim
Menden keçmek mumkün degil.

Eylersen Umerle subet,
Sana mecbur olır elbet.
Etmedin gonlumce ulfet,
Menden keçmek mumkün degil.

MURABBALAR

DÖRTLİKLER

1

Yuzini Kuneş ve Ay korer ise ayran olır,
Ah etip kok gudürder,melekler aglayan olır.
İzlerine yuz surgenler cumlesi Sultan olır,
Ep guzeller padişası saf-elâlım, sevgilim.

Suv kibi pak yuzine asret olarak aglarım,
Sensiz olsam cennet bagında bile gam baglarım.
Asretinden kozlerimden yaş akar, kan aglarım,
Ayran oldım, bilmeyim men ay ve yılım, sevgilim.

Der ki Umer, senin içün tatlı candan keçmişim,
Ateşinden pervane kibi yanıp kul olmışım.
Azatım er nesneden, can-u ciandan keçmişim,
Menim er an sensin fikrim ve hayalım, sevgilim.

2

Bar şu omrüm varına menden selâm et, ey saba,
Guzeller serdarına menden selâm et, ey saba.
Yuzine yalvarırım, şanına yat el tiymesin,
Zulfi anber kokuganga menden selâm et, ey saba.

Kirpiginin sırı berdi mana çok dertler asıl,
Yok olmadı ta başından bu kasevetler asıl.
Kavuşuv meleminden marumlar ne işler asıl?
Şu hanceri keskinge menden selâm et, ey saba.

Kalmışım ki bu çıkımsız dertim ile ayrette,
Can kavuşsa eger asıl başka seyri istemem.
Sıması ketmez kozimden, hoş nazları koksümden,
Yurüşi cilvelige menden selâm et, ey saba.

Çoktan onın izlerinden ayrı tüştim, dostlar,
Kimler ile gezeyür, bilmem onı kimdir, dostlar.
Ruhı tekrar şenlik istegenge menden, hafif yel,
Yarına, agyârına menden selâm et, ey saba.

Umerni şad etse o guzeller şahı, hoş eter,
Bazan azat etse, men aklını bazan hoş eter.
Bazen bu tarafka ograsa, yolını hoş eter,
Lutfına, zulumına menden selâm et, ey saba.

3

Bakmaz oldı yuzime, ol yarga nettim, ey Saba?
O Ay yuzli, lebleri şekerge nettim, ey saba?
Aşkınen yandım, yakıldım, kel meramet et die,
Lebi lâleday şırın sözlige nettim, ey saba?

Kaşları kurmış, kemanın, ne azaptır arası!
Zar çektim ki, niaetsizdir içimnin yarası.
Kene şefkat etmedi iç o yosmalar yosması,
Evvel mana çin-sadık perige nettim, ey saba?

O duşmanım keçmegendir iç menim cananıma,
Kim bilir ne türlü al etti menim Sultanıma,
Hak bilir, rakibin duşmanlıgı etti canıma,
Fitneci ve piç o yabaniyge nettim, ey saba?

Taliyim yok emiş, o takdirimnin aksi demek,
Kimge kul olsam, mana çektirir ahır bin emek.
O kadar yalvarıp baktım, nice bir ettim dilek,
Keçmedi, ol yanagı gulzare nettim, ey saba?

Sen bilirsin, Yarabbi, oldı garip gonlüm harap,
Çektigim hatrime kelmez, eylesem bir – bir esap.
Sen tilge al o şahnı ve eylesin oyle cevap,
Söylesin: - Bu çaresiz Umerge nettim, ey Saba?

4

Kozlerim yaşı akan oldı, sevdigim, elvida!
Selbi boyım bir keman oldı, sevdigim, elvida!
Kozim yaşı kene kan oldı, sevdigim, elvida!
Deycegim hayli zaman oldı, sevdigim, elvida!

Ayrılık ateşi menim koksümi yakan oldı,
Gece – kundüz aglamaktan içim-bagrım kan oldı,
Bu alçak takdir meni bosagadan kuvgan oldı,
Meskenim başka mekân oldı, sevdigim, elvida!

Alemde seyyah olıp kezdim ciannı daima,
Bulamadım senin kibi hoş dulberlik saibi.
Çektigim yolında mana duşmanlardan daima
Açuv sözlerin beyan oldı, sevdigim, elvida!

Evelleri kavuşıp kuvandıgım kunler kani?
Kaval kibi inler bagrım, şimdi andıkça seni.
Döndim bir divaneye, tanımaz oldım kendimi,
Akıl-fikrim darkagın oldı, sevdigim, elvida!

Der Umer, ey gul yuzi ay kibi, unutma meni,
İçimin kederini anlagan, unutma beni,
Bazıda bir an, guzeller şahı, unutma meni,
Kel, yeter, mana olgan oldı sevdigim, elvida!

5

Ey nur yuzi, şubesiz, Şems-i cianım elvida!
Gul yuzine bakayım doyunca, canım, elvida!
Men uzak illere kitsem, asretim şimdiden son,
Keldi irişti bugun vakıt, zamanım, elvida!

Eglenem gurbetlik etip, belki bir an kelmezim,
Bagrım ayrılık ateşi yaktı koksüm delmezim?
Hak bilir ki kayda ketsem, ya kelir, ya kelmezim,
Belki işitmeysindir nam ve nişanım, elvida!

Çekişüv, zulumle daim keçti kunlerim menim,
Başıma bir bir kele çeşit yurüşlerim menim.
Halk içinde bir zamanlar anılır namım menim,
Nice yıllar kozden yok oldı mekânım, elvida!

Dert ve gam askerleri kondılar sevda başıma,
Asretlik kılıçı sokuldı, bak bu koz yaşıma.
Kelip sardılar koksümi, kasd eyleyip aşkıma,
Meni gark ettiler gamlı koz yaşlarım, elvida.

Nice bir Aşık Umer, bu gamle ulfet eteyim?
Bulundıgım yerlerde dostka vasiet eteyim?
Nice bir dert ve belâ çekmekni adet eteyim?
Kabrim uzre yazarlan ah-u figanım, elvida!

6

Gider oldım, sag-esen kalasın, ey yar, elvida!
Senin içün çekmişim çok gayret ve zar, elvida!
Gonlümi berdim emanet sana, tursın, sevdigim,
Kelip isbat eyler isem, etme inkâr, elvida!

Yaptıgım çoktır sana yuz bin cefa kunde men,
Ettigim zulumları elâl et mana, dedim men.
Gece-kundüz cumle istegini eda ettim men,
Bulmadım men senin kibi sadık bir yar, elvida!

Alemi var eyleyen ol ek Huda'nın aşkına,
Alemde mukaddes ol aşık-sevdalık aşkına,
Meramet kıl ettigimiz zevk-sefanın aşkına,
Yılda bir kere yuzini koreyim, yar, elvida!

Kelmedi bu dunyaga senin kibi, ey guzelim,
Bulmadım senin kibi Kuneşke benzer guzeli!
Dunyaga açılsan eger, ey alnı-Ay guzelim,
Bu guzellik ykmini hoş eyle izar, elvida!

Der ki bu Aşık Umerçün keldi bir gizli sada,
Matem sırından dellâllar ketirdi bizge nida.
Ayrı tüştik bir-birimizden ne yazık, bu alda,
Sevdigim, sen bir yana, ben bir yana, yar, elvida!

7

Gider oldım, ulu yollım, sesim kokke çıkmadan,
Çıkarır gonulden bizni ayırılgan dakkada.
Bizni kavuştırsa yarga kudreti çok ol Huda,
Tili bulbul, saçı sunbul nazlı yarem, elvida!

Ayrılık koründi kene, yuzi gul, yanagı al.
Çarh ise aksine döndi, boyım oldı kene "dal".
Sevdigim demler seninle kozime oldı hayal,
Tili bulbul, saçı sunbul nazlı yarem, elvida!

Takdir oyledir, başına yazılgan er iş olır,
Eki gonul bir olunca, istegen dostın bulır.
Ya olerim, ya kalırım, kim bilir, Mevlâm bilir,
Tili bulbul, saçı sunbul nazlı yarem, elvida!

Sadıkane bir kulındır, bekler edi yarını,
Nice ihsanını korip, çok emiştir nanını.
Garibin etimindir, unutma Umer kulını,
Tili bulbul, saçı sunbul nazlı yarem, elvida!

8

Başka dilberden vefa sensiz aram olsın mana.
Eger sevda olursam, sensiz aram olsın mana.
Sendedir divane gonlüm, ey guzellerden guzel,
Bir an sefa sursem, o sensiz aram olsın mana.

Olmasa da, teklifke akkım, yazmışım nagmeler,
Yazmaga iç kudretim yok, otka yandı kalemler.
Kâde al, kâde yeşiler kibi kiydim kiyimler,
Dulber kıyımli yosma sensiz aram olsın mana.

Ayagın bassan, şu izine koksümi süyresem,
Kezdigi yerlerini yuzin kibi pak eylesem.
Yıkılır dönen dunya aşkınle bir ah eylesem,
Ayat zevkı, sevgilim, sensiz aram olsın mana.

Sana sevda oldıgımdan sanma divane meni,
Aşık-sevdanım evelden, sanma mestane meni.
Aşık Umer dost-aşnadır, sanma yabaniy meni,
Zevk ve şadlık faydasız, sensiz aram olsın mana

9

Korip dulberligin, oldım kulın, canım Mustafa,
Ol sebepten yok lâyıklık tende, canım Mustafa
Aşkın ile kozim yaşı akmakta ozen kibi,
Kel, bir kere meramet et sen de, canım Mustafa.

Eyle eyilik Mevlâyı seversen lâyıklarga,
Daim zulum eyleme, kel bu gonlü yanıklarga.
Naz tahtı uzre letafet koster bu aşıklarga,
Ta bugun sultan olmıştır İndde, canım Mustafa.

Dilbernin pak guzelligi bulmış lâyık urmeti,
Bu duamız aktan irmesiçün zaman devletin.
Oyle kiyas eyledim ki, leblerinin lezzetin,
Ustalıknen yapılgan şekerge, canım Mustafa.

Bu Umer maktar ki seni, anlatıp oz tilinen,
Dinle sen, ey aliy zat, maktavımnı can-gonulden.
Asıl budır azat etmek gonulni gam-kederden,
Kel olayık yan-yana canımda, canım Mustafa.

10

Yetti yarın adden aşık asreti bu canıma,
Teessüf ki, ahırı o kirdi menim kanıma.
Çünki dunyada er kavuşuvda bir ayrılık bar,
Elvida endiden son can dostıma, cananıma!

Men fakırnı o şahlar şahı imaet eylesin,
Alıma acınıp, o mana meramet eylesin.
Kâde kelip kabrim ustine ziyaret eylesin,
Olsem, söyleniz o guzeller guzeli – yarıma.

İcran sahrasına kene yol aldım Mecnun kibi,
Kormedim asıl cianda bu gonlü mazun kibi,
Eki kozimden gam selleri akar Ceyhun kibi,
Eger inanmasan, bak kozime al-ehvalıma.

Ayrılık, dert kılga döndirdi naçar endamımı,
Garip mecnunım ki, bilmem şimdi ay ve yılımı.
Alem sanasında korip bu perişan alımı,
Acınır kokte melekler okürip aglavıma.

Ey Umer, o şoknın gonlüne er kim lâyık olır,
Hazret-i Yakub kibi kozlerim aglayan olır.
Kim bu mulknin saibi olırsa, o Sultan olır,
Kavuşalmasam eger ol Kennanlı Yusufıma.

11

Ey peri yuzli şahım, gulim, baarim,merdanem!
Bir bakışnen aklım aldın, nazlı yarım, merdanem!
Al-takatım ketti elden men senin sevgilinim,
Neylerim, ah, malım-mulkim, cumle varım merdanem!

İzine yuz surmek içün toprak oldım yolına,
Mevlânın ihsanı çoktır, acınır men kulına.
Men kulın oldirmek içün hancer almış eline,
Kiyma meni, Ayga benzer gulizarım, merdanem!

Aşıkka zulum eylemek adeti dilberlernin,
Ekserisi zulumga usta o guzel gullernin.
Zan eterler keçer keter ahları aşıklarnın,
Karşına çıkmaz mı bir kun ai-zarım merdanem!

Der ki, Umer, adden aştı,ketmedi baştan tufan,
Boyle kalırsa eger, alımız olır pek yaman.
Ulu yollım, tiledi aşıkların senden aman,
Söyle, suçımı bileyim, gunâhlarım, merdanem.

12

Ey peri kibi dulber melek, saban hayır ola!
Ey yuzi Eskender kuzgüsi, saban hayır ola!
İntizarım, iç korünmez kozime zemzem suvı,
Ey dudagı cennet çokragı, saban hayır ola!

Acınıp meramet eyle aşıkka gazel kozlim
Yuzinle gururlanma, bakiy kalmaz,Yusuf kozlim..
Dinle nasiatım menim, işit, ey keman kaşlım,
Ey yuzi bayram yaraşıgı, saban hayır ola!

Aglamaktan belimi “nun”eyledin Yakub kibi,
Bilmezim kendimi asıl, gezerim Mecnun kibi,
Bir devasız derkte tüştim, aglarım Eyyub kibi,
Ey derdimin tabibi, reben, saban hayır ola!

Ey şahım, Umer kulınnın ayıbın sora nedir?
Oldirirsen razım, elâl kanım, canım senindir.
Lâkin senin zulfinden ayrılmak emri nedir,
Ey gonuller hırsızı, dilber, saban hayır Ola!

13

Meraba, ey zulfi anber, bu sabah hayır ola!
Ey bakışı cilveli dilber, saban hayır ola!
İcran zametine koyma bu aşık mecnunınnı,
Kaçma, ceyran kozli,menden,kel, sabah hayır ola!

Kozimden iç ketmez arzu hayalın meftuninim,
Kozleri gece kundüz kan aglagan mecnuninim.
Gam yuvasından çıkalmay inlegen bulbulinim,
Ey dal fidan endamlı dilber, saban hayır ola!

Aşıkına kerem kıl kel, dulberligin solmadan,
Omrüm kadesi ep yasak şarabınle tolmadan.
Ey guzel, bir kun ecel vakıtı etip olmadan,
Cıyınga kel bir an, ey guzel, saban hayır ola!

Bermedin Tanrı selâmın bu Umer biçareye
Nazlı yurüşinle keldin cilveni kostermeye.
Bir kere lâyık kormedin mana dikkat etmeye.
Ey Peri kibi guzel yosma, saban hayır ola!

14

Ey Umer, mecnun Umer, asret Umer, Aşık Umer,
Bu cianda kimsege iç zararsız Aşık Umer.
Sözlerinde, yazında beyan oldı mantık, mana,
Cumleni fars ile de tasvir eter Aşık Umer.

Vallaiy bu vucudım yandı ve kul oldı, imdat!
Ta kiyametke kadar ebediy nurlısın, ey-at!
Birligine şubemiz yok, kul-u alla ve ehad,
Anarlar insan-ayran, kuneş ve Ay, Aşık Umer.

Elde kade, tilde hu, aşkımdır sultanım ulu,
Şeytan şerrinden, duşmandan kaçınıp aglarmız hu.
Evveli hu, ahırı hu,bir daa maşerde hu,
Alemi terk etip, serseriy gezer Aşık Umer.

Dinciden sor ki, dunyada devletler tacı nedir?
Camige kir, kıl ibadet-bu cemaatler nedir?
Dinle divan nushasın, kor ki, bu ikmetler nedir:
Er gece çok türlü fikirler yazar Aşık Umer.

Alemin sevdasın, Tanrı, başıma tac eyleme,
Mukaddes defterge, Rabbim, bizni muhtaç eyleme.
Dunya arzusı degil, alçakka muhtaç eyleme,
İstemez iç ya Rabbim altın-kumüş Aşık Umer.

Ey haberdar olmagan, kel cumleden Alla içün,
Yalvarırım ki akka şu hak habibulla içün.
Bu Umer unvanı neyler, vallaiy lillâ içün
Ak içün dava koteir er sefer Aşık Umer.

15

Ey alnı-Ay, yuzi-Kuneş, aldın aklım sevgilim,
Yaş civansın, ihtiyat ol, alma ahım, sevgilim.
Mecnun kıssasına inanma, o bir efsanedir,
Mana eyilik et, nazlım, yuce şahım sevgilim.

Sevgilim, yoktır cian içinde sen kibi guzel,
Yosmalar çöktirir, lâkin sana kiymet yok, guzel.
Bir guzelde yoktırdır ki, sende olgan ince bel,
Tili bulbul, yuzi al gul, siya kaşlım, sevgilim.

Ak bilir ki, men sana candan olmışım muptelâ,
Asretinle gece kundüz çekmektenm dert ve belâ.
Bu koznin, bu kirpiknin kiymeti yoktır evvelâ,
Kozimnin nurı dahi kaşı mihrabım, sevgilim.

16

Kulını horlama, kel ey, yaş civanım, sevgilim!
İsminnin sevdasım men, kaşı kemanım,sevgilim!
El-alem bil ki, er yerde yuzler seni, sevgilim,
El rakibin kendine söyletme canım sevgilim!

Kendini bilmezler ile olma iç dost-aşina,
Hak taalâ kudret ile nazar kılmış kaşına.
Hor bakarsan kulına, türlü felâket başına,
Oyle bil ki, kelir sakt ol, yaş civanım,sevgilim!

Aşık olgan maktar seni daima bir naz ile,
Sevda olganlar maktarlar eycanlı avaz ile,
Aşıknın bagrın ezersin kunde bin bir naz ile,
Kulına zulum eyleme, gul civanım, sevgilim.

MUAMMESLER

BEŞLİKLER

1

Bir kuneş yuzli peri kibi melek sıma guzel,
Ak seni kılmış guzeller içre akransız guzel.
Kaşlarını çekmiş yanı doggan Ay kibi guzel
Kozlerinle ellerin kiyası yok, alâ guzel,
Sana akran olamaz, olsa butün dunya guzel.

Men senin meftunin oldım sadıkane, şubesiz,
Koksümi ok ile ep aldın nişane, şubesiz.
Cunbişin yurüşin kibi yok bir dane şubesiz
Guzelligin söz ile kelmez beyane, şubesiz
- Maşalla! - der yuzini bir korgen mıtlakla guzel.

Hoş yuzine vermiştir ufukın ziya – şavlesin,
Aşıkka zulmın nasip olır, kundeşke izzetin.
Bir nice biçareni yaktı ayrılık ateşin,
Yekâne incisin, dunya mulkinde yok kiymetin.
Neyleyim, kadrin bilinmez yerdesin, yazık guzel.

Olmasa Leylâsı, Mecnun çekmez edi oyle zar,
Çalışır Şirin içün Farhadı kor, gece-saar.
Baykuşka virane tüşmiş, bulbulge bagça gulzar,
Er kes aşık olırken, alınca bir maşukı bar,
Men seni sevdim, seni, ey şakiy mustesna guzel!

Ey yuzi Ay kibi dilber, gonlümi sardı dertler,
Aşk hizmetinde birisinden kuşanmıştır kemer.
Dönmez o sevdayı zulfinen oldirmese eger,
Ne kadar zulum etse, dönmez çeker Aşık Umer,
Koterir etsen ne derece naz erkelik, guzel.

2

Red ettim, keçtim er şeyden, atta dosttan istemem,
Mukaddes sahradayım, bag ve gulistan istemem.
Dil bulbuli bar eken, kuşlar yırlasa istemem,
Bulbulim er saar gulşende iç gulşen istemem…
Yani iç bir faydasız sevimli canan istemem.

Sevdayım başkasına yar olmagan er dilberge,
Gonul bermem ozünde yuz olmagan er dilberge.
Sevdayım surette yaman olmagan er dilberge,
Gonul bermem etegi pak olmagan er dilberge.
Bir garibim ki cianda, tiyme, sultan istemem.

Bir melek sımadan ayrı çektigim gamdır menim,
Er kunim ayrılık, nasibim kan – matemdir menim,
Oşek, tazirden zayıfım, talliyim kemdir menim,
İç mana aglaşmasın, kozlerim yaşlıdır menim.
Yok yerde çaglaşmasın, aşkı çok olgan istemem.

Yar olsa, içimnin yarasın anlagan isterim,
Ne korünir erde derdim bar, ne derman isterim.
Canım can bagışlar sözni ustazdan isterim,
Bala canga şunda bir eglence canan isterim.
Aşık kadrin bilmegen, vakıtsız solgan istemem.

Barmı bir yar, ey Umer, hasta alından anlagan?
Aşık olgan dostının şu aşk sırından anlagan?
Bulbulnin aynaklıgın gulnin renkinden anlagan?
Şoyle bir candan sevdigim olsa, aldan anlagan,
Toktamay ona bagışlar edim, men can istemem.

3

Bu bir mesele, eylemez er dilber aşkını şad.
Gonlü hasta aşıklar, anlanız, etmeniz inad.
Aşkına bel baglaman, yahşılıgına inanman.
Akibet, yuz döndirip,yaşın eter Şat ve Furat.
Er kelgen sevimliler ettirmişler feryad ve dad.

Sevdalarnı aşık divanege kiyas ettiler,
Ettiler, illâ kuru kavgaga kiyas ettiler.
Anların aşkını tüş-hayalga kiyas ettiler,
Sadıksızlıkta dahi dunyaga kiyas ettiler.
Oldılar sebep olar yapılmakçün daim fesad.

Yasak da mumkün degil, bakmaz yasakka şubesiz,
Acımsızdır, çalışır dag uzre dagga şubesiz.
Bin nasiat eylesen, koymaz kulakka,şubesiz,
Kumüşke gark etsen de baştan – ayakka, şubesiz
Kene gonlun harap eter, olır muradın berbad.

Zerrece kavuşmak istesen eger, aram olır,
Sana yuz kostermey yabanlarle akşam olır,
Eger “elif” eken boyın, zulmı ile “lâm” olır,
Arayıp tapkanı bin olmaycak pis-aram olır,
Kosterir sevgi muabbet onlara senden ziyad.

4

Navrez pıtak burledi, kokulı zaman bir yana,
Yosmalar bogçanı seyir ettiler er bir yana.
Çıkmadı sensiz sakin yurekli server bir yana,
Yalınız bir yana sen olsan, guzeller bir yana,
Kimsege bakmam ep alem kelse eger bir yana.

Lakırdıda onın şırın sözlerinin sırını,
Başkaları anlamaz, aciz kalır, taksimini.
Kimin ayran etip, sevdaga saldın kimini,
Almak içün cilveli yurüşinin talimini.
Ketti bahıt bir yana, selbi boy meger bir yana.

San meni boymaz, barıp yalvarayım Sultanıma,
Acınıp, insaf etip, belki korip figanıma,
Fitneler yaptırarak kasd eylemişler canıma,
Ey sevgilim, koz kore, kirmek isteyler kanıma,
Bir yandan cilveler ve hancer kirpikler bir yana.

Men efendim, kendime bak ki nice al eyledim,
Asret ateşine yaktım cismimi nal eyledim.
Butün kaygınle “elif” boyım buküp “dal”eyledim.
Asret, elem nagmesin birlikle tizip yolladım.
Gonul kuşı, bir yana, uçar gogercin bir yana.

Der Umer çektim yolında çok cefalar degersiz,
Ey melek,, munis olır mısın adamga sebepsiz?
Devr etip seyyarelerle semada gece-kundüz,
Cianda baht yıldızın arap gezer yolsız-izsiz.
Ay-yıldızlar bir yana, kuneş şavlesi bir yana.

5

Elbet, olmıştır, şubesiz, er keste bir ayrılık,
Kormemiştir asıl iç bunın kibi zar ayrılık,
Ey meded, yaktı menim başıma otlar ayrılık,
Ogramasın kimseler iç sana tekrar, ayrılık,
Kimge derdim aglayım der, mende de bar ayrılık.

Adet ettim kendime men ah ve tevbe etmekni,
Er kimni korsem, ona alım ikâye etmekni,
Alemge içimnin sırından rivayet etmekni,
Bilmez edim taliyimden men şikâyet etmekni.
Kelmeseydi başıma tekrar ve tekrar ayrılık.

Kimge feryad eteyim, ey zalim taliy biaman!
Kana ne oldı mana yar oldıgın devr-i zaman?
Maksad okım atılmaz boyım olır eken keman,
Kimseler bilmez, menim alım yaman oldı, yaman!
Ey ne muşkul dert emiş alemde, dostlar, ayrılık!

Tıştan bir mecnune döndim, aglarım zar-u zelil,
Bin bir adın urmetiçün kıl inaet ya Celil.
Rametinle kıl eyilik kulına, olsın delil,
Bir garip erlere tüştim, gezerim uryan melil.
Dunyanın kenligin etti başıma tar ayrılık.

Ey Umer, ayrılık gam inesin sançtı canıma,
Şadlık yuz döndirdi, endi kelmez kuvanç yanıma.
Kanlı kozlerime uyku kirmez, bak aglavıma,
Elime taş aldırıp, aenk içün figanıma.
Davulday koksüm dögdirir er an er bir ayrılık.

6

Yıldızlar şahı kok yuzine çekti asker gece,
Kıldı kok yuzini altın-kumüş sanası gece.
Keçti kunnin devri, başın gaflette koyıp gece
Kuneş yokaldıkça yanı Ay çekip hancer gece,
Kanga gark etti, şefak sanma korungen er gece.

Maksadı Aynın meger kene ciannı seyr etmek,
Kiyip altın kılıç, ister gece kokte kezinmek.
İnsan, ayvan, uriy melek yatagında gizlenmek,
Yıldızlarnı sanmak meger Eskender devr-i felek,
Zulmetke conemek içün fener yakar er gece.

Gece-kundüz aşk hayalinle bu sevdaga uyıp,
Kozlerim yollarda kalıp intizar uzre koyıp,
Fitnesi çok yaşlı bir gizli sır oldıgın bilip,
Şu kara saçın hayalınen gece kozin yumıp,
Sure ve dualar okup, eylerim ezber gece.

Ey Umer, gonlünni tınç etmese gam-sevda seni,
Unutır zan etme şu oynak cian onda seni.
Kayda barsan, arayıp izler tapar anda seni,
Şem onın icran gecesinde tınç koymadan seni,
Alın sorayıp Ay şavlesi sual berir gece.

7

Aşkın ile cigeri yangan kıdırsan işte, men!
Sen kibi bir alemge Sultan kıdırsan işte men!
Senin aşkınle, canım, yurekte raat kalmadı.
Gonlü gam tolu, ep aglayan kıdırsan, işte, men!
Aşıkka kan aglatır civan kıdırsan, işte men!

Akibet, senin yolında, sevdigim olsem kerek,
Bir fayda yok, meramet yok, sararıp solsam kerek.
Men bu dertni çeke-çeke, akibet, olsem kerek.
Oz ozini bilmegen ayran kıdırsan işte men!
Hastayım, bu dertime derman kıdırsan işte, sen!

Süzip ceyran kozlerini aşıkka naz eyledi,
Zulmını adden aşırdı, eyilik az eyledi.
Aglayıp, kulmedigine sevdigim az eyledi.
Bagrı yanık kozleri kan kıdırsan işte, men!
Kulın aşkına sebep olgan kıdırsan – işte,sen!

Akılımı yok ettirdi şu senin ceyran kozin,
Canıma kâr eyledi bu naz ile şırın sözin.
Dulberlik içinde padişasın, kiyassız yuzin.
Dulber bagına bekçi ridvan arasan işte, men!
Dulberlik içinde ur civan arasan işte, sen!

Der ki Umer, et meramet, sil bu kozim yaşını,
Kuv ozinnin hızmetinden o rakip yalancını.
Aklın aldırdı er korgen kozlerinle kaşını
Saklı inci çıkarır derya kıdırsan – işte,men!
Gerdan – kumüş, lebleri mercan arasan işte, sen!

8

Şunda bir guzel eyi oynaşka baglandı gonul,
Tutması mumkünsiz uçan kuşka baglandı gonul.
Şuret ustalıgıle tuzakka baglandı gonul.
Sanarsın taze aşk zıncırına baglandı gonul
Mustafadır adı, bir nazlıga baglandı gonul.

Onın kulımız, eter divane, kelmez kiyaska,
Gul çırayı tazedir, pervane kelmez kiyaska,
Alemni alır-satar, pervane kelmez kıyaska.
Şoyle bir oynak, şakiy sözlige baglandı gonul.
Mustafadır adı, bir nazlıga baglandı gonul.

Yurüşi dervişlerni ve er kimni ayran eter,
Söyleyişi, kulüşi aşıkka can kurban eter.
Bakışı er yernin selâmetligin viran eter.
Mucize kozli, hoş cilvelige baglandı gonul.
Mustafadır adı, bir nazlıga baglandı gonul.

Nurlı siya kozli o, irmiş guzellik çagına,
Can kuşı kapılmıştır zulfinin tuzagına.
İbrişim ilmekke benzer kumüş has parmagına.
Altın yuzügini satıcıga baglandı gonul.
Mustafadır adı, bir nazlıga baglandı gonul.

Bir sebepsiz dilberge mail olmazdım men geda,
Alem-i gayıptan meger ete dellâlar nida.
Der ki bu Aşık Umer, koptı yurekten ol seda.
Eşit, canım, ol yaman seslige baglandı gonul
Mustafadır adı, bir nazlıga baglandı gonul.

9

Ep nasiattır sana bu sözlerim sayma, gonul,
Hoşlıgın boşka keter, ep dillere uyma gonul.
Çünki akikiy bulunmaz er melek sıma, gonul,
Kordigine tüşme, akis sözlerge uyma gonul,
Gaflet elvermez bu yolda, aç kozin, yumma,gonul.

Teşker kendinde, ararsan sana sadıkane yar.
Nasıl senden fayda mana, ne de menden sana bar.
Akıldane isen, ol bu sözlerime issedar.
Kordigine tüşme, akis sözlerge uyma, gonul.
Gaflet elvermez bu yolda, aç kozin, yumma,gonul.

Bir tabibe aç ki sırın, melem etsin yaraya,
Oşeklerden boyanır agın, bilirsin karaya.
Gafil olma ki sakın, belki gidersin araya.
Kordigine tüşme, akis sözlerge uyma, gonul.
Gaflet elvermez bu yolda, aç kozin, yumma gonul.

Bir emanettir bu tenbe, ceverin eyle kabul.
Nefske uyıp ketme ki, çıkar elinden dogru yol.
Der ki Aşık Umer, elçek, keyf-istekten uzak ol.
Kordigine tüşme, akis sözlerge uyma, gonul.
Gaflet elvermez bu yolda, aç kozin, yumma,gonul.

10

Canım, arama tende, meni canda bulırsın,
Bir kun borc ceverimi kanda bulırsın?
Boysunmaz gonulni icran bagında bulırsın.
Şimdengeri canım, meni sen kanda bulırsın?
Yolım kene can illeridir, anda bulırsın.

Devir oldı, baar aleminin gulleri soldı,
Kış deviri cıyınının şarabı toldı.
Can kuşı avelendi, kararın bilmez oldı.
Şimdengeri canım, meni sen kanda bulırsın?
Yolım kene can illeridir, anda bulırsın.

Kal sag ve esen, kulına bir gayrı tenbe oldı,
Gurbette gamım başıma uzak emel oldı.
Kaldı divane gonlum seninle, guzel oldı.
Şimdengeri canım, meni sen kanda bulırsın?
Yolım kene can illeridir, anda bulırsın.

Çıktım kene bu yolga ki, adın işitkenler,
Gonul ve can sarfını odemek arz etkenler,
İç keri dönip kelmedi, ep kaldı ketkenler.
Şimdengeri canım, meni sen kanda bulırsın?
Yolım kene can illeridir,anda bulırsın.

Aşık Umerim, çunki aşk ile ulfetke tüştim,
Sevda gamına zulfin ile zulmetke tüştim.
Bir uzun-uzak, ziyeti çok gurbetke tüştim
Şimdengeri canım, meni sen kanda bulırsın?
Yolım kene can illeridir, anda bulırsın.

11

Acuvsız bu takdirin işi er dem figan emiş.
Aka-aka kozlerimin yaşı kan olmak emiş.
Ta Elestten bu yazılmış alnıma menim emiş.
Çare ne , başımda yazı – bu kunni kormek emiş.
Bu emiş takdirin işi, gurbetke salmak emiş.

Asretke tüştim, imdat ey, men gamınle minetke,
Zerrece gonul bermem men bu sefa-ziyafetke.
Ya suvım, ya topragım çekti diyarı gurbetke.
Çare ne, başımda yazı-bu kunni kormek emiş.
Bu emiş takdirin işi, gurbetke salmak emiş.

Şimdilik, daa menim gonlüm melâmet kosterir.
Adettir,er gamın sonı selâmet kosterir.
Bakayık, devran kuzgüsi ne suret kosterir.
Çare ne, başımda yazı-bu kunni kormek emiş,
Bu emiş takdirin işi, gurbeke salmak emiş.

Der ki Umer, ebediy kerim ilâiy bu ne al?
Saltanat cumle senindir, yoktırdır sana zeval.
Gurbet ilde çeke-çeke oldı dal boyım hayal.
Çare ne, başımda yazı-bu kunni kormek emiş,
Bu emiş takdirin işi, gurbetke salmak emiş.

12

Tüşti, napayım, aramızga ateş-i icran,
Attı seni bir yana, meni bir yana devran.
Unutma ki bu men kulını bazıda bir an.
Şimdiden son, canım, meni sen nerde korersin?
Bir daa meger endi ta maşerde bulırsın.

Sevdaga uyıp aşk ile ateşlerge tüştim,
Terk eterek sevdigimi, asretlerge tüştim.
Yangız başım alıp, vadiy gurbetlerge tüştim.
Şimdiden son, canım, meni sen nerde korersin?
Bir daa meger endi ta maşerde bulırsın!

Senin ile gonul hoş olırdı, senin olsın.
Gonlün yatkan şen cıyınlar senin olsın.
Unut Umerni bus-butün, alem senin olsın.
Şimdiden son, canım, meni sen nerde korersin?
Bir daa meger endi ta maşerde bulırsın.

13

Dert-u gam ve minet yakamız oldı,
Munlı kozim kanlı yaş ile toldı.
Akibet, bu sevda canımı aldı.
Diyarı terk ettim yar sebebinden,
Sor, bulbul ne çeker gul tikeninden.

Seni sevdim, asıl kulmedi yuzim,
Şanına tüşermi, keçmedi sözim.
Kel, meramet eyle,candan azizim!
Diyarı terk ettim yar sebebinden,
Sor, bulbul ne çeker gul tikeninden.

Tüştim gonul ukmi, can alınır mı?
Bir can acıgan dilber bulunır mı?
Boyle zulumga sabır olunır mı?
Dagda mekân tutam yar sebebinden,
Sor, bulbul ne çeker gul tikeninden.

Seni sevgenimden kaynayıp coştım,
Başkasına berip, fikrime şaştım.
(buna çıdayalmay dagları aştım)
Diyarı terk ettim yar sebebinden,
Sor, bulbul ne çeker gul tikeninden.

MÜSEDDESLER

ALTILIKLAR

1

Maşalla! Korünişin Ay, yuzin al olmış durüst!
Mislin yok başkasına kore, kemal olmış durüst!
Tişin inci, leblerin bullür – lal olmış durüst!
Gonce lâle kibi yurüşin alâ olmış durüst!
Yuzine ettim nazar cilven zeval olmış durüst!
Guzel, kaşların tolı Ay, ep hilâl olmı durüst!

Cellât kozlerini kordim ki, nice kan eylemiş,
Dertli aşıklarnı ayagında kurban eylemiş,
Guzel Mısırga kendini aliy Sultan eylemiş,
Eskende serin ruzgâr zulfin perişan eylemiş.
Dagılıp urbaların, çıplak tenin olmış durüst!
Ak yuzin uzre dane-i benlerin olmış durüst!

Urulganım sen guzelge, ya meleksin, ya peri.
Bu ciannın nurı sensin, padişa olsan yeri!
Korgenler, lelâ, seni, Mecnunın oldı ekseri
Ay yuzini kormegenim hayli demdir, ey peri.
Yuz sıman ah, menim içün tüş, hayal olmış durüst!
Kozlerinde tolı yaşlar adetiy olmış durüst!

Husnini kiyaslap maktadıgım deme boş bir laf,
Kuzgü şavlesi dulberligin guya bir inci saf.
Yuzinnin Kâbesin kormek isterim, barmı insaf,
Söylerim ben sadıkane, söylemem esassız laf.
Bu Umer aşkınle, kor, asret-melâl olmış durüst!
Derdin ile ai-zarı guzel al olmış durüst!

2

Ey gonul, devletle adam kirse de bin yaşına,
Zeer katar bir kun ecel ahır dunya aşına.
Eyleme, ey dil, aves samurına em kaşına,
Nagşına aldanma ancak, aşık ol nakkaşına.
İbret ile kıl nazar halkın mezarı taşına,
Er kesnin bir kun kelir elbette o da başına.

Yıkılıp ta töşekke çaresiz farısan kerek,
Kaviyim deyü ferahlanma, elâk olsan kerek.
Haktan asıl oldıgın bilerek ak olsan kerek,
Nice yıllar kara yerde yatacak olsan kerek.
İbret ile kıl nazar halkın mezarı taşına,
Er kesnin bir kun kelir elbette o da başına.

Nice yerden artta kalmıştır dunyaya verilen,
Yanılır buna muabbet ile dil verip seven.
Mal ile zapt eylesen Kârun kibi dunyayı sen,
Akibet, kiysen kerek ensiz, yakasız kolmek sen.
İbret ile kıl nazar halkın mezarı taşına,
Er kesnin bir kun kelir elbette o da başına.

Zekiy ol, Tanrı'nın aşk yolı selâmettir sana,
Nefsinnin sırlarını bilmek seadettir sana,
Daima olıp turgan olüm işarettir sana,
Saibi bir kun alır ruhın, emanettir sana.
İbret ile kıl nazar halkın mezarı taşına,
Er kesnin bir kun kelir elbette o da başına.

El kibi dunya içün gafil olganlar elmesin,
İhtiyac inesine nazik vucudın delmesin.
Ey Umer, bu sözlerim sakın sana kuç kelmesin,
Kendisine bu yeri-dunyayı bakiy bilmesin.
İbret ile kıl nazar halkın mezarı taşına,
Er kesnin bir kun kelir elbette o da başına.

3

Ey gonul, bu alemin yuzinde subet kalmadı,
Kalmadı, halkın arasında muabbet kalmadı.
Kalmadı, işlenmedik, dunyada devlet kalmadı,
Kalmadı, seyir et, iç bir eski adet kalmadı.
Kalmadı, bir meyvanın dadında lezzet kalmadı,
Kalmadı, iç sanat saibine izzet kalmadı.

Kalmadı, alemde bir zerre bulunmaz kumüşsiz,
Kumüşsiz er ne murad etsen, alınmaz kumüşsiz.
Kumüşsiz er yerde çin kadrin bilinmez, kumüşsiz
Kumüşsiz yanında bir civan süzülmez kumüşsiz
Parasız, maksat alınmaz tilge minnet kalmadı
Kalmadı, bil, bilgi mektebine hızmet kalmadı.

Kalmadı, ketti elimden ihtiyarım, bilmedim.
Bilmedim, terk eyledim namus ve arım, bilmedim.
Bilmedim, yagma ettim elimde varım, bilmedim.
Bilmedim, hataga keçti omrüm-varım, bilmedim.
Bilmedim, aşk-sevdadan başka vaziet kalmadı.
Kalmadı, asla tenimde iç urriyet kalmadı.

Kalmadı, alem kibbarı ki urbada, bilmiş ol!
Bilmiş ol ki, gittiler anlar piyade, bilmiş ol!
Bilmiş ol cailleri, kokü̈si nazda bilmiş ol!
Bilmiş ol kâmilleri, elem-kaygıda, bilmiş ol!
Bilmiş ol, çektim Umer, alemde minet kalmadı,
Kalmadı, başıma kopmagan kiyamet kalmadı.

4

Kâ olır, bin şevk ile şenli eter aşk adamnı,
Kâ aglatır, kâ ise asret eter aşk adamnı.
Kâ zulmette olır, aydın nur eter aşk adamnı,
Kâ olır Suleyman şah, fakır eter aşk adamnı,
Kâ ayak tübinden alıp, yukseltir aşk adamnı,
Kâde dunyada gaette hor eter aşk adamnı.

Kâde gam gonul kuzgüsinde degildir cilveli,
Kâ bir masum olır aşk, kâde olır iradeli.
Adamga bin türlü surette korünir sevgili,
Takdir ayakçısı kâ içirir yılan zeeri.
Kâ sefa camın berip sarguş eter aşk adamnı,
Sanki tamçınen kene de hoş eter aşk adamnı.

Kâ olır kart ihtiyarsın kâ bir kart masumisin
Kâ olünin canısın kâ canlının merumısın
Kâ ziyade akikat meclisinni koş mumısın,
Kâ olır ki, bus-butün alemlerin meşurisin.
Kâ olır, halk kozinden avlak eter aşk adamnı,
Acizler diyarında elâk eter aşk adamnı.

Kâ el altı olırsa alem esirine ferman,
Serseriy gezersin daima kâ sarguş, kâ ayran,
Kâ bir sakiy devran kadesin urar, eter viran,
Kâ olırsın zerre kadar içip toprakka kurban.
Kâ ulılık kosterip, meşur eter aşk adamnı,
Bir harabe beyt eken, mamur eter aşk adamnı.

Kalmayım dersen Umer gaflette, bar sırını aç,
Aşk alemi bir acaip ibret kuzgü, kozin aç.
Kâ alâ, kâ guzellerle taparsın dostlık, kuvanç,
Serseriy gezersin daima ya çıplak, ya da aç.
Kâ olır, cian şahı destur eter aşk adamnı,
Gafil olma ki sakın, magrur eter aşk adamnı.

5

Bilmedin kettin eller bizge oşek ettigini,
Ruhiy imtian ile uküm emri tedbirini.
Kordigin tüşlerinnin anlatmadın tabirini,
Boynına kıldın belâ uzun emel zıncırını.
Ne vazgeçtin, ne el çektin, ne uslandın, gonul.
Ne bu nefs insafa geldi, ne sen uslandın gonul!

Genç, taze çagım edi, soldı baarim, bilmedin,
Bilmedin terk eyledin namusu arın, bilmedin.
Bilmedin, ah, keçti bu rutbe ruzgârın bilmedin,
Ketti sermiyan bile, kârın, zararın bilmedin,
Bir baştan başa gezip dunyayı dolandın, gonul,
Ne bu nefs insafa geldi, ne sen uslandın gonul!

Ey Umer, bildim, şunınçün istiraat sende yok,
Cisminnin esirisin ruhka riaet sende yok
Etti idrakine zarar, kabiliet sende yok,
İstidad kostermege imkân ve kuvvet sende yok.
Ne bu halkka yaradın, ne halktan utandın,gonul!
Ne bu nefs insafa geldi, ne sen uslandın gonul!

6

Bu cian bir tekie ki, kongan olmaz bunda aç,
Et itaat akka kalbinden kanaat kozin aç!
Açma derdin er keske, kalmadı berici ilâc,
Bu zaman fenalıgınen dost olunmaz, kozin aç!
Er kimge kılsan, gonul, alemde arzu-ihtiyac.
Ol sana Tanrı selâmın bermez olır, kozin aç!

Bir temaşadır bu alem butünley ilimge ep,
Altın-kumüş kavgası tüşti butün alemge ep.
Ol saibinin sözleri oldı bir efsane ep,
Bildirirsen eger içinnin derdini dostka ep.
Er kimge kılsan, gonul, alemde arzu-ihtiyac.
Ol sana Tanrı selâmın bermez olır, kozin aç!

Er ne söyler ise zengin, dinleyip derler eyi,
Bir fakırnı korse korümlice dunyanın eli,
İşitkenler ona derler ya mashara ya deli;
Kayda barsan pak urba ile yerin belli, belli!
Er kimge kılsan, gonul, alemde arzu-ihtiyac.
Ol sana Tanrı selâmın bermez olır, kozin aç!

Elde, Umer, uç pay et ol ak bergen nimetini:
Birin aşa, birin aşat, saklap koy o birini.
Duşmanga kalsan kal, muhtac olma dostına aman,
Ep yuzge kuler eyi kun dostıdır halknın cian,
Er kimge kılsan, gonul, alemde arzu-ihtiyac.
Ol sana Tanrı selâmın bermez olır, kozin aç!

7

Kene bir afatlı devran tesirine kapıldım men,
Dunyada kormedim asıl onun kibi zalımnı men.
Meni aglattı dunyada, barıp başkasın kuldirdi,
Rast ketirsem o sadıksıznı maşerde tutarım men.
Açam başım, tökem yaşım, yakam yırtam zarlanam men,

Ozin çez menim o zalım melek ile davamı dep.

Neler etti mana dunyada bu zalım deyim, aman!
Menim boyım bukti, kemane etti deyim, ah aman!
Yaşım-ozen, eki kozimni kan etti deyim, aman!
Bilsen, dar dunyada mana neler etti deyim, aman!
Aman başım, tökem yaşım, yakam yırtam zarlanam men,

Ozin çez menim o zalım melek ile davamı dep.

Ne kibi zar çekip, nasıl feryad-figan kotereyim?
Ey cennet uriyleri, men alımı kimge söyleyim?
Conep keter ekenim men, anda keçersem Damanı,
Arasatta bulamasam, onı sıratta bekleyim.
Açam başım, tökem yaşım, yakam yırtam zarlanam men,

Ozin çez menim o zalım melek ile davamı dep.

Figanım maşer yerinde yanar bir ateş olsın,
İçimdeki sözler ceennem içün figan olsın.
Menim bu alıma er kes ve Hudayım taacip etsin,
Umer, sana melekler dahi bus-butün ayran olsın.
Açam başım, tökem yaşım, yakam yırtam zarlanam men,

Ozin çez menim o zalım melek ile davamı dep.

8

Çok yazık ki, ayrı tüştim yine şu yaş civanımdan,
Butün kaar-kasveti iç kitmez menim yadımdan.
Kok yuzinde melekler aciz kalır ah, figanımdan
Sorsalar haber ver ey serin yel nam ve nişanımdan
Gurbet diyarına tüştim, uzak oldım vatanımdan,
Yok bir dostım ve yardımcım, usandım tatlı canımdan.

Gurbet ilnin gam şerbetin asıl içmeyen bilmez
Vucudın berbat eyleyip ve sarguş etmeyen bilmez.
Ceve sözni oz kulagı ile işitmeyen bilmez,
Feryadımı işitmeyen al ve ahvalımı bilmez,
Gurbet diyarına tüştim, uzak oldım vatanımdan,
Yok bir dostım ve yardımcım, usandım tatlı canımdan.

Ahvalımı bilgenler sögmezler meni ayıp etip,
Ne bilsin cail arsız mana nedir, nedir terkip.
Ferasetle kel dogrunı yalandan ayırdı etip,
Bu yolda bar ise nuksanımız, elbet, olır tertip.
Gurbet diyarına tüştim, uzak oldım vatanımdan,
Yok bir dostım ve yardımcım, usandım tatlı canımdan.

Menim ah çeken meskenim gençlik peşman demektir,
Onın içün kozlerime uyku kirmez, hayalettir.
Yaremi daima beklev kıyametten alâmettir,
Elem çekme, Umer, bu işlernin sonı selâmettir.
Gurbet diyarına tüştim, uzak oldım vatanımdan,
Yok bir dostım ve yardımcım, usandım tatlı canımdan.

DESTANLAR

1

ŞEER KAPILARI

Coşkun suvlar kibi çagladım, aktım,
Bulbul kibi ah-u figanımız bar.
Şadırvan atlarnın seyrine baktım,
Ahur kapısında seyranımız bar.

Akıntıga saldık biz gemimizni,
Çatladı mevcut etti cumlemizni.
Kumkapıda sürdik zevk demimizni,
Çok şukür Mevlâga, devranımız bar.

Men seni severim evel-ezeli,
Takınmış boynuna ilvan bezenip.
Cilvelidir Yenikapı guzeli,
Lânga kapısında dostlarımız bar.

Davud paşa er bir yerde yucedir,
Samatyanın sefası eyicedir,
Narlı kapı episinden yucedir,
Koşk-i saray ile unvanımız bar.

Yedi kulle enbiyalar duragı,
Silivri kapıda yanar çıragı.
Yeni kapı dervişlernin ocagı,
Mevlevihanenen devranımız bar.

Topkapı kiltini kimse açalmaz,
Edirne kapıga kongan koçalmaz.
Egri kapıdan uç adam keçalmaz,
Mevtalar elinden figanımız bar.

Serin olır Ayvansaray avası,
Huma kuşı kibi yuksek yuvası.
Balatlılar pirden almış duasın,
Derler ki, oz yurgen yollarımız bar.

Fenerliler yurttan çıkmaz yaslıdır,
Kuçükleri buyüginden uslıdır,
Derler ki, asıl bazirgân aslıdır,
Kafeslerde tolı mercanımız bar.

Ne hoş bula Petro kuyusı yerini,
Yeni kapı beyan etmez sırını.
Ayya kapısında kordim birini,
Aglar ki, yangından viranımız bar.

Cibalide içtim aşkın tolısın,
Boydan-boyga seyir ettim yalısın,
Tüfekçiler zapt etmiş yapısın,
Un terazesi kibi malımız bar.

Ayazma kapısında bakıp turdım,
Odun kapısının tarlıgın kordım.
Borcı olganlarga ak eter yardım,
Zalımlarga çengel urganımız bar.

Zindan kapısı pek aydın korünir,
Borcı olganlarnın bagrı delinir.
Er ne millet ister isen bulınır,
Baba Cafer kibi kuvnagımız var.

Balıkçılar oz avını dolaşır,
Muşterini aldatmaga ograşır.
Gumrükte de sınırcılar turışır,
Usküdardan kelir kervanımız bar.

Yanı cami kibi yoktır dunyada,
Rahmet olsın onı yapkan ustaga.
Namazını anda kılgan ziyade,
Daima okunır kuranımız bar.

Bagça kapısından tışka çıkkanda,
Yalı koşkinin ogüne barganda,
Topkapının topların korgende,
Kanlıcadan kelgen kurbanımız bar.

Padişa-i alemge kaldı dua,
Cumertliklle bahtlı ola ulema.
Cumle devlet erbabı vezir ola,
Sultan Ahmed kibi bir hanımız bar.

Aşık Umer, muradın aktan tile,
Şair olgan bunın manasın bile.
Bizden son da çok şair ola bile,
Desinler ki tilde destanımız bar.

AYVANLAR VE KUŞLAR

Kel, ayvan, kuşlarnı beyan eteyim,
Kor, neler yaratmış Tanrı kudretle.
Er birin isminen ayan eteyim,
Dinle, temaşa et aynı ibretle.

Buyük kuvet tüşer arslan şanına,
Ancak kara kaşkır varır yanına.
Yuce taht kurıp fil kemigine,
Demir mıh kakarlar, kâr etmez asla.

Ayuvga hor bakma, ateştir ozü,
Kerçek borinin de suvuktır yuzü.
Gergedan bir ayvan, onın boynuzı
Zeerlengen insanlar içün şifa.

Tavşan tutıp olmaz bu tik kırları,
Tazı kaçırmaz elindeki varı.
Barsı alır, asıl kaçırmaz avı,
Çakal hırsızlıkta cumleden alâ.

Aramtamak desen bu ateş ayvan,
Maymunga er fenni ogretir insan.
Daim bulut ile cent eter kaplan,
Barsı ile düşman, korku yok onda.

Hudanın emrile keldi cianga,
Hızmet etmek içün mana, insanga.
Yemen çöllerinde gezer daima,
Deve feriştedir ayvan safında.

Bak kesertki, kirpilernin derdine,
Bakalarnın keçki tınmaz sesine.
Atmasalar Kaf dagı töpesine,
Yıkar edi alemi şu acderha.

Meşurdir şu ceyrannın ozü asla,
Sırtlan asıl kefin biçmege usta.
Hınzır şoyle aram, kiyikni bulsa,
Can verir bir lokma etine anca.

Sansar daldan-dalga keçip kezmekte,
Sıçan divarlarnı teşip kezmekte.
Ak sıçan buldıgın çalıp kezmekte,
Kör sıçannı kör yaratmış ol Huda.

Sahra eşegine eyledim nazar,
Begendigi yerde dolaşır kezer.
Sıgır er tarafta otlayıp kezer,
Çöl sıgırı golde sürer zevk – sefa.

Koyun mubarektir, çıktı cennetten,
Eçkide bulmadım eser lezzetten.
Katır, eşek dönmez tüşken hızmetten,
At yanında katır guya tay-bala.

Mışık ne allâktır, kor kuçüçikten,
Borsıknı oldiralmazsın kotekten.
Asıl akikatlı barmı kopekten,
Aş yedigi yerge eter can feda.

Ozü kuçüçik olsa da karınca,
Accısın bilirsin yara urunca.
Kor kaplıbakanı, adam korünce,
Can aybetle başın saklar kapına.

Orümcek tel çeker, kozge korünmez,
Akrep kimni çaksa, agrısı ketmez.
Çegertki yagmur kibi yagar, bitmez,
Bu muçizege akıl etmez asla.

Zeerinde yılanga yetmez çayan,
Çakınca oldirir adamnı yılan.
Çayan zeerine çıdamaz insan,
Yılanbaş kesertki yurer kırlarda.

Kayda olsa kurkçi tukânın bulır,
Kadir-kiymetini zenginler bilir.
Kurk olır, olarnın kurki kiyilir,
Biri samur, susar, kaplanmışıktır.

Umer, ayvanatnın kadri bilindi,
Cumle eyledigim karar bilindi.
Tilge kelgenler ep beyan edildi,
Kuşlar hasiyetin de koşayık buna.

Ulu bir kuş eki Kaf dagınca bar,
Cennet kuşı, onı saklar bulutlar.
Suleymandan yemin almış yolı bar,
Anka kuşlarının sultanıdır o.

Tavus kuşının omüri zevk, aman,
Yetmiş şeer tolu gıdadır, inan.
Ona da gıda bagışladı, inan,
Oz cumertliginden bari taalâ.

Miyavkuş, davuşı seçilmez onın,
Sayıp nida eter omrünin sonın,
Lâk-lâk ile keçer leyleknin kunü,
Bin yaşında ihtiyardır akbaba.

Tavus maliktir acayip nefeske,
Ayagın korgende kelir bu seske.
Bir esir etmişler baglı kafeske,
Papagan, kumru, eyler canga nida.

Deve kuşının darbesinden sakın,
Korgende yanına ograma sakın.
Begensen, pufını başına takın,
Bilek kibi kuş kanatı bar onda.

Bulbul bu dünyada keçmez gulinden,
Baykuş çekte ketmiş halknın elinden.
Çakır ile balabannın elinden
Balıkçıl eylemiş yurtını derya.

Karabatak yurtı deryaga benzer,
Akunın burunı mercanga benzer.
Kılıçınen kartal duşmanga benzer
Bodenenen keklik aglar daima.

Lâçin acep karakuştan mı korkar?
Gergenes daima torgaynı maktar.
Adettir şain kuş degerin saklar,
Olüsi, tirisi bin altın tutar.

Mışıktorgay, kılkuyruk – sat kanatın,
Tarı kuşıdır pek saklar ayatın.
Hicran ateşine ozünü yakkan.
Pervane aşıklarga korku aşlar.

Ebabilnin nedir yaratkan kârı,
Suglün ile çakır kuşının varı.
Cianda bal içün zar oldı arı,
Aşap kurtlarından evelâ balı.

Çagala, boztorgay, çıpçık, babakuş,
Sıgırçık da eppi şan-şuret bulmış.
Yımşak yemegini olçemiş yutmış,
Kalganın ayrıca temaşa etmiş.

Opopiş-tillerde söylenir ismi,
Karılgaçnın da pek nazik resimi.
Koküş ile kaz kuşlar perisimi,
Şainin ogünde uçarmı turna.

Furtuna kuşı ep yatanır dagı,
Uçarak kılmakta bir an feragı,
Kâ enip avaga kezer alçagı,
Kanatın açıp seyir eyler sahra.

Çalı kuşı bir an eylemez karar,
Samancı kuş asla eylemez zarar.
Boztorgaylar içün şan-şuret yarar,
Seyir eter kezer sahra ve sahra.

Umer ayvan, kuşlar tarifin berdi,
Er birinin ismin çekti, çevirdi.
Er keske alınca urba kiydirdi,
Elinden kelgenin eyledi icra.

YER İLE KOK

Yer ile kok bir kun davalaştılar.
Kok söyledi: - Senden alâ menimdir.
Yer söyledi: - Kana çıkçı karşıma,
Senden alâ menim, seyran menimdir.

Kok söyledi: - Nege inatlanasın?
Dinle kimsin, degil ki sen bilirsin.
Men yuksekim, sen alçakta turasın,
Bunca kalbini tahtka koygan menimdir.

Yer söyledi: - Menim seni döndirgen,
Er kun seni oz tahtına gondirgen.
Alçaklardan yukseklerge mindirgen,
Ozüm pelvan, şah-i merdan menimdir.

Kok dedi ki: - Kel otur esaplara,
Tiyme, melâykem, kelmez kiyaslara.
Bak mendeki Kuneş, Ay, Yıldızlara,
Yuce-yuce ep aylangan menimdir.

Yer dedi ki: - Asla çekmem firagı,
Mende yanar evvel Mevlâ çıragı.
Evliyalar, enbiyalar duragı,
Yedi derya, yedi umman menimdir.

Kok söyledi: - Mende ruzgârlar eser,
Uç yuz altmış altı damarın keser.
Men olmasam, seni zulumat basar,
Ol guzel kuruvlı divan menimdir.

Yer söyledi: - Topragımız bezenir,
Saar vaktı alemlerge zevk berir.
Er bagçada yuz bin çiçek renk berir,
Yıkımdan kurtarın gulşen menimdir.

Kok söyledi.: - Bulutlarım bulanır,
Yedi katta etraflarım dolanır.
Yagmur yagar butün yerin suvlanır,
Kokten yerge suv dagıtkan menimdir.

Yer söyledi: - Dagım nurdır, taşım nur,
Kendisi nur, kozleri nur, kaşı nur.
Deryalardan sahralarga taşınır,
Cefakârnın neslin bozgan menimdir.

Kok söyledi: - Kimden aldın haberi?
Mende olır ep melekler serveri.
Arşı-Kursin, yerin-kokin lengeri,
Kâinatka ulu suban menimdir.

Yer dedi ki: - Yalan dedin buradan,
Alimlerim okur aktan, karadan.
Seni, meni, ekimizni yaratkan
Cumlenin muradı rahman menimdir.

Kok söyledi: - Şimdi kaya yıkarım,
Yemin etsem, yıldırımle çakarım.
Ey Yer, seni ateşlere yakarım,
Şimdi top menimdir, çokmar benimdir.

Yer dedi ki: - Menden yuksek durırsın,
Nege buyük söyler, magrur olısın?
Ta evelden rakibinni bilirsin,
Yıldırımın tutkan sultan menimdir.

Kok söyledi: - Esaplanmaz yıldızım,
Seni aydınlatır yarık kundüzim.
Gilman ile uriy melekler bizim,
O guzel arş ile rahman menimdir.

Yer söyledi: - Aç kozini, bak mana,
Mende olgan sende barmı, ayt mana.
Mende yatar cian serveri alâ,
Oyle devlet menim, ihsan menimdir.

Kok işitti bunı, dava etmedi,
Yer naz ile: - Bizge renk berdin, - dedi.
Yazdı Aşık Umer bu conkni kendi,
Yer, kokni maktagan insan menimdir.

PİRE DESTANI

Ey gazılar, bir seyrana ogradım,
Söylenecek, dinlenecek al degil.
Dokuz kişi bir pireni kuvalar,
İç akılım yetişecek al degil.

Tericiler toplandılar, şaştılar,
Et ammallarını korip kaçtılar.
Ayagına yuz çif buga koştılar,
Kevdesi çok çekilecek al degil.

Kelir eken karşı tuttım ayagın,
Tüşürmedim pirenin bir bacagın.
Bardı yıktı bir fukare ocagın,
Elli yılda yapılacak al degil.

Bakın pire bizge ne al işledi,
Tüşip ozüme at kibi kişnedi.
Onu kordim, tobugumnı tişledi,
İç akılga yatacak bir al degil.

Bakın ana şu pirenin işine,
Yanı kirgen elli sekiz yaşına
Topuz ile guy eyledim başına,
Kirpikleri kırılacak al degil.

Yoklarken onı bekledim, uyandım,
Kollarım tiredim, karşı tayandım.
Ocaklarga tüşip kulge boyandım,
Alâ kozim açılacak al degil.

Aşık Umer der ki, bunı söylerim,
Aşk elinden gece kündüz inlerim.
Turmayıp şu pireni şereflerim,
Akıl berip inanacak al degil.

DUNYAGA ALDANMA

Yalancı dunyaga aldanma, beyim,
Bu dunya dagılır, bir an eglenmez.
Eki kapılı viranedir oleyim,
Bunda Kongan koçer, mihman eglenmez.

Bakma bunın karasına, akına,
Gonul berme bostanına, bagına.
Benzer ozü bala oyuncagına,
Bunda akılı olgan insan eglenmez.

Dogrusından ketmege bak yollarnın,
Çekin darbesini yuce yıllarnın.
Dunya – zindanıdır mumin kullarnın,
Zindanda olgan insanlar eglenmez.

Ey gafil, ne sandın sen bu omürni,
Turarmı belledin taze baarni
Yukinni yukle de çık evvel bare,
Bil ki, yolcı keter, kevan eglenmez.

Bar ibadet eyle Mevlâ yolına,
Bunda ne eylesen anda buluna.
Bir kun sefer tüşer korku iline,
Yurtı teprenecek bultan eglenmez.

Omür tamam olır, defter burulır,
Sırat kopründe teraze kurulır.
Hakkın uzurına kullar toplanır,
Emiri tutulır, ferman eglenmez.

Nice aziz oldı bunca peygamber,
Kana Umer, Osman, Bekir ve Ayder?
Kana Haliulla, Sıdık – aliyler?
Bunda kelgen keter, bir can .

Suvlar kibi olıp turmayıp akar,
Dün, bugün çaglar, ey medanga akar.
Sevgi deryasında bir tamçı akar,
Dalgalar çalkanır, derya eglenmez.

Kerek yaz, kış, kerek baar ile kuz,
Kerek nazik Ay ve kerek ki Yıldız,
Dönerler ep Haknın emrile tüp-tüz,
Devirler oynarlar, bir an eglenme

OKUV VE BILGİ

Akikat ogrunda gonul bulbuli
Yapraklar goncesin kolaynen okur.
Guzel sözli agzında söyley tili,
Kâ Bustan", kâ "Gulistan" conkin okur.

Tan yeli açtı gonceler ortüsin,
Saf olıp kosterdi olar oztüsin.
Er kes fark eter mi bilgi testesin,
Bilgi mektebinde bilgenler okur.

Korünce sırını bilgen adamlar,
Sır er keske tez etkenini anlar.
Arif bilgenge korünir yazılar,
Sanma er caili o yaman okur.

“Cum” arfinen kalbini etmegen saf,
Yaş tökip nafile etmesin boş laf.
Yazılgan arifler: “ayn”, “şın” ve “kâf”
Bu babnı bir olıp aşıklar okur.

Bunı seze bilip eşitken inler,
Akikat tamçısın az içken inler,
İdrak ile anlap coşkanlar inler,
Bilgen bu ilimni er zaman okur.

Tilini mis kibi anber eylemiş,
Aldıgı bilgisin kokulı etmiş.
Dervişlik ilmini ezberden bilmiş,
Kâmil bir şeyh onı usulnen okur.

Bilgi saibile dost olgan kişi,
Aliydir er kezden tutkan er işi.
Kutubnın merkezine ol kuneşi
Yetkizir conkini sabırnen okur.

Akikat ile konuşkan adamlar
Marifette kâmillik kazanırlar.
Bilgi saipleri fayda bulurlar,
Sanma bu kâf ilmin er lisan okur.

Baar oz ukmin etkeniday ayan,
Bilgi ukmine boysunır bar cian.
Divanda er şeyni etmekte beyan,
Kuş dilidir, onı Suleyman okur.

İkmetli sözleri şeker kibidir,
Ket, kete yahşı kostergen kuzgüdir.
Kâtip yazısı kalble kudretlidir,
Kalb olır agzında, terciman okur.

İçinin derdi iç sıgmaz beyane,
Yalınız kendini sanma divane.
Kulak asar isen halk-i ciane,
Er biri birer parça destan okur.

Bu ikmet ilmini gayretli alim
Cesürlere eyler sonki bolümin.
Suleyman bir daa açar kitabın,
Kıssa-i Rustemdir karaman okur.

Gamsızlar illâki çeker yabane,
Hızmet etmeyenler tapar baane.
İnanmak istemez iç bir beyane,
İlimge işanmay zorlukman okur.

Kim de taklid ile bu yolga kirer,
Sözi yok nafile kendisin yorar.
Sır korer, yanlışça haberler berir,
Er kaçan bu ilmi yalandan okur.

Cail atar elbet, kendin eydana,
İstemez akılın asıl yormaga.
Uydıır ozüne daima mana,
Kendi yaman er vakıt yaman okur.

Umer, şunın içün eylerim figan,
Töker yaş yerine bu kozlerim kan.
Korkarım, icadım, oldigim zaman
Bulur bir caili, ansızca okur.

MÜSTEZÂDLAR

KOŞAKLI SATIRLAR

1

Lâyıkmı, menim sen alasın ah ve figanım,
Ey şen – şoh cananım?
Oldirme meni, saçramasın ustine kanım.
Ey taze civanım.
Aşkınle ne ola bukulse dal boyım er kun?
Oldım sana meftun.
Alemde senin ile olır şuret ve şanım.
Ak dedi bu canım.
Katlime ok atsa eger cilvelerin bir-bir,
Kılam ona tedbir.
Yolında feda eylemişim baş ile canım,
Ey kaşı kemanım.
Kunlemegemi ruhlarının bagına iç gul?
Alem sana bulbul.
Sen goncesin, ey naz gulbagı içinde fidanım!
Toz etme mekânım.
Alemde sana eger varsa keçinir aşık,
Yok lutfına lâyık.
Sakın Umerni kimsege kiyas etme, canım,
Ey ruh-i vicdanım!

2

İstese ne ola canımı canan ogur olsın.
Aşıkka bu lâyık.
Bir can degil, yolına bin can ogur olsın.
Ol aşıkka sadık.
Gul kibi çagıdır, ol peri kulsin, açılsın.
Gulşende yapılsın.

Yak gonlümizi asretle bir an, senin olsın,
Akranga bu baylık.
Hoş hatirimiz, yar, koksüme bin yara açsa,
Em kanımı saçsa.
Bulunmaz ise derdime derman, ogur olsın.
Bulunsa, bu ustalık.
Kulmese cian içinde eger yar eleminden,
Ayrılık derdinden.
Kan aglar ise aglayan kozler ogur olsın.
Yok mende osallık.
Guzelge eger aşık isen çünki, Umer sen,
Minnetmi etersin
Pervane kibi şemine tüş, yan, ogur olsın.
Ramet eter halik.

3

Bir şahka kul oldım kene de serbest kezerken.
Yuz tuttı cefaga.
Ograttım acep kendimi dunyada kezerken,
Bin türlü belaga.
El çekmiş eken, neyler edim men kene, ey yar,
Yar sevmekni tekrar.
Baglandı gonul seyir-temaşada kezerken,
Bir kaşları yayga.
Gul kibi, açıp kor ki, menim yaralarım çok.
Bir çare, imdat yok.
Döndirdi asret ateşi sahrada kezerken,
Bu bagrımı nayga.
Uçmış edi can kuşı huma kibi avada,
Kanat yaydı anda.

Avelep gurur ile koklerde kezerken,

Tüşti kene payga.

Aşık Umeri aşk ateşi eyledi elâk,

Kel, alına bak.

Açıp olamaz sırını gizleyip kezerken.

Tiyme saf duyguga.

4

Ey cian şahı, kudret ve devlet senin olsın,

Lezet menim olsın.

Alemdeki cemiy sefa, urmet senin olsın.

Minet menim olsın.

Asretinle gonul diyarı terk etti mecburiy,

Ey dargın, şok uriy.

Şimdiden son şu selâmet yol senin olsın.

Gurbet menim olsın.

Kılgan ekenim, gonul, başınçün daim temenna,

Bu gam ile atta.

Bu kulınnı şad etmege gayret senin olsın.

Minnet menim olsın.

Ey boyı tüzgün, dahi kel baar mevsiminde,

Feryad bin ekende.

Bu gulistan cıyınında subet senin olsın.

Asret menim olsın.

Başkalarga, ey yar, bin bir kere vefa ettin.

Yahşılıkle er kun.

Bir defa demedin Umerge, kavuşuv senin olsın.

Urmet menim olsın.

MUAMMALAR

TAPMACALI ŞİİRLER

1

Şahım, kordim cemalından senin dört
nesnenni ayan:
Biri – Aydır, biri – Kuneş, biri – Zuhra
biri – Ridvan.
Bu dört nesneye benzettim senin aliy
cemalınnı:
biri-guldir, biri-sunbul, biri-nargiz,
biri-reyhan.
Bu dört nesne sana aktan ediye, ey kozim nurı:
Biri – sensin, biri – hulkın, biri – lutfın,
biri – ihsan.
Bu Umer kulına, canım, bu dört nesneyi
kosterme:
Biri – asret, biri – fırkat, biri – gurbet,
biri – icran.

2

Vucudında teren gizlengen o nasıl belâdır?
Duragı biçare ise de, meskeni alâdır.

Borc almaktan ar eter o, çokluknı az eylemiş,
Kevdesi uryan, yurüşi yaraşık pek alâdır.

Söylemekten, dinlemekten, söyletip dinlemeden,
Aglamaktan, kulmekten kuzgü kibi pek sadedir.

Ne gece, ne kundüz olır ona, ne ay, ne kuneş,
Bu ne dagda, bagda, ne sahrada, ne deryadadır.

İsmi bardır – cismi yoktır, cismi bardır –
ismi yok,
Yemez-içmez, yoklamaz, uyanmayıp yatmaktadır.
Er desen kadın degil, kadın desen o er degil,
Bir çizgisi belli olmaz o butün dunyadadır.

Ey Umer, er kim bilirse bu muamma sırını,
Başı aman, ozü kederden azat olmaktadır.

3

O şahın şerine kimler, acep, bir an ayak
basmış,
Ne bir aşık maşuk, ne bir cail insan ayak
basmış.
O şerin adını, dersin, işitken midir kimse?
Ne bir derviş, ne seyaatçı, ne dost, inan ayak basmış?

O şeerni kurgan istedi ki, bir kere et dua,
Ne bir emir, ne bir paşa, ne bir sultan ayak
basmış?
Gonlü anahtarle açtım, bilelim ki er yeri mamur,
Onı ne bir kimse kormiş, ne de bir can ayak basmış.

Aşık Umernin şiirin bilgen asıl inkâr etmez,
Ne bir ifrit, ne bir cinli, ne bir insan ayak basmış.

BEYİTLER

1

Bu gonul kene bir dertli afat ile sarıldı,
Kozler kederli, kozlerim keder ile sarıldı.

Bu divane gonlüm sevgi meydanında kezer eken,
Gonul yarga, yar gonulge sevgi ile sarıldı.

Gul bagında divane bulbul figan eyler eken,
Gul bulbulge, bulbul gulge, gul tikenge sarıldı.

Elinde şarap savutı, ayakçı suzip yure,
Şarap koyuldı, içtim, içim ateşke sarıldı.

Ey Aşık Umer, kozinni aç da bak şu cianga,
Gam askerge, asker gamga, gam-kederge sarıldı.

2

Vermem sana çek menden elini, can alıcı melek
Sevgilime vade eyledigim şu canıma tiyme!

Cianı anladım şoyle taşlı, tikenli bir yerdir,
Daimiy yaşar yerine bar, fenadır diyarstan.

Vucudın berbat olmadan borcını et eda,
Can bir kuştır, ecel-avcı, bu sahra bir şikârstan.

İster bay ol, ister fakır, faydasın kormemiş asıl.
Yıkılacak faniy dunya , meşakatlı bir yaristan.

Bu alem iylekâr avdır, kurtulmaga iç çare yok,
Basmaga yer yok, akreb ve yılanlar dolu maristan.

Umer der, bir direk korsen, kuş kibi koklerge çıksan,
Nice bir yıl omür sürsen senin ahı mezarstan

3

Canım meni al yanına, hızmetçin olayım men,
Bulbul kibi, gul yuzine munasip olayım men.

Seyirge keteyik, bagça sefasını sureyik,
İstersen eger yuzinnin ortisi olayım men,

Kel, kes başımnı, tökip kanımnı merekep eyle,
İstersen, o kalem parmakka kurban olayım men.

Cilveli kozlernen kulümsirep kel sen naz ile,
Serin ciyınında urmetke lâyık olayım men.

Aşık Umernin istedigini ver, meramet eyle,
Alemde kulip, gonce gul kibi açılayım men.

4

Sevgilimi balalıktan buyüttim kuçagımda,
Yarnı men ay-nenni aytıp, yuklattım kuçagımda.

Bin naz ile korçaladım men onı, korkarım ki,
Serin yelde sevgilim uşüttim kuçagımda.

Eylik etip, sevdigimi bildirerek, tap sonı,
Alimler meclisine alıp bardım kuçagımda.

Ah, biçare Umer, tüşti kene buyuk bir derkte,
Bin türlü dert ile onı buyüttim kuçagımda.

5

Oldirip, yer ile yeksan eylegen sen, sen beni,
Koz yaşımı akıtıp, kan eylegen sen, sen beni.

Tiken ne yapsın bulbulge, gul ona keder etken,
Ne etsin duşman mana, zar eylegen sen, sen beni.

Ah, ateşli şarap içip, aşıklarga naz etken,
İçirip, sarguşlatıp, ayran etken sen, sen beni.

Lal kibi yuregime parça-parça yara urıp,
Sunbulin kibi perişan eylegen sen, sen beni.

Gul olmasa, bulbullernin yoldaşı kimler olır?
Bin naz ile destan eylegen kene sen, sen beni.

6

Sev dilberi gizlice, can dostına duydırma,
Çek aşıklık derdini, Lukmanga iç duydırma.

Bir fent ile al bir buse yarının yanagından,
Bir tel saç olıp perişan zulifine duydırma.

Bulbul kibi feryad-figan koterip aglasan da,
O agızı gonce, selbi boylıga iç duydırma.

Yakub kibi dunyada kozlerin kan aglasa da,
Sabır eyle, Umer, Yusuf-i kenanga duydırma.

7

Yarı kormegenden gonul virane şeklini aldı,
Terk etip akılım meni, divane şeklini aldı.

Sevda oldıgımdan zulfin tellerine aciz etken
Gonul kuşın tutmak içün gonlüm av şeklini aldı.

Daimi aşkın kitabını kâmil okur em yazar,
Guzel yuzin, ulu şahım, sevilüv şeklini aldı.

Ey gonul, tenada sen kel, sıdık kalpten eyle dua,
Ak kabul etsin duamı, o mecnun şeklini aldı.

Tilerim aktan kundeşime bir belâ kelsin beyim
Can kıyıcı olıp, ahırı uryan şeklini aldı.

8

Yuzin dulber, ayagın umüttir de, ne desen de.
Leblein dertlilerge dermandır de, ne desen de.

Korerse aşk odasında şahım meni başkasınen,
Sönmiş, perişan olmıştır de, ne desen de.

Menim alımı soragan dostlarga, ey Sultanım,
Gonulden aşık biçare de, ne dersen de.

Gidersen kanda Sultanım, al ozinle meni de,
Bugun Umer oldı aci ol habibin koyinde.

9

Ey gonul, sen dunyadan koçmege şuben mi var?
Sonki ecel şarabını içmege şuben mi var?

Azrail yetişip keldikçe koküsin ustine,
Kozlerinden kanlı yaşlar tökmege şuben mi var?

Yer yuzinde sur çalınır cumlemi kalksak kerek
Dunyaga toyulmaz deyip, dört yana baksak kerek.

Topragı vatan sanıp, nice yıl yatsak kerek,
Nazik tenin yer tübinde yatacak, şuben mi var?

Kun-bugun, saat-saat omrümiz keçmektedir,
Canın ten kafesinden feryad etip uçmaktadır.

Buna faniy dunya derler, er kelgen koçmektedir,
Toplanıp halk cenazenni kılacak şubenmi var?

10

Eger eylik etip desen: “Başımda kakulim vardır”,
Menim de ah dumanımdan başımda sunbulim vardır.

Melevşe ziyneti tizilir ol yanakların uzre,
Menim de kanlı yaramda nice taze gulim vardır.

İçersen menim kibi aşık divaneler kanını,
Menim de kanım içen eki şişe sulügim vardır.

Dudak adlı senin taze bir gonce gulin var ise
Menim de bir gonul degen pek nazik bulbulim vardır.

Ferman kelmeden oldirme zuluminle aşıkları
Menim canım, dostım, bil ki, olüm vardır, olüm vardır.

11

Kendimi aşk derdine saldım seninçün, sevdigim,
Er ne ettim kendime, ettim seninçün, sevdigim.

Yolında olmek içün men razı oldım, sevdigim,
Can ile başım feda ettim seninçün, sevdigim.

Baht peşine tüştim amma, kaldım çekişüvlere,
Ey Umer, cismimi yandırdı bu aşk ateşlere,

Bir, eki, uç senedir, tüştim diyarı gurbete,
Akibet, vatanı terk ettim seninçün, sevdigim.

ŞARKILAR

YIRLAR

1

Ey gonul, sevgenden beri ur misin?
Yoksa dunya gamile sersem misin?

Dilbernin aşkile kettin gurbete,
Acdernen cenk ettin, eybetli misin?

Leblerini opken tekrar canlanır,
Guzeller içinde mis-anber misin?

Kulak asmaz oldı şu yar kulına,
İç demez ki, aşkımle yanar mısın?

Ne kaçarsın menden, guzel insanım,
Kimsege korünmegen nazlı mısın?

2

Ey gonul, berilme, canan bir olır,
Yurekten sevilgen canan bir olır.

Yusufnın dulberligine aldanma,
Yuzi Yusuf kibi dulber çok olır.

Kormedim al yanagın kibi yakut,
Moor bir olır, Suleyman bir olır.

3

Sahrayı dolandım, eglenmedi gonlüm,
Ankayı avladım, eglenmedi gonlüm.

Nice bag ve bostannı kezdim kedernen,
Mısırga conedim, eglenmedi gonlüm.

Topragı, denizi temaşa ettim baştan-başa,
Binaları seyir ettim, eglenmedi gonlüm.

Yandım asretlikten, kederli kaldım,
Başımı taldaga çektim, eglenmedi gonlüm.

Vefasızdan bezdim cefanı ince der edim
Nice makamlar yazdım, eglenmedi gonlüm.

4

Ey dilber, sevda olmış alem sana,
Yuzini korgen bakmaz padişaga.

Omürin dunyada uzak olsın dep,
Aşıkların dua etmekte sana.

Er zaman men senin maktayıcınım,
Kiymeti yok beyitler yazıcınım.

Sana akikiy aşıknı aldı gam,
Kel, unutkma, men senin duacınım.

5

Bizge cebr etmekni iç iftihar etme sakın
Kundeşni yar sanıp, ona itibar etme sakın.

Aşk bir zulumdır, anlamaz çokını,
Aşk ceverin aşkâre etme sakın.!

Kel, ey garip, sen kundeşimden sakt ol,
Dinle sözim, iç inkâr etme sakın.

Aşk kibi can sözüm aşıklargadır,
Rast kelgenge ai-zar etme sakın.

Aşk hayalından kederli olma iç,
Ah iderim, inkisar etme sakın.

6

Ey badi saba, şu kokulı sunbulime tiyme!
Akılım dagılmasın, perişan zulfime tiyme!

Ey kara fitneci, çek elini gulden irak ol!
Yarnın bulbul yeridir gonce dudaklıma tiyme!

Aşkın ile tolı bagırımı ateş kapladı,
Yandım kundeş elinden, yurek yarasına tiyme!

Ayrılık eleminden koz yaşım kanga döndi,
Kuler yuznen kelgen Kenanlı Yusufıma tiyme!

7

Bir güzele mail olıp,
Husnine şaşkanlardanmız.
Akılımız zail olıp,
Divane olganlardanmız.

Eger kim fukare olsa,
Etmem ona iç de ceza.
İstedigim Tanrı'dan şu,
Divane olganlardanmız.

Yoklıkta kuvanç tapkannı,
Yahşı sevindirdim onı.
Neyleyim, takdir – emirdir,
Biz tek adı şahlardanmız.

Cail olgannı neylermiz,
Dunya sırın bildirermiz.
Tanrıga şukür etermiz,
Biz onı anganlardanmız.

Biz can bermege azırmız,
Dert ile koküs dögermiz.
Dilberi candan severmiz,
Talapkâr aşıklardanmız.

Biçare olıp bulurmız,
Bir peri sever olurmız,
Dost ile dost olurmız,
Duşmanle duşmanlardanmız.

Aşık Umer, bir kun ola,
Kozlerin kan ile tolar.
Gul kibi benzimiz solar,
Yer-yeksan olganlardanmız.

8

Meni ateşlerge yakkan
Menim kara bahıtımdır.
Seni merametsiz yapkan
Menim kara bahıtımdır.

Meni sevmey diye, elbet,
Yatlarga ettin şikâyet,
Seni çok sevdigim, elbet,
Bu da canım gunâhımdır.

Siya zulfin ilmek etken,
Aşık – sevdanı kul etken,
Nicelerni dertli etken
Menim kederli ahımdır.

Dostın ettin sen yatlarnı,
Men çektim çok ai-zarnı.
Buna kail midir Tanrı,
Ya adil padişahımdır?

9

Sen şahlar dulberisin,
Nurlı Ay şalesisin.
Misli yok sevimlisin,
Maktavga lâyık dilbersin!

Yuzine lâyık zarafet,
Ozine lâyık nezaket.
Başkadır sende letafet,
Maktavga lâyık dilbersin?

Boy postını korgende,
Cumbüşin gayet begendim.
Ne ola sevsen, efendim,
Maktavga lâyık dilbersin!

Ulfetke yol aradın,
Gonlüm almak muradın.
Ah, yurüşin, endamın!
Maktavga lâyık dilbersin?

Senin kibi şok bir guzel
Olmamış dunyada ezel.
Yok alemde senden guzel,
Maktavga lâyık dilbersin!

10

Guzel olsan, kiyassız olmak kerek,
Kiyassız Kuneş kibi olmak kerek.

Leblerin isevilerdeki dayın,
Hastaga şifa kibi olmak kerek.

Er diyarga yeterken kokuları,
Dudakları gul suvlı olmak kerek.

TEKERLEMEMELER

Birley – Birley Tarif Etüv

Tanri'nin ikmeti – sırımnı dinle,
Hudanın takdiri ne guzel uymış.
Er kes meşguldir bir zenaat ile,
Hudanın takdiri ne guzel uymış.

Sohtaga okuv, muminge ibadet,
Sultanga ferman, kulga itaat,
Kadıga uküm şahka adalet,
Muftige fetva ne guzel uymış.

Sanma ki bu yolda nafile kezdim,
Bil ki sofularda adalet sezdim.
Aşkın kitabını okudım, yazdım,
Sözlerge "sin" ve "lâm" ne guzel uymış.

Yurtdaşım, bizdedir gunâh, kabaat,
Yazılgan yazılar kelmez esaba.
Namazga çagırır mazin er saba,
Cemaatka imam, ne guzel uymış.

Dervişke hayriye, kâtipke lagap,
Yıldızcıga alet, şeyhka tayak,
Cemaatka imam, imamga mihrab,
Minberge hatip ne guzel uymış.

Malcıga arşın, bakkalga teraze,
Alimge ilim, olüge cenaze,
Camige molla, mollaga cubbe,
Muminge namaz ne guzel uymış.

Kuşçıga kafes mestçige kalıp,
Dulberge guzel, aşıkka arzu,
Hakimge ferman, çarşıga kezici,
Hırsızga ceza ne guzel uymış.

Yaycıga boynuz, okçıga yelek,
Saçıcıga çeltek, uncıga elek,
Deryaga dalga, suv içün çelek,
Yazganga devit ne guzel uymış.

Yigitke yosma, kocaga karı,
Mecnunge Leylâ, hastaga darı.
Kuşlarga kafes, bulbulge zarı,
Bagçaga uriy ne guzel uymış.

Sabancıga oguz, beylerge katır,
Sobaga odun, ammamga natır (bekçi),
Hırsızga cellât, cellâtka satır,
Çalgıga makam ne guzel uymış.

Şudır ki dunyanın Sultanı, bilin,
Eyi ol, hoş söyle, bal olsın tilin.
Eyilik eyle, ur olsın ilin,
İzzetle eyilik ne guzel uymış.

Fakırga yardım etken savapkârdır,
Bunı anlagan – o eyi adamdır.
Azret-i Musaga ışk bergen Hudadır,
Tur dagına bin bir söz ne guzel uymış.

Aci-Bektaş derler serdarımızga,
Hudadır yardımcı er kârımızga.
Adalet tahtındaki şahımızga,
Bu saltanatlı nam ne guzel uymuş.

Şeriat ilmini bil sen, ey dostım,
Kerçek marifet yazılsın ustün.
Sofuga teselli budır, bil, dostım,
Dört kapıda selâm ne guzel uymış.

Kartlıkta vicdanın ak olsın desen,
Kalbini temiz tut, pak olsın desen.
Dervişler yanında bahtlının, eslen,
Ustünde yapınca ne guzel uymış.

Takdir er keske bir nimet bergendir
Ebet, aslından şay belgilengendir.
Biz de sebeplendik, lutf-u keremdir,
Kullarına inam ne guzel uymış.

Nur ile toldı bu dunya şefaktan,
Mektepke kelip ders al bu sabaktan.
Cumlenin kalbine bahşış dep Haktan.
Berilgen nimetler ne guzel uymış.

İnkâr etkenler ep yanar ateşte,
Muminler gunâhsız olır cennette.
Hak bizge eylik yapar, elbette,
Kevser tolu kade ne guzel uymış.

Arbiylerge unvan, askerge sancak,
Ukümdarga sakçı çok kerek ancak.
Aklaş mektübin yetkizgen haberci
O günde kılavuz ne guzel uymış.

Naziklerge ezgi, cıyınga çalgı,
Zenginge raatlık, zugürtke kaygı,
Bulbulge sayrav, yırcıga yırlav,
Davulga zurna ne guzel uymış.

Keyflige afyon, beylerge kade,
Tatarga buza, gurcige şarap,
Gemige yelken, yelkenge ruzgâr,
Kayıkka kurek ne guzel uymış.

Mecliske sofra, sofraga aşlar,
Duaga kartlar, cıyınga yaşlar,
Barlıga bekçi, kalege tamir
Daima beklemek ne guzel uymış.

Yolcıga conemek, yurgenge yoldaş,
Managa anlatuv, tüşine tabir –
Bularnın er birin yerine bir – bir
Koymak Mustafaye ne guzel uymış.

MUFRİDATLAR

BİRLEŞTİRİLGEN AYRI BEYİTLER

Bil, sana resiminni yapkanlardan fayda kelmez,
Asıl merd yigit cianda tek kâmil erden kelmez.

Ne kadar cefa etsen de, canım çıdar ep ona,
Yatlar ile korsem seni, sabır etalmam buna.

Aşkın husni kibi, ahlâkı da kerek yarına,
Nice çok suretler yazılır kilse divarına.

Boyle yazış şifa der şeyh-i Lukman,
Guzeller lebidir er dertke derman.

Okumışlar arasında söyledim mecburiy dep,
Er türlü uner makbuldır dedim, illâki edep.

Nazlı yarem hışmı ile kulını azat ider,
Busenin er danesini canile bazar ider.

Seni menden ayırgan kâfir rakibe neyleyim,
O tilensin kapı – kapı, men sefalar sureyim.

Aşık oldım yurekten bir kaşı-kozi karaya,
Eki gonul bir olunca kimse kirmez araya.

Kalemi aldım elime yazmakçün aşıkane,
Dudagından opmektir – masadım şudır ekâne.

Donmezim iç aşk yolından, eger canım tendedir,
Guzeller çok olsalar da, yine gonlüm sendedir.

Anlamaz oldı menim sözimi o beyaz beden,
Vazgeçmedin sen ey dilber, iç bir vakıt sevgiden.

Dulber bagında divane figanımdır bulbulge,
Aşıklar cıyınında yanakların dönmiş gulge.

Rakibin yuzi kara, sözi accı,
Şu an başını kesmektir ilâcı.

Acep aldır nazar kıldım dunyaga,
Fakırlar yat, urmet-izzet baylarga.

Leblerin gulabe benzer, yanagın gul kibidir,
Men senin divanenim, ister at, ister oldir.

Ceverinni sarf et üvden ne al anlar,
Gizli sözini bilgili adam anlar.

Şukür olsın selâm keldi sevgilimden,
Kurtulmak iç mumkün değil kendisinden.

Oldirirse aşk olganga cefadır,
Kundeşçün çektigimiz ne belâdır.

İstegine kavuşkanda guzeller,
Olarnı insanca kabul etsinler.

Canımı canan isterse, minnet canıma,
Can nedir ki, onı kurban etmeyim cananıma.

SONUÇ

Âşık Ömer'in Taşkent'te basılmış divanı üzerinde yaptığımız yüksek lisans tez çalışmamız, Önsöz, Giriş, İki Bölüm, Sonuç ve Kaynakçadan oluşmaktadır. "Giriş"te âşık edebiyatı hakkında genel bilgiler verildikten sonra, on yedinci yüzyılın siyasî ve kültürel durumu ve on yedinci yüzyıl âşık edebiyatı (saz şiiri) üzerinde durulmuştur. On yedinci yüzyıl, saz şiirinin altın dönemi olarak kabul edilmektedir. Gerçekten de, bu yüzyılda yetişen Gevherî, Karacaoğlan, Kâtibî ve özellikle Âşık Ömer, sadece saz şiirinin değil, bütün Türk şiirinin en önde gelen temsilcileri arasında gösterilebilir. Zaten bu yüzyılda eser veren şairlerin hemen hemen hepsi, divan şiiri tarzında da şiirler yazmışlardır. Gevherî'nin ve Âşık Ömer'in gazelleri, muhammesleri, müseddesleri, hatta az sayıda da olsa tahmisleri bulunmaktadır. Bunlar da, bilindiği gibi, divan şiirine ait nazım şekilleridir. Saz şairlerinin bu nazım şekillerini kullanmaları, divan şiirinin saz şairleri üzerindeki etkisiyle açıklansa bile, bu durum on yedinci ve sonraki yüzyıl âşıklarının divan şiiri tarzında şiir yazabilecek kudrette bulunduklarını da açıkça ortaya koymaktadır. Zaten, saz şairlerinin kullandığı aruzlu şekiller, özellikle de satranç ve vezn-i aher, yazılması en az divan şiiri kadar zor olan şiir örnekleridir. Dolayısıyla, on yedinci yüzyılın saz şiirinde bir zirve olması, tesadüfi değildir.

"Giriş"te, ayrıca Âşık Ömer'in hayatı, edebî kişiliği ve eserleriyle Âşık Ömer üzerine yapılmış çalışmalar da tanıtılmıştır. Âşık Ömer'in hayatıyla ilgili olarak dikkatimizi çeken en önemli husus, onun memleketiyle ilgili tartışmalardır. Bu tartışmalar içinde, yine bu yüzyılın saz şairi Gevherî gibi, Âşık Ömer'in de Kırımlı olduğu görüşü, önemli bir yer tutmaktadır. Zaten, çalışmamıza konu olan eser de, Âşık Ömer'in Kırımlı olduğuna dair kesin kanaatin sonucu olarak, hazırlanmış ve yayınlanmıştır. Şairin bir anıtının dikilmiş olması, "Âşık Ömer Günleri" adıyla bir kongre tertip edilmiş bulunması, daha önce de söylediğimiz gibi, Âşık Ömer'in Kırımlı olarak kabul edilmesiyle ilgilidir. Âşık Ömer, nerede doğmuş ve ölmüş, kim tarafından sahiplenilmiş olursa olsun, Kırımlı olduğu görüşü, öneminden bir şey kaybetmemiştir. Bunda sonra da kaybetmeyecektir. Kırım'da yapılacak her çalışma, şairin bu toprakların çocuğu olduğu kanaatinin yerleşmesine vesile olacaktır.

"Metinler"den önceki birinci bölümde, çok kısa olarak Kırım Tatarları ve Tatarcası (Türkçesi) hakkında bilgi vermeyi ve bazı şiirlerle ilgili olarak gerekli gördüğümüz açıklamaları vermeyi uygun bulduk.

Metinler bölümündeki şiirlerin fonetik özellikleri de, Âşık Ömer'in Kırımlı olduğunu ya da bir şair olarak kabul edildiğini açıkça ortaya koymaktadır: Meşhur-meşur, olan-olgan, cevher-cever, gibi-kibi, güneş-küneş, açan-açkan, her-er, yeşil-eşil, gülümseme-külümseme, görenler-körgenler, şûle-şavle, hikmet-ikmet, hûri-uriy, var-bar, hem-em, bakınca-bakkanda şeklindeki kullanımlar, şairin sadece ilk gazelindeki Kırım Türkçesi ses özelliklerinin bir kısmıdır. Âşık Ömer'in Kırım Türkçesiyle yazmış olmasıyla şiirlerinin Kırımlılar tarafından Kırım Türkçesine aktarılmış olması arasında, şairin Kırımlı olarak kabul edilmesi açısından fazla bir fark yoktur. Ayrıca, Âşık Ömer ve başka şairlerin bir değil, birden fazla Türk edebî sahası tarafından benimsenmiş veya sahiplenilmiş olmasının, Türk dünyasının ortak değerlerinin artmasını sağlamak gibi pratik bir faydası da bulunmaktadır. Türk dünyasının ortak değeri olma mevkisine yükselmiş Ahmed Yesevî, Yunus Emre, Nesimî, Fuzûlî ve Nevâyî… gibi isimlerin yanına Âşık Ömer'in de eklenmesinde fayda vardır.

Çalışmamızın, Âşık Ömer'in Türk dünyasının birden fazla edebî sahasının ortak değeri haline gelmesine katkıda bulunması en büyük dileğimizdir.

KAYNAKÇA

Abdurrahman Güzel,Ali Torun **Halk Edebiyatı El Kitabı**,Akçağ Yayınları,Ankara 2003.

Akça, Kemal, "*17'nci Asır Saz Şairlerinden Gezlevili Âşık Ömer*"**, Folklor Postası**, C.1,Sayı 3, 1944.

Akalın, L. Sami, **Edebiyat Terimler Sözlüğü**, İstanbul 1970.

"*Âşık Edebiyatı*", **T.D.V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 3, İstanbul, 1991, s. 550-552.

"Âşık Ömer", **T.D.V. İslâm Ansiklopedisi**, C. 2, İstanbul, 1991, s. 1.

Aşık Umer, Şiirler, Gazeller. (Tertip eden:Rıza Fazıl).Gafur Gulam Adına Edebiyat ve Sanat Neşriyatı,Taşkent 1988.

Banarlı, Nihad Sâmi, **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C.2, İstanbul, 2004.

Başarslan, Zekeriya, *"Kırım ve Tatarlarının Türkiye'deki Müzik ve Sanat Dünyasındaki KırımTürkleri Hayatına Etkileri*.," **www.vatankirim.net**

Divan-ı Âşık Ömer..?..?.

Dilçin, Cem, **Türk Şiir Bilgisi**,TDK Yayınları, S.517, Ankara 1992.

Elçin, Şükrü, **Âşık Ömer**, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1999.

Elçin, Şükrü, **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara, 1981, s. 14-16.

Eren, Hasan, **Türk Saz Şairleri Hakkında Araştırmalar**, Ankara, 1952.

Ergun, Sadeddin Nüzhet, **Âşık Ömer Hayatı ve Şiirleri**, Semih Lütfi Matbaa ve Kitabevi,…?...?.

Erkan, Mustafa, *"Kırımda Âşık Ömer Günleri"*, **Avrasya Bülteni** (Ağustos 2006), S. 49, s. 21-23.

Gatar, Basir, *"Âşık Ömer Bizim zamanımızda,"* (Haz:Tuncer Kalkay). **Emel Dergisi**, S. 156, 1986

Gözler, H. Fethi, **Yunustan Bugüne Türk Şiiri**, İstanbul, 1970.

Halıcı, Feyzi, **Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri Güldeste**, Ankara, 1992.

İslâm-Türk ansiklopedisi, *"Âşık Ömer"* Maddesi, 1941.

Kaya, Doğan, **Âşık Edebiyatı Araştırmaları**, İstanbul, 2000.

Kaya, Doğan, **Âşık Edebiyatına Giriş**, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, Biskek, 2003.

Kocatürk, Vasfi Mahir, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara, 1970.

Kocatürk, Vasfi Mahir, **Saz Şiiri Antolojisi**, Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1963.

Köprülü, Mehmed Fuad, **"***Âşık Ömer'e Aid Bazı Notlar"*, **HM**, S. 24 (1927).

Köprülü, Mehmed Fuad, **Saz Şairleri**, 3. Baskı, Ankara, 2003.

Köprülü, Mehmed Fuad, **Edebiyat Araştırmaları**, Ankara, 1966.

Özarslan, Metin, **Erzurum Âşıklık Geleneği**, Akçağ Matbaası, Ankara, 2001.

Özkırımlı, Atilla, **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, C.3, İstanbul, 1982.

Öztelli, Cahit, *Âşık Ömer Hakkında Üç Yeni Vesika*, **Türk Folklor Araştırmaları**, C.1 , Nisan 1951.s.21.

Öztelli, Cahit, **Halk Şiiri IV-XVII. Yüzyıllar**, İstanbul, 1965.

Timurtaş, K. Faruk, **Tarih İçinde Türk Edebiyatı**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1993.

.Turupçu, Server, *Kırımlı Âşık Ömer***, Emel Dergisi**, S. 91, 1975.

Türkmen, Fikret, **Türk Halk Edebiyatının Ermeni Kültürüne Tesiri**, Akademi Kitabevi, İzmir 1992.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, *"Âşık Ömer"* Maddesi, Dergâh Yayınları, C.1.s. 195-196.

Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, C.1, Ankara, 2001.

Savran, Hülya, **Kırım Tatar Türkçesi**, Balıkesir Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Yayınları, Balıkesir 2003.

Yengül, Naci, ***“**Âşık Ömer’in Neşredilmemiş Şiirleri”*, **HBH** (1939), S. 96; TDEA, I, s. 195-196.

www.turkuler.com
www.kimkimdir.gen.tr
www.osmanlimedeniyeti.com
www.siirdefteri.com

ÖZET

On yedinci yüzyıl, Türk saz şiirinin tarihinin zirve dönemidir. Bu yüzyılda yetişen Karacaoğlan, Gevherî ve Âşık Ömer hem kendi dönemlerinin hem de bütün saz şiirinin en güçlü temsilcileridir. Bu yüzyılda saz şiiri ile divan şiiri arasında yakınlaşma olduğu için, Gevherî ve Âşık Ömer'de divan şiiri etkilerini de görmekteyiz.

On yedinci yüzyılın ve Âşık Ömer'in bu özelliğini dikkate alarak seçtiğimiz ve tamamladığımız tez çalışmamız, Önsöz, Giriş, İki Bölüm, Sonuç ve Kaynakça bölümlerinden meydana gelmektedir.

"Önsöz"de bu konuyu seçme sebebimiz ve takip ettiğimiz yol açıklanmaktadır.

"Giriş"te,önce âşık edebiyatı hakkında genel bilgi verilmekte, daha sonra on yedinci yüzyıl saz şiiri üzerinde durulmaktadır. Daha sonra, on yedinci yüzyılın siyasî ve kültürel durumu ana hatlarıyla tanıtıldıktan sonra Âşık Ömer'in hayatı, edebî kişiliği, dili ve üslubu ile Âşık Ömer üzerine yapılan çalışmalar tanıtılmakta ve değerlendirilmektedir.

Birinci bölümde; önce Kırım Tatarları ve Kırım Tatar Türkçesi hakkında kısa bilgi verilmekte, sonra metinlerdeki bazı şiirlerle ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Tez çalışmamızın ana bölümü "Metinler" başlıklı kısımdır. Burada, Âşık Ömer'in Taşkent'te basılmış divanında yer alan şiirlerin Latin harflerine aktarılmış hali yer almaktadır. Âşık Ömer, Kırımlı bir şair olarak da kabul edildiği için, şiirleri Kırım Türkçesi ses özelliklerini taşıyacak şekilde Taşkent'te basılmıştır. Bu bölümde, şiirlerin ses özellikleri muhafaza edilmiş hiçbir müdahalede bulunulmaksızın Latin harflerine aktarılmıştır.

Tezimiz, sonuç ve konuyla ilgili çalışmaların sıralandığı kaynakça ile tamamlanmaktadır.

ABSTRACT

17th century is the peak point of the Turkish instrumental poet. Grew up in that century, Karacaoğlan, Gevherî and Âşık Ömer became the strongest representatives both for their era and for the whole instrumental poet group. Due to the fact that there was a connection between the instrumental poet and divan poets in that century, we see the impacts of divan poets on Gevherî and Âşık Ömer.

Our thesis, which was chosen and prepared considering this property of the 17th century and Âşık Ömer, composed of the following parts: Preface, Introduction, two Chapters, Conclusion and Bibliography.

In Preface, the reason of choosing this subject and the way we followed was explained.

In Introduction, first general information about the literature of folk poets was given and later the 17th century instrumental poet was mentioned. After introducing the general political and cultural frame of the 17th century; life, literary characteristic, language, style of expression of Âşık Ömer and the studies about Âşık Ömer were introduced and analyzed.

In the first chapter, primarily brief information about Crimean Tatars and Crimean Tatar Turks are given, afterward explanations about some poets in the text part are taken plase.

The main part of out thesis is the "Text" part. In this part, the Latin transcription of Âşık Ömer's poems in his divan, which was published in Tashkent, took place. Since Âşık Ömer was considered to be a Crimean poet, his poems were published in Tashkent carrying the phonic characteristics of Crimean Turkish. In this part, the phonic characteristics of the poems were preserved and transferred into Latin scripts without any intervention.

Our thesis was completed by the conclusion part and the bibliography, in which the studies about the subject were enumerated.

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Kırgızistan'ın Isık-Göl ili, Ak-Su ilçesine bağlı Kayırma-Arık köyünde doğdum. İlk okulu ve orta okulu doğduğum köyde okudum. Liseyi ise Karakol şehrinde tamamladım. 1999 yılında Bişkek şehrindeki Bişkek Sosyal Bilimler Üniversitesi, Türkoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdim. Buradan 2004 yılında mezun oldum.

Aynı yıl, burslu olarak Türkiye'ye yüksek lisans yapmak üzere geldim. Halen, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dünyası Edebiyatları Ana Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım.